

## דברי הכנסת

### הישיבה השבעים-ותשע של הכנסת השלוש-עשרה

יום שני, כ"ט באדר התשנ"ג (22 במרס 1993)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:02

## תוכן העניינים

|                                                                                                                                 |  |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת                                                                                                    |  |
| הצעות סיעות הליכוד, מפד"ל וצומת להביע אי-אמון לממשלה בשל: התגברות מעשי רצח ואוזלת ידה ותפקודה של הממשלה;                        |  |
| התערעורות ביטחון הפנים                                                                                                          |  |
| מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת                                                                                                    |  |
| הצעות סיעות הליכוד, מפד"ל וצומת להביע אי-אמון לממשלה בשל: התגברות מעשי רצח ואוזלת ידה ותפקודה של הממשלה; התערעורות ביטחון הפנים |  |
| מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת                                                                                                    |  |
| הצעות סיעות הליכוד, מפד"ל וצומת להביע אי-אמון לממשלה בשל: התגברות מעשי רצח ואוזלת ידה ותפקודה של הממשלה; התערעורות ביטחון הפנים |  |
| הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת                                                                                                       |  |
| שאלות ותשובות                                                                                                                   |  |
| חופש הביטוי באוניברסיטאות                                                                                                       |  |
| שידורי הטלוויזיה בערבית                                                                                                         |  |
| הנהגת יום לימודים ארוך בשנת התשנ"ד                                                                                              |  |
| הוצאות על חינוך בירושלים ובתל-אביב                                                                                              |  |
| התעללות מילולית של מורים בתלמידיהם                                                                                              |  |
| גני-ילדים במגזר הערבי                                                                                                           |  |
| מקום לימודיהם של ילדי המושבים והקיבוצים רמת-הגולן                                                                               |  |
| מורים בלתי-מקצועיים במערכת החינוך                                                                                               |  |
| בורות בקרב סטודנטים להוראה                                                                                                      |  |
| שיטת הקצאת שעות הלימוד בבתי-הספר                                                                                                |  |
| עלויות השמירה בבתי-ספר בנהרייה                                                                                                  |  |
| התערבות בהליכים של ועדת התלונות                                                                                                 |  |
| בורות בקרב סטודנטים להוראה                                                                                                      |  |
| הצעת חוק למימון מבצע שלום הגליל (תיקון מס' 2), התשנ"ג-1993                                                                      |  |
| (קריאה שנייה וקריאה שלישית)                                                                                                     |  |
| החלטה בדבר תיקון טעות בחוק החברות הממשלתיות (תיקון מס' 6) (מינויים) 01,                                                         |  |
| התשנ"ג-1993                                                                                                                     |  |
| הצעת חוק לתיקון פקודת בתי-הסוהר (תיקון מס' 13) (שחרור מינהלי),                                                                  |  |
| התשנ"ג-1993                                                                                                                     |  |
| (קריאה שנייה וקריאה שלישית)                                                                                                     |  |
| הצעת חוק לעידוד המגזר העסקי (קליטת עובדים)                                                                                      |  |
| (הוראת שעה) (תיקון מס' 3), התשנ"ג-1993                                                                                          |  |
| (קריאה ראשונה)                                                                                                                  |  |
| הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 18), התשנ"ג-1993                                                                                |  |
| (קריאה שנייה וקריאה שלישית)                                                                                                     |  |

הצעת ועדת הכנסת לתיקון סעיפים 93 ו-137א לתקנון הכנסת  
הצעת חוק דמי מחלה (תיקון מס' 2) (היעדרות בשל מחלת ילד), התשנ"ג-1993  
(קריאה ראשונה)

הצעת חוק מימון מפלגות (הוראת שעה), התשנ"ג-1993|01|02|01 הצעת חוק המפלגות (רישום  
מפלגות קיימות) (הוראת שעה), התשנ"ג-1993  
(קריאה ראשונה)

## מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

### היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת, יום שני, כ"ט באדר התשנ"ג, 22 במרס 1993.

הודעה למזכיר הכנסת.

### מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת –

הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 18), התשנ"ג–1993, שהחזירה ועדת הכנסת לקריאה שנייה ולקריאה שלישית בכנסת.

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה: הצעת חוק לעידוד המגזר העסקי (קליטת עובדים) (הוראת שעה) (תיקון מס' 3), התשנ"ג–1993; הצעת חוק המפלגות (רישום מפלגות קיימות) (הוראה שעה), התשנ"ג–1993; הצעת חוק הסדרת הלוואות חוץ-בנקאיות, התשנ"ג–1993.

לקריאה ראשונה, מטעם חברי הכנסת: הצעת חוק הבזק (תיקון מס' 9) (הגבלת פרסומת באמצעות פקסימליה), התשנ"ג–1993, של חבר הכנסת אברהם פורז.

לדיון מוקדם: הצעת חוק בתי-המשפט (תיקון – ימי צום או חג), התשנ"ג–1993, של חבר הכנסת יגאל ביבי; הצעת חוק הפיקוח על עסקי ביטוח (תיקון – לשכת הסוכנים), התשנ"ג–1993, של חבר הכנסת אלי גולדשמידט; הצעת חוק סל קליטה, התשנ"ג–1993, של חבר הכנסת אפרים גור; הצעת חוק פיצוי מפוני יהודה, שומרון וחבל-עזה, התשנ"ג–1993, של חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון – פטור מיוחד) התשנ"ג–1993, של חבר הכנסת חיים קופמן; הצעת חוק "חיפוש בגוף", (בדיקות רפואיות), התשנ"ג–1993, של חבר הכנסת דוד מנע; הצעת חוק איסור אפליית נכים בתעסוקה, התשנ"ג–1993, של חבר הכנסת רן כהן; הצעת חוק הסדרים במגזר החקלאי המשפחתי (תיקון – הפסקת הליכים), התשנ"ג–1993, של חבר הכנסת גדליה גל; הצעת חוק יום ההתרמה הלאומי, התשנ"ג–1993, של חבר הכנסת אברהם הירשזון; הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון – הצמדת מקומות חנייה לדירות), התשנ"ג–1993, של חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק איסור ייבוא בשר, התשנ"ג–1993, של חבר הכנסת אלי גולדשמידט; הצעת חוק עבודת הנוער (תיקון – העסקת ילדים), התשנ"ג–1993, של קבוצת חברי כנסת; הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (תיקון – ייעוד אגרות), התשנ"ג–1993, של חבר הכנסת שלמה בוחבוט; הצעת חוק נסיעת קשישים באוטובוס ציבורי, התשנ"ג–1993, של חבר הכנסת שלמה בוחבוט; הצעת חוק פיקוח על מתקני משחקים, התשנ"ג–1993, של חבר הכנסת שלמה בוחבוט; הצעת חוק-יסוד הכנסת (תיקון – חברות קבועה בוועדות), של חבר הכנסת דוד מגן; הצעת חוק התפזרות הכנסת השלוש-עשרה,

התשנ"ג-1993, של חבר הכנסת שאול עמור; הצעת חוק קופת-חולים (אי-חישוב גמלת זיקנה כהכנסה), התשנ"ג-1993, של חבר הכנסת יורם לס; הצעת חוק דמי מחלה (תיקון – היעדרות לרגל מחלת הורה), התשנ"ג-1993, של חבר הכנסת יורם לס; הצעת חוק פקודת העיריות (תיקון – הנחה בארנונה לקשישים), התשנ"ג-1993, של חבר הכנסת שלמה בוחבוט; הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון – הצבעה גלויה לנטילת חסינות), התשנ"ג-1993, של חבר הכנסת דוד מגן; הצעת חוק לתיקון פקודת מניעת זיהום מי-ים בשמן (דפנות למכלית שמן), התשנ"ג-1993, של חבר הכנסת דוד מגן; הצעת חוק הגבלת הפרסומת למוצרי טבק לעישון (תיקון – שינוי נוסח האזהרה), התשנ"ג-1993, של חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק ניהול בית-אבות (מתן רשיון), התשנ"ג-1993, של חבר הכנסת אברהם הירשזון; הצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון – עיקול בנוכחות קטין), התשנ"ג-1993, של קבוצת חברי כנסת; הצעת חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול) (תיקון – קטין במעצר), התשנ"ג-1993, של קבוצת חברי כנסת; הצעת חוק הנוער (טיפול והשגחה) (תיקון – מינוי אפוטרופוס לקטין), התשנ"ג-1993, של קבוצת חברי כנסת; הצעת חוק תובענה ייצוגית, התשנ"ג-1993, של חבר הכנסת חיים אורון; הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון – תרומות), התשנ"ג-1993, של חבר הכנסת דוד מגן; הצעת חוק לתיקון פקודת המשטרה (תנאי שכר של מתגייס), התשנ"ג-1993, של חבר הכנסת רחבעם זאבי; הצעת חוק הרשויות המקומיות (השעיית נושא משרה שלטונית שהוגש נגדו כתב אישום), התשנ"ג-1993, של חבר הכנסת יורם לס; הצעת חוק קביעת שכר חיילים בשירות סדיר, התשנ"ג-1993, של קבוצת חברי כנסת; הצעת חוק בתי-המשפט (תיקון – מספר שופטים בבית-המשפט העליון), התשנ"ג-1993, של חבר הכנסת דוד מגן; הצעת חוק שכר מינימום (תיקון), התשנ"ג-1993, של חבר הכנסת יעקב שמאי; הצעת חוק שירות התעסוקה (תיקון – החלת הסכם קיבוצי על עובד קבלן), התשנ"ג-1993, של חבר הכנסת יעקב שמאי; הצעת חוק אחריות מנהלים לעבירות חוקי עבודה, התשנ"ג-1993, של חברת הכנסת ענת מאור; הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – עבודה שאינה במסגרת עבודה מתאימה), התשנ"ג-1993, של חבר הכנסת יעקב שמאי; הצעת חוק תחנת הכוח תל-אביב (ביטול), התשנ"ג-1993, של חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק הרשויות המקומיות (ריבית והפרשי הצמדה על תשלומי חובה של המדינה), התשנ"ג-1993, של חבר הכנסת יוסף וינו; הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – קצבת ילדים, הגדרת "ילד"), התשנ"ג-1993, של חבר הכנסת אברהם הירשזון; הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (נקודות בעד ילדים), התשנ"ג-1993, של חבר הכנסת אברהם הירשזון; הצעת חוק העונשין (תיקון – הפלות), התשנ"ג-1993, של קבוצת חברות כנסת; הצעת חוק הרשויות (בחירות אזוריות), התשנ"ג-1993, של חבר הכנסת אורי אור; הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (זיכוי וניכוי), התשנ"ג-1993, של חבר הכנסת אלי גולדשמידט.

## **היו"ר ש וייס:**

אני מודה למזכיר הכנסת.

## **הצעות סיעות הליכוד, מפד"ל וצומת להביע אי-אמון לממשלה בשל: התגברות מעשי רצח ואוזלת ידה ותפקודה של הממשלה;**

### **התערערת ביטחון הפנים**

## **היו"ר ש' וייס:**

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הראשון בסדר-היום שלנו. סיעות הליכוד מפד"ל וצומת, הפעם ביחד, מבקשות להביע אי-אמון בממשלה בנושא: התגברות מעשי רצח ואוזלת ידה ותפקודה של הממשלה – ליכוד; הנושא השני: התערערת ביטחון הפנים – מפד"ל וצומת.

אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת משה קצב לשאת את דבריו, אחריו – את חבר הכנסת זבולון המר. על ההצעות ישיב ראש הממשלה. נא לשמור על מסגרת הזמן.

### משה קצב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני ראש הממשלה, אתה, אדוני ראש הממשלה, למעשה נהנה בכנסת הזו בפעם הראשונה זה הרבה שנים מחסינות. יש לך רוב חוסם, ויש לך יתרון. השאלה היא, אדוני ראש הממשלה, האם זה משחרר אותך מאחריות למה שקורה במדינת ישראל בתחום הביטחוני, הכלכלי, החברתי ואפילו המדיני.

אדוני ראש הממשלה, מסקנה אחת עומדת בפניך היום. לנוכח האירועים וחוסר היכולת שלך לנהל את ענייני המדינה כראוי, יש רק מסקנה אחת: תגיש את התפטרותך לכנסת ובכך נוכל אולי לפתוח תקופה חדשה, שתבטיח לאזרחי ישראל יותר ביטחון אישי, יותר אמון בממשלה.

אתה במדיניותך, ראש הממשלה, הבאת להידרדרות ביטחונית אולי חסרת תקדים. מעולם לא היה שימוש רב כל כך בנשק חם. במשך תקופת כהונתך לא יכולת ולא השכלת לעצור את ההידרדרות, את האסקלציה הביטחונית. מעשי הירי הפכו מעשה של יום-יום. מבוי סתום בתחום המדיני, גידול במספר המובטלים, חוסר היכולת של הממשלה שלך להציע פתרונות תעסוקתיים – אנו מאשימים אותך, אדוני ראש הממשלה, שהכול תוצאה ישירה של המדיניות שלך.

איש איננו נושא באחריות; אתה לבדך, כראש הממשלה. לא יעזור, אדוני ראש הממשלה, גם אם תאמר שרוב השרים בממשלתך אינם תומכים במדיניותך. זה עדיין איננו מספק אותנו. גם אם תאמר לנו שאתה לא יכול לקיים התייעצויות עם השרים, כיוון שאתה לא נותן בהם אמון, זה גם כן לא מספק אותנו.

בפעם הראשונה אתה נותן לארגוני המחבלים סיבה להאמין, שעל-ידי הגברת מעשי טרור ורצח הם כופים עליך מעשי ויתורים, מעשים שמחזקים את מעמדם וגורמים להם לפעול עוד ועוד.

ממשלה שאין לה היכולת להגן על אזרחיה, אין לה שום זכות קיום.

אתם מצטיינים בעיוורון מדיני ובחוסר תבונה.

בהצהרתך בארצות-הברית לקראת סיום ביקורך, אדוני ראש הממשלה, אתה הרהבת עוז ואמרת, שזו הממשלה הראשונה שדואגת לשלום. האומנם? הוספת ואמרת, שאי-אפשר להתגבר על הטרור אלא בהסדר מדיני. מה יאמרו ארצות ערב, אדוני ראש הממשלה? – שראש ממשלת ישראל בכבודו ובעצמו אומר, שהתשובה לטרור היא אחת, הסדר מדיני. מה צריכה להיות המסקנה של ארגוני המחבלים וארצות ערב? היא להמשיך בטרור? להמשיך במעשי הרצח כדי להשיג מיצחק רבין, ראש ממשלת ישראל, עוד ועוד ויתורים?

הרי בעצם ההכרזה הזו אתה מספק תירוצים לארגוני המחבלים למעשי הרצח והחבלה. מדוע אתה צריך להיות האיש שנותן להם את התירוצים הללו? מדוע אתה צריך בהכרזותיך, אדוני ראש הממשלה, לחזק את טיעוני המחבלים? הרי אנחנו טענו תמיד כלפי העולם הערבי: מעשי הטרור לא יעזרו לכם לקדם את המהלכים המדיניים במאומה. כל ממשלות ישראל, כל ראשי הממשלות מאז קום המדינה עמדו איתנים כמו סלע מול ניסיונות ארגוני המחבלים וארצות ערב לכפות עלינו ויתורים מדיניים באמצעות רצח וטרור. ואתה, בתוך ארצות-הברית, בביקור הראשון שלך שם, בפני העולם כולו, אתה מודה שהפתרון היחיד למעשי הטרור והרצח – הסדר מדיני, הסדרי שלום?

איך יתייחסו גורמי הביטחון בישראל לדרישות שלך מהם לגלות עוד יותר יוזמה, לצאת בתוכנית נוספת, לגלות יותר תושייה כדי להיאבק בטרור?

הממשלה הזו, אדוני היושב-ראש, משדרת מדי יום חוסר אונים, מבוכה, בלבול, אטימות, חוסר תבונה מדינית, ולצערנו הרב יש לכך השלכה גם על צה"ל, כיוון שכושר ההרתעה של צה"ל עקב המדיניות של הממשלה הזאת, גם הוא פוחת והולך, כפי שאמר קצין בכיר בצה"ל בריאיון עיתונאי: הצבא מאבד את הרסן, החיילים מיואשים. כך אמר קצין בכיר בצה"ל: אני חושש מאסון, קשה להתמודד עם שטף המאורעות, הוראות הפתיחה באש קשות ומחמירות, חיילים נאלצים להתמודד עם מחבלים חמושים.

תעצור רגע, אדוני ראש הממשלה, תבחן מחדש את המדיניות שלך. אל תהיה פזיז. תשקול שוב, אולי אתה טועה, אולי תפיסתך מוטעית, אולי גישתכם טעונה דיון מחודש. תעשו רגע חושבים, ויכול להיות שתוכלו לעצור אותה פשיטת רגל מוסרית, רעיונית ומעשית שהגעתם אליה.

ודאי יש לגורמי הביטחון ולצה"ל, אדוני ראש הממשלה, פתרונות ותוכניות לשים סוף למעשי הרצח. מדוע לא תיתן להם את האור הירוק לשים סוף לאותה השתוללות של ארגוני המחבלים, שגורמת לכך שאמהות לילדים אינן יכולות לשאת את ילדיהן בביטחון לגן-ילדים סמוך לבתיהן, בתוככי ישראל; שחייל צה"ל חמוש, חסון, נרצח וגופתו מושלכת בכביש המרכזי במדינת ישראל, בין ירושלים לתל-אביב; שאמהות לילדים בבתי-ספר חרדות מה קורה בתוככי בתי-הספר בשעות שהתלמידים נמצאים שם?

כל צעד מוצדק כדי להילחם בטרור, כל צעד הוא חיוני, ובלבד שתעצרו את מעשי הרצח ותבטיחו את הביטחון האישי לאזרחי ישראל. אנחנו תומכים בכל צעד, גם הקיצוני ביותר, גם החרף ביותר, ובלבד שאזרחי ישראל יוכלו להיות שלווים ולדעת שהביטחון האישי שמור להם, גם אם זה מחייב להפסיק את ההחלטה הבלתי נבונה לדלל את כוחות צה"ל ביש"ע; מדוע היה צורך בכך כשהאינתיפאדה בעיצומה? אם זה מחייב ריכוז כוחות גדולים, אם זה מחייב סגר ממושך, עוצר, הריסת בתים, סריקות מבית לבית, לתפוס את כל המבוקשים, גם אם זה יחייב לאסור על כל גילאי 30 להיכנס לתחומי ישראל הריבונית. אם חובתך להבטיח תעסוקה-פרנסה למשפחות, ואם הנתונים מראים ש-90% ממבצעי מעשי הפיגוע בתחומי ישראל הריבונית הם צעירים עד גיל 30 – – –

**עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):**

מדוע לא תעצור את כולם? מה הלאה?

**היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת דראושה, למה לשלהב? המצב חמור בלי זה.

**עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):**

מה הלאה?

**היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת דראושה, תקשיב לי.

**עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):**

הכול כבר נוסה, מה הלאה?

**היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת דראושה, תקשיב לי רגע. אתה שומע אותי? יש לי בקשה אליך.

**עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):**

---

**לימור לבנת (הליכוד):**

---

**היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת דראושה, תקשיב לי. חברת הכנסת לימור לבנת.



## רחבעם זאבי (מולדת):

---

## היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זאבי, רגע אחד. חבר הכנסת דראושה, שים לב למה שאני מבקש ממך, ממך ובאמצעותך, כיון שהיית ראשון, מכלל חברי הכנסת. אנחנו עוברים שעות קשות. זה דיון בנושא חמור. אין כל קושי להפוך את הדיון הזה לדיון שאף אחד מאתנו לא יוכל להתכבד בו אחר כך. זה נושא רציני, קשה. אני מבקש לא להפריע. לא אאפשר את זה היום. לא היית צריך להתחיל. ראית מה קורה. אני בטוח שלא התכוונת לזה.

## לימור לבנת (הליכוד):

---

## משה קצב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, מוטב שכל חברי הכנסת מכל המפלגות ירשמו לפנייהם: חיי יהודים במדינת ישראל אינם הפקר. עם ישראל חי במדינתו הריבונית והעצמאית, וחובתה של ממשלת ישראל לנקוט גם את הצעדים החריפים ביותר כדי להבטיח לאזרחי ישראל את הביטחון האישי. חיי יהודים אינם הפקר עוד, חבר הכנסת דראושה. תרשום את זה לפניך ותעביר את זה לכל המפקדים שלך בעולם הערבי, וגם ליאסר ערפאת.

## עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אין לי מפקדים בעולם הערבי.

## משה קצב (הליכוד):

למורים שלך.

## עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

תתבייש לך.

**משה קצב (הליכוד):**

למחנכים שלך תעביר את זה, למי ששלח אותך לכנסת הזאת, לאלה שאתה מטיף להם זה שנים.

**עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):**

תתבייש לך, איזה סגנון זה. אתה צריך להעיר לו, אדוני היושב-ראש.

**היו"ר ש' וייס:**

אני אעיר לו, אבל אל תפריע לי.

**בנימין טמקין (מרצ):**

---

**היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת טמקין, אל תעזור לי. חבר הכנסת קצב, יש לי פנייה אליך, אני אפנה את זה אליך ולכל חברי הכנסת – כל חברי הכנסת בבית הזה, מכל המפלגות, הם נבחרו ציבור אזרחי ישראל. אני מאוד מבקש להקפיד על כך. אסור לנו לפורר את אושיות הפרלמנטריזם שלנו גם בשעות קשות. גמרנו.

**יוסף עזרן (ש"ס):**

---

**היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת עזרן, אתה סגן שלי, תעזור לי.

## יוסף עזרן (ש"ס):

אבל דם יהודי אינו הפקר במדינת ישראל.

## היו"ר ש' וייס:

ברור לגמרי. על כן הדיון כאן.

## יהושע מצא (הליכוד):

למה אתם בממשלה?

## משה קצב (הליכוד):

כבוד הרב, חבר הכנסת עזרן, קל וחומר. אבל אתם, ש"ס, שותפים בממשלה הזאת, נושאים באחריות. איפה האחריות שלכם כלפי הבוחרים שלכם? כמה צפרדעים אתם עוד תבלעו כדי לתפוס ברסן השלטון, הרב עזרן?

## שמואל אביטל (העבודה):

הם יודעים מה האלטרנטיבה.

## משה קצב (הליכוד):

אדוני ראש הממשלה, מה קרה לנשק הכי אפקטיבי במלחמה בטרור? לכוחות הביטחון היה אמצעי אחד יעיל, חריף, אפקטיבי, שכל המחבלים נרתעו ונבהלו ממנו. הם לא נבהלו מבתי-כלא, לא נבהלו מהרס בתים; נבהלו מעונש אחד, שאתה עמדת לנקוט נגדם, צעדי הגירוש. מה קרה לנשק הזה? תבין לאן אתה הובלת את הממשלה שלך, שאינה יכולה להשתמש בנשק הכי אפקטיבי במאבק בטרור. הוא כבר הפסיק להיות אמצעי. אתה וחברי ממשלתך מתבטאים ואומרים שהגירוש איננו מדיניות. אתם נותנים לארגוני המחבלים את הנשק להמשיך להילחם נגד אזרחי ישראל, ואתם לא מוכנים לנקוט נגדם את האמצעי הכי אפקטיבי, משום שאתם נכנעתם ללחץ שהפעילו עליכם ארגוני המחבלים והעולם הערבי, ואולי גם מדינות ידידותיות.

היום חובתך, ראש הממשלה, להופיע בכנסת ולהתחייב בפני הכנסת ובפני כל אזרחי מדינת ישראל.

## **משה נסים (הליכוד):**

היתה התחייבות כזאת לפני הבחירות.

## **משה קצב (הליכוד):**

היום חובתך להתחייב בפנינו, בפני כל אזרחי ישראל: לא עוד. אתה תיתן היום, אדוני ראש הממשלה, וצריך לתת, את ההוראות המתאימות, לקבל את ההחלטות המתאימות כדי שאזרחי ישראל יוכלו לנוע ברחובות בביטחון אישי, בשקט ובשלווה. אתה חייב להבטיח לאזרחי ישראל את תחושת הביטחון. מספיק עם הערעור. יש לכם היכולת לנקוט צעדים ויזמות מתאימות, כדי לשים סוף למעשי הרצח והחבלה.

אדוני יושב-ראש הכנסת, הגיע הזמן שהכנסת הזאת תתעלה מעבר לשיקולים של שררה, מעבר לשיקולים של אחיזה בקרנות המזבח. אני פונה גם לאנשי ש"ס ולאנשי מרצ: תרהיבו עוז, תגלו אחריות לאומית, תצטרפו אלינו להביע אי-אמון בראש הממשלה ובמדיניותו.

## **היו"ר ש' וייס:**

תודה רבה. חבר הכנסת זבולון המר, בבקשה. הנושא: התערעורת ביטחון הפנים.

## **זבולון המר (מפד"ל):**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מה עוד צריך לקרות שלא קרה בשבועות העקובים מדם שעוברים עלינו, כדי שהממשלה תתעשת ותחליט שהגיע דם עד נפש ושחובתה קודם כול, קודם לכול, להבטיח את ביטחונם האישי של אזרחיה – ילדים, צעירים, מבוגרים, נשים, גברים, אזרחים וחייילים?

בשלושה שבועות רוויי דם נרצחו עשרה יהודים, נפצעו כ-20, בסכינים, בגרזינים, בכדורי רובה, ברימון רסס; בנשק קר וחם, בפעולות טרור מתוכננות, של חוליות רצח ושל סכינאים, ששיספו ראשים, שריסקו וסקלו למוות אנשים חפים מכל חטא.

טועה מי שאומר ואמר שיש מי ש"רוקדים על הדם". הטענה היא הפוכה, שמדינת ישראל עומדת על דם בניה, שאנחנו עומדים על דם שנשפך כמים. זאת רשעות לומר מה שאמרו, שמתנחלים – בלשונם, מפלגות ימין, הרחוב, מחממים את האווירה כדי למנוע משא-ומתן. איזה שקר זה. אתם לא שומעים? אתה לא שומע שיש כאב בעם בעניין הזה? כל כך אתה מנותק מהפחדים שקיימים? לא מבינים את המסר של המפכ"ל, שנותן לאזרחים את התחושה שכמעט איש לגורלו, משום שכמעט תוהו ובוהו, כמעט אנרכיה בנושא ביטחון הפנים?

האם הממשלה לא מרגישה שחל מפנה ולא מדובר עוד בהפגנות ובאבנים בלבד, אלא בנשק קטלני קר, ויותר ויותר חם? שלא מדובר עוד בגוש-קטיף בלבד? והאם דמם של מתיישביו של גוש-קטיף אדום פחות מדם בני עמנו במקום אחר בארץ? אלא שכל הארץ כבר חזית. אין ביטחון ברחובותינו ביום ובלילה, בירושלים המזרחית ובירושלים המערבית, בנצרת, ברמלה, בעפולה, בבית-שמש, בכביש חוצה-שומרון, בכביש תל-אביב-ירושלים.

### **טלב אלסאנע (מד"ע):**

זאת תוצאה של כיבוש.

### **לימור לבנת (הליכוד):**

די, די. לפחות תשתוק.

### **קריאות:**

— — —

### **לימור לבנת (הליכוד):**

זאת קואליציה? זאת ממשלה?

### **שאול יהלום (מפד"ל):**

— — —

### **היו"ר ש' וייס:**

זהו, גמרנו. חבר הכנסת זיאד, אנא. יש לך הזדמנות להתווכח עם המפד"ל, לידך. בבקשה.

### **זבולון המר (מפד"ל):**

ועכשיו יש מפנה נוסף, ואני מציע לכם לשים לב אליו, חברי הכנסת – לתוך חצרות בתי-הספר שלנו. זה מפנה. איך יכולות עיני הממשלה להיות מוכות בסנוורים כשהיא אומרת שלא הוכח שהאנשים

מופעלים על-ידי ארגון טרור? האם יש ספק שמכינים כאן מארבים עם כלי נשק, עם רכבי מילוט? והאם לא שומעים את הארגונים, ובראשם ה"פתח" של אש"ף, מקבלים על עצמם אחריות לטרור ולרצח?

חברי הבית, זאת אחריות שלנו לומר לממשלה, שאנחנו מרגישים את תחושת הבטן, הלב והראש של האזרחים, שמרגישים שביטחונם הופקר, ובאמת בייאושם ובמר להם הם מתריסים. הדיבורים חסרי האחריות מול המתיישבים עלולים להביא להתרת דמם.

אני אומר לראש הממשלה, לממשלה: "עמו אנוכי בצרה". כשמישהו סובל צריך לרדת אליו, להיות אתו, לחזק אותו, ולא להגיד שהירושלמים לא מתנדבים מספיק, כדי להסביר למה קרה מה שקרה בבית-הספר. לא צריך להגיד שהמתנחלים לא היו צריכים להיות ביישוביהם ואז זה לא היה קורה להם.

### **משה נסים (הליכוד):**

מי אמר זאת?

### **רוני מילוא (הליכוד):**

השרה שולמית אלוני.

### **זבולון המר (מפד"ל):**

אגב, בלי חשבון צדדי אני רוצה לומר דבר, ואני מבקש שלא תראו זאת באופן אחר אלא רק באמת באופן אמיתי. אני צריך לשבח את סגן שר הביטחון, מוטה גור, על הדרך שבה הוא מדבר בימים האחרונים אל האנשים שכואבים, מתוך הבנה אליהם.

אדוני היושב-ראש, אנחנו לא יכולים להשתחרר מהרושם, שגם שיקולים פוליטיים מחלישים את הנחרצות והנחישות להילחם בטרור. הרבה מהרעיונות שהועלו אתמול בממשלה – ואני לא יודע מה התקבל ומה לא, אבל אני מתייחס למה שנמסר בעיתונות שהועלה בממשלה – מקלים בחומרת ההידרדרות המסוכנת במצב ביטחון הפנים שלנו. איזו אשליה מבית-מדרשו של השמאל ואילו הזיות. קראתי שמציעים להביא את הנהגת אש"ף-תוניס לעזה, והיא תעשה עבורנו את המלחמה בטרור, נגד ה"חמאס". נגדנו, הרי הם מזדהים אתם; ראו ערך: מגורשים. ומה עם ה"פתח" של אש"ף, שירור ומדבר?

ואילו עוד רעיונות מרקסיסטיים שאבד עליהם כלח? רק אצלנו עוד נשאר משהו מהם. אומרים שמקור הבעיה הוא כביכול בעוני ובצפיפות, ולכן תיקחו מיליארד שקל, ליתר דיוק 800 מיליון, ודאי מתקציב קליטת העלייה והאבטלה ומהערבויות, ותנו לבנות את עזה. אין קשר של אחד לאחד בין קנאות דתית

ולאומנות ובין העוני. זה מרכיב אחד; לא העיקרי. תראו את חיי האירנים אצל השאח. רמתם היתה גבוהה פי מאה, והם בחרו באסלאם הקיצוני.

איזו מחשבה מוטעית היא לומר, שהפתרון לטרור הוא מדיני בעיקרו. כן, אבל במהופך: יהיה שקט – יהיו דיבורים.

כל אלה מחלישים מאוד את רצון הממשלה, שמוקרן על הצבא, להתייחס אל הטרור כאל מלחמה, מלחמת טרור בקנה מידה שלא ידענו כמותו, ולא יעזור שום דיבור שימעיט בכך, כאילו זה לא כך; זה כך. לא ידענו בשנים האחרונות, בצורה אינטנסיבית כל כך, את הכיוון הזה.

אני אומר גם לראש הממשלה, שחלק גדול מהמוניטין שלו ומאמון העם בו הוא בהיותו מה שקוראים ביטחוניסט, שהביטחון אצלו היה דבר ברזל. לא טוב שאתה נותן – שהממשלה, בראשותך, תאמר: אני חוששת לטפל בנושא הביטחוני באופן מלא, בגלל המדיניות. האחריות – כמו שאמר פה חבר הכנסת קצב – היא קודם כול עליך כראש הממשלה ושר הביטחון. ממך ומידך יבקשו זאת.

אנחנו מאמינים שיש לצה"ל יכולת ואמצעים להתגבר על הטרור הגואה ולהילחם בו. איזו יצירתיות ואיזו דבקות מגלה צה"ל בהכנותיו למלחמה מול מדינות אויב, למלחמה כי תקרה. אבל כאן – הרבה פחות. אבל זאת מלחמה לא פחות.

הממשלה חייבת היתה להחליט שני דברים: האחד – שיש קשר בין הטרור לבין שיחות. הפלשתינים לא יכולים ליהנות משני השולחנות – לשבת במשא-ומתן רציני ובזמנית להגביר טרור. זה קשקוש, בלשון ראש הממשלה. זה פרס ל"חמאס". להיפך, השיחות חשובות להם, כמו לנו, ואם לא יפסיקו את הטרור, יפסידו אותן. והלחץ יהיה להפסיק את הטרור. לפחות כך עשינו בעבר בדרך כלל – קודם כול הפסקת אש, הפרדת כוחות, שביתת נשק, אחר כך הסכמי ביניים, ועם מצרים – שלום.

## **קריאה:**

מתי זה היה כך?

## **זבולון המר (מפד"ל):**

הרבה פעמים, לרבות במלחמת השחרור והלאה. אין שלום ישר ממצב של ירי. לדעתי, גם אין לזה סיכוי להצליח מבחינת היכולת לקלוט את זה כשהטרור ישתולל.

המשא-ומתן הוא לא תהליך קצר, וזו לא תביעה מוגזמת מצדנו, שבעת השיחות לא ירצחו את אזרחינו ברחובות ואת ילדינו בחצרות ובין גדרות בתי-הספר.

והנקודה השנייה – בעניין היציאה מהגדרות. כל פעם שומעים מנציגי הממשלה, שהפתרון לטרור, לא ניתן להשיגו בדרך צבאית. לצערי, גם קצינים אומרים את זה לפעמים. זה לא נכון. יש לצבא יכולת להתמודד עם העניין, וזה לא סותר את העניין המדיני.

הכי חמור, ואני חושב שיש כאלה שחושבים, שבלי טרור לא יהיה משא-ומתן מצדנו. לכן יש אלו מחסומים שמוצבים על עבודת הצבא.

ואם המסתערבים, למשל, עושים עבודה נאמנה, אז תכפילו פי עשרה. שמעתי, קראתי, שמקבלים אחד מעשרה מתנדבים. אז תיתנו שיתקבלו עשרה. ואם אין כסף, מצאו אותו, כי זה יותר חשוב מהרבה דברים אחרים. ואם מג'בל-מוכאבר רוצחים בירושלים, נטפל נקודתית בג'בל-מוכאבר, וכך ברפיח, בח'אן-יונס, בג'באליה ובמקומות אחרים.

אדוני היושב-ראש, צריך למנוע כל הישג מהאויב ולהעביר את המלחמה לשטחו. ונכון שאי-אפשר להבטיח שלא יקרה שום מקרה, אבל אי-אפשר בכל שני וחמישי מלאי דמים לומר, שאי-אפשר להתגבר על כך. שהממשלה לא תקנה את הטיעונים הללו. דברו משא-ומתן, נתווכח על התנאים של המשא-ומתן, דברו. אבל אל תדברו בפרחים במלחמה בטרור. זאת שתהיה נחושה. ואל תפרידו בין "חמאס" ל"פתח". המשפחות של ההרוגים, לא משנה להן שם הארגון ומה היו טעמיו לרצח.

כל עוד לא החליטה הממשלה על הצעדים האלה, היא לא ראויה לאמון הכנסת. וראוי שהכנסת תוריד אותה לפני שיאבד השלטון המרכזי את השפעתו, וכל אחד ירגיש נעזב לנפשו.

אני מציע אי-אמון בממשלה.

### **היו"ר ש' וייס:**

חברי הכנסת, אני מזמין עכשיו את ראש הממשלה לתת את תשובתו על שתי הצעות האי-אמון. אני רוצה לפנות אליכם, חברי הכנסת, ותקבלו את זה ברוח טובה: זאת לא חובה, כאשר נואמים כאן מעל הדוכן לעבור דווקא לפני הדוכן. זה מאוד מפריע לנואמים. תודה רבה.

אדוני ראש הממשלה, בבקשה.

### **ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני לא אתכחש לעובדות. החודש הזה היה חודש דמים. עשרה ישראלים נרצחו, שלושה חיילים, שבעה אזרחים, שני אזרחים וחייל אחד בתוככי מדינת ישראל הריבונית; ארבעה, מהם שלושה אזרחים וחייל אחד ברצועת-עזה; שלושה ביהודה ובשומרון, שניים שנדרסו וחייל המילואים איש הגמ"ר תושב עלי-זת, עלי-זהב, ביהודה ושומרון. היו יותר דקירות, ואינני מתכחש לעובדות. ואלמלא אמר חבר הכנסת קצב את אשר אמר, לא הייתי אומר זאת, אבל



תרשה לי להזכיר לך: השבוע לפני 15 שנים נרצחו 35 יהודים באוטובוס-הדמים. טבח המוני כזה לא קרה ולא יקרה עוד, ואתה יודע איזו ממשלה שלטה בישראל אז.

### **רחבעם זאבי (מולדת):**

אתה היית שר הביטחון.

### **ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:**

אתה טועה. זה היה ב-1978. גנדי, אתה דווקא בקיא בדיוקים. זה היה ב-1978.

### **אהוד אולמרט (הליכוד):**

מה אתה צוחק?

### **ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:**

לא לצחוק? אני צוחק מזה שאתם בורחים מהעובדות.

### **היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת אולמרט, אני עשיתי הכול כדי שנאומיהם של חבר הכנסת משה קצב וחבר הכנסת זבולון יעברו – – –

### **מרדכי גור (העבודה):**

שר הביטחון היה עזר ויצמן, ואני הייתי הרמטכ"ל.

### **היו"ר ש' וייס:**

אדוני סגן שר הביטחון.

## רן כהן (מרצ):

---

## היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רן כהן, מספיק. חברים מהקואליציה, כל תגובה שלכם לא עוזרת. בדיוק ההיפך. חברי מהאופוזיציה, אני מבקש.

## ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

כפי שאמרתי, לא הייתי מעיר זאת אלמלא צורת ההתבטאות של חבר הכנסת קצב.

אולי ואומר, בלי קשר לעבר: אני מבין את המצוקה, את הכאב בציבור. אני לא מנותק, אני מבין את התחושה הקשה הרווחת בציבור. וכל ניסיון להתעלם מכך יהיה טעות. אבל כאן, אנחנו, נבחרי העם, חברי הכנסת, בוודאי אני כראש הממשלה, ואני מקבל את דבריך, חבר הכנסת קצב, נושא באחריות כראש ממשלה וכשר ביטחון. אני מציע לכולנו פה לדבר, לדבר באחריות, עם כל הזכות לביקורת קשה, אבל שכל אחד יאמר את האמת השלו.

אני באמת הצטערתי שהתפרסם היום בתקשורת, שכאילו לא אופיע כאן. אתמול בישיבת הממשלה הודעתי, שלא יעלה על הדעת, שאני, כראש הממשלה ושר הביטחון, לא אופיע בדיון זה בשם הממשלה.

בואו נציג את התמונה כפי שהיא, גם כשהיא כואבת. הטרור הפלשתיני, במסגרת הסכסוך בין הפלשתינים לבינינו, נמשך במשך 100 שנות התיישבות יהודית בארץ-ישראל. לא אעסוק בו. אעסוק בבעיה כפי שהיא קיימת היום. מאז פרוץ האינתיפאדה באופן חד יותר, אנו נמצאים בעימות יזום על-ידי הפלשתינים בשטחים בינם לבינינו.

בואו נדבר אמת – זה עימות בין שתי ישויות שונות דתית, פוליטית, אפשר לומר לאומית. ומאז פרוץ האינתיפאדה, העימות הזה הוא עימות אלים, המעוגן ומושתת בתחילתו על התקוממות עממית, ובהמשכו על פעולות טרור היזומות על-ידי ארגוני הטרור הפלשתיניים למיניהם, שהובילו ומובילים את העימות האלים הזה.

בואו נדבר אמת. מרבית הציבור הפלשתיני מזדהה אתם ועם יעדיהם. קיימת מוטיבציה בקרב רבים מהפלשתינים לעימות הזה – עימות בין 1.8 מיליון פלשתינים בשטחים לבין מדינת ישראל.

אני רוצה לדבר על מורכבות העימות הזה. זה לא דומה למלחמות ישראל בצבאות מדינות ערב. אלה היו מלחמות בין צבאות, עם קווי תיחום ברורים, עם הפעלת נשק לפי כללי המלחמה המקובלים

בעולם, עם שינויים לא לטובה מצד צבאות מדינות ערב. כאן – טשטוש תחומים, זו לא מלחמה בין צבאות, זו מלחמה עם ארגוני טרור, המסתייעים ונתמכים על-ידי מרבית האוכלוסייה הפלשתינית בשטחים.

יש פה טשטוש תחומים הנובע מהמציאות הקיימת בתוככי ישראל, שבה חיים 5 מיליוני אזרחי ישראל, מהם מעל ל-4 מיליוני אזרחים יהודים והיתר אזרחי ישראל הלא-יהודים. לשטח מדינת ישראל הריבונית באים מדי יום 100,000 עד 120,000 מעובדי השטחים. לגבי יהודה ושומרון – חופש תנועה. לגבי עזה – מגבלות מסוימות בתנועה. תנועה חופשית, טשטוש תחומים. ביהודה ובשומרון יש התיישבות יהודית, התיישבות שממשלות החליטו עליה. בעזה יש 750,000 פלשתינים, כ-4,000 ישראלים.

### **יצחק לוי (מפד"ל):**

שהממשלה החליטה עליהם גם כן.

### **רן כהן (מרצ):**

לא תמיד בחוכמה.

### **ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:**

כן, אמרתי, שממשלות ישראל החליטו עליהם.

ביהודה ובשומרון, פלוס מינוס, אם נוציא את ירושלים רבתי מהחשבון, 100,000 ישראלים מול 800,000, 900,000, אומרים יותר – פלשתינים. טשטוש תחומים, תנועה בין כל המקומות לכל המקומות, כמעט ללא בקרה, למעט אולי במקצת מעזה, שבין 30,000 ל-40,000 עובדים באים ממנה מדי יום לעבודה בישראל.

יתירה מכך, בתוקף חוקי ישראל והחוק הבין-לאומי, אנחנו נושאים באחריות במסגרת הממשל הצבאי לשטחי יהודה, שומרון ועזה. אנחנו נושאים באחריות לכל התושבים, כמובן אחריות בנסיבות הקיימות, ללא כל קשר לוויכוח מדיני – לביטחונם של המתיישבים היהודים שם.

בנסיבות כאלו, במוטיבציה, בהזדהות של מרבית התושבים עם יעדי ארגוני טרור כאלה או אחרים, נוצרו תנאים נוחים לטרור. אין הפרדה בין השטח הריבוני הישראלי לבין הפלשתינים בשטחים.

### **יהושע מצא (הליכוד):**

את זה אמרת גם בבת-ים, אדוני ראש הממשלה?

### **ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:**

אמרתי אותו דבר. המטרה המדינית בהסכמיות היא להוציא את עזה מתל-אביב; בהסכמיות, לא בנסיגה חד-צדדית.

### **לימור לבנת (הליכוד):**

---

### **אהוד אולמרט (הליכוד):**

אמרת אז דברים שלא היית צריך להגיד. נכשלת אז בדברים בלתי אחראיים. יצרת ציפיות, כשידעת שאתה לא יכול להגשים אותן.

### **ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:**

גם אם טעיתי בלוח הזמנים, לא טעיתי ולא אטעה במטרה. חבר הכנסת אולמרט, אגשים אותה ולו גם לפי לוח זמנים מאוחר יותר.

### **יהושע מצא (הליכוד):**

קשקוש אחד גדול, אדוני ראש הממשלה.

### **היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת מצא, תקשיב לי. זה לא לכבודך להעיר הערות כאלה.

### **יהושע מצא (הליכוד):**

אני מצטט את דברי ראש הממשלה. זה הקשקוש של ראש הממשלה, זה המושג שהוא הכניס לבית הזה – קשקוש.

## **לימור לבנת (הליכוד):**

---

## **היו"ר ש' וייס:**

אתה לא צריך לעשות זאת. חבר הכנסת מצא, אני קורא אותך לסדר. לא נעים לי, אין מה לעשות, מספיק. אפשר לקיים פעם אחת דיון בלי הערות כאלה? בשביל מה זה נחוץ?

## **יהושע מצא (הליכוד):**

למדנו זאת מראש הממשלה – בית-ספר.

## **ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:**

זה בסדר, לא נורא, אני מבין אותם.

לממשלה הזאת יש מנדט ויש מדיניות. המדיניות שלה היא קידום המשא-ומתן לשלום עם מדינות ערב, אבל בהקשר של הבעיה הזאת – עם התושבים הפלשתינים בשטחים, במסגרת מה שנקבע בוועידת-מדריד, על בסיס מכתב הזימון לוועידת-מדריד, להתקדם בשני שלבים.

## **יצחק לוי (מפד"ל):**

לא על זה הדיון.

## **ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:**

אם אינני טועה, את המכתב הזה קיבלה ממשלה אחרת.

אני אומר, פתרון הבעיה בינינו לבין הפלשתינים הוא סביב שולחן המשא-ומתן. הקו השני, המקביל לקידום עשיית השלום, הוא מלחמת חורמה בטרור, כל מה שמתיר החוק לישראל. אין שום סייג פוליטי על צה"ל. זה שקר גס.

### **שאול יהלום (מפד"ל):**

סתם שלומיאליות.

### **ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:**

שקר גס.

אתם הייתם שנתיים-ורבע בממשלה – חבר הכנסת קצב, חבר הכנסת זבולון המר, חבר הכנסת רפאל איתן – נו, חיסלתם את האינתיפאדה? חיסלתם את הטרור?

### **רון נחמן (הליכוד):**

שש שנים היית שר הביטחון.

### **ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:**

לא, שנתיים-ורבע לא הייתי.

### **לימור לבנת (הליכוד):**

אדוני ראש הממשלה, אולי תסביר לאמהות איך לשלוח מחר את הילדים לבתי-הספר?

### **יעקב שמאי (הליכוד):**

אתה מאשים אותנו? זה גרר את האינתיפאדה.

### **היו"ר ש' וייס:**

אדוני ראש הממשלה, אל תענה לצועקים. חבר הכנסת שמאי, מספיק.

### **לימור לבנת (הליכוד):**

אדוני ראש הממשלה, אולי תסביר לאמהות איך לשלוח מחר את הילדים לבתי-הספר?

**היו"ר ש' וייס:**

חברת הכנסת לבנת, באופן מרוכז אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

**משה קצב (הליכוד):**

אדוני ראש הממשלה, מה הפתרון לטרור?

**היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת קצב, אתה נאמת בשקט ובדומייה.

**לימור לבנת (הליכוד):**

---

**היו"ר ש' וייס:**

חברת הכנסת לבנת, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה. אי-אפשר כך. כמה פעמים אני צריך להעיר? תאמינו לי שאינני רוצה להוציא איש מן האולם, גם אם מישהו רוצה שאני אוציא אותו ואעשה לו את הטובה הזאת.

**ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:**

אני מאמין ומשוכנע ששיחות המשא-ומתן לשלום יחודשו ב-20 באפריל, וגם הפלשתינים יבואו. אף שאנחנו נקטנו כנגד הטרור צעד שבמשך 22 שנים שום ממשלה לא העזה – להרחיק זמנית אפילו לשנה 415 מנהיגי ארגוני טרור. עשיתם זאת? ניסיתם?

**מיכאל איתן (הליכוד):**

מה יצא לך מזה? מה עשית עם זה?

## זאב בנימין בגין (הליכוד):

מה יצא מזה?

## ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

גם מה שאני הסכמתי, לא העזתם. לא העזתם.

## היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אולי אתם לא רואים משם מה שאני רואה מכאן. אי-אפשר החיזיון הזה, שראש הממשלה מדבר, ועשרים חברי כנסת צועקים בבת אחת.

## ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

אין דבר, זה מתוכנן. זה מתוכנן.

## היו"ר ש' וייס:

אני יודע.

## ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

מכאיבה להם האמת.

## היו"ר ש' וייס:

זה לא ילך כך. לא, לא, אני לא מסכים שזה יהיה.

## אהוד אולמרט (הליכוד):

---



### היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אולמרט, יש לך היום עודף פעילות. מספיק, אנא ממך.

### אהוד אולמרט (הליכוד):

במקרה התבלבלת.

### היו"ר ש' וייס:

לא התבלבלתי, תאמין לי. אני רגיל להערות האלה. מראשית הנאום של ראש הממשלה אתה מפריע, אומנם לא בצעקות, מה שעושים חלק מחבריך, אבל זה מפריע.

### אהוד אולמרט (הליכוד):

קריאת ביניים בכנסת מותרת. זה לא מפריע.

### היו"ר ש' וייס:

זה נכון, אבל כל קריאות הביניים הופכות את נאום ראש הממשלה לקריאת ביניים. מספיק. זה הכול.

### אהוד אולמרט (הליכוד):

בסדר. אל תגזים.

### היו"ר ש' וייס:

כל דקה קריאת ביניים. אל תדבר. מספיק.

### ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

אשר למלחמה בטרור, המלחמה בטרור חייבת להיות כוללת. היום מגבלותיה הן החוק. אביא דוגמה אחת. הוצאנו צו הריסה של ביתו של הרוצח של ביטון, זכרו לברכה. הוגש בג"ץ. ההריסה נמנעה.

### **יהושע מצא (הליכוד):**

תשנה את החוק.

### **רון נחמן (הליכוד):**

תשנה את החוק, יש לך רוב.

### **יהושע מצא (הליכוד):**

את החוק של אש"ף – – –

### **היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת מצא, מספיק.

### **ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:**

היו לך שנתיים-ורבע לשנות.

### **חנן פורת (מפד"ל):**

תכריז על מצב חירום.

### **היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת חנן פורת, תאמר את זה בנאומך היום.

### **קריאה:**

הוא לא נואם.

## היו"ר ש' וייס:

אז יאמר את זה נציג שלך.

## ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

אני רוצה להדגיש, אני בא היום מביקור בעזה, משיחה עם כל המפקדים, עם מפקדי הפלוגות של גדוד הנח"ל שאיבד אחד מחייליו בג'באליה. הייתי בג'באליה במקום האירוע, ושוחחתי עם המפקדים. בגדוד הזה, במהלך ארבעה חודשים, היו חמישה מקרי ירי; מקרה אחד טרגי. ושמעתי את המפקדים. הם חיילים מעולים. והם ממלאים את המשימה שלהם.

## סילבן שלום (הליכוד):

האם ביקרת באחד היישובים שם?

## היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, מספיק. אני רוצה לשאול אתכם, מדוע חברי הכנסת שמיר, נסים, בגין ובן-אלישר ואחרים מסוגלים להקשיב לנאום, ואחרים כל הזמן צריכים לצעוק? מדוע תמיד אותם ארבעה-חמישה אנשים? אינני מבין את זה. איזה מין שיטה זאת? מספיק. זה הכול. תמיד אותם חמישה אנשים צועקים; ואתם יודעים את השמות.

## ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

אין מגבלות על כוחות צה"ל ועל זרועות הביטחון האחרות. ואני רוצה כאן היום להביע הערכה עמוקה לחיילי צה"ל ולמפקדיו, למשטרה, למשמר הגבול, לשירות הביטחון, לזרועות הביטחון האחרות. איזו תושייה, איזו יוזמה הם מגלים במאבק הזה; איזו הקרבה, איזו נכונות. וידם איננה כבולה, אלא על-ידי החוק, החוק שמדינת ישראל, שבית-המשפט העליון קבע. ואנחנו מדינת חוק.

אשר לביטחון בשטחים, הכוחות מתוגברים כבר תקופה ארוכה. היחידות המיוחדות נוקטות פעילות יעילה. הנהגנו שיטות שעוררו ביקורת בעולם, כשמנענו הסתכנות בכניסת חיילי היחידות לבתים, שמא יש שם מחבלים חמושים: ירי נ"ט, פיצוץ הבתים לאחר פינוי האזרחים. כן, אנחנו רוצים גם לשמור על צלם האדם שלנו, וגם להילחם במחבלים, וגם לשמור על חיי חיילינו. זה הוכנס עכשיו, בצד דברים אחרים, כדי להילחם בגרעין הקשה של הטרוריסטים, כדי לתפוס אותם, לפגוע בהם, לצמצם את מספרם. תראו מה קרה בתקופה האחרונה ביהודה ובשומרון. זה לא מונע את הטרור. אבל מ-400 מבוקשים המספר ירד ל-100. מאות מבוקשים הסגירו עצמם, נתפסו.

זה לא סוף הטרור. אינני בא להציג את זה כך. אל תציגו אתם הצעות ודברים שאין להם שחר במציאות. אין נוסחת פלא לפתרון בעיית הטרור. זו מלחמה מתמדת, ממושכת, שהצד שיעמוד בה, בעליות ובמורדות, הוא ינצח. וזה בצד המשא-ומתן המדיני.

אנחנו פועלים לשכלול האמצעים, לשיפור השיטות, להוספת כוחות, להוספת כוחות מיוחדים, לתגבור. ואני מקווה שההחלטה של היום תביא לתוספת כוחות משמר הגבול גם בשטחים, לתוספת שוטרים בשטחים, דברים שנדרשים על-ידי כל המפקדים הצבאיים. נעשה הכול במסגרת המלחמה בטרור על-ידי צה"ל, המשטרה, משמר הגבול, השב"כ וכל זרועות הביטחון האחרות.

אנחנו ננסה להגיע לצמצום העסקת הערבים מן השטחים, גם בדרך השלילה וגם בדרך החיוב. ושמחתי למצוא התחלה בכיוון הזה על-ידי קודמי בתפקיד, שר הביטחון בממשלה הקודמת. זו היתה גישה נכונה. צריך לחזק אותה. צריך להביא לידי כך שיתר השקעות, לא מכספנו, יושקעו בשטחים; שיותר פלשתינים יעבדו שם; שפחות יעבדו בישראל. זה יגביר את הביטחון. זה אולי גם יילחם באבטלה. לא בצורה שלילית, אלא גם בצירוף השלילה והחיוב. ומצאתי תחילת אזורי תעשייה שנבנו בשטחים. מגבירים אותם היום. מגבירים פעילות של שיפור דרכים. מגבירים מגעים להשקעות בשטחים.

#### **חיים קופמן (הליכוד):**

איפה זה בתקציב?

#### **רון נחמן (הליכוד):**

איפה זה?

#### **ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:**

לא בתקציב. לא בתקציב שלנו. זה בתקציב של המינהל האזרחי! ואני הוריתי שהוא יהיה גלוי.

#### **רון נחמן (הליכוד):**

זה גם ליהודים? ודאי זה לערבים. לא ליהודים, לערבים.

#### **עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):**

ערבים הם לא בני-אדם? הם לא זכאים אפילו – – –

## **חגי מירום (העבודה):**

---

## **היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת דראושה, אתה בוודאי לא התכוונת להפריע לראש הממשלה. תמשיך לא להתכוון. חבר הכנסת גוטמן, אנא.

## **שאול גוטמן (מולדת):**

אני רוצה לשכנע אותם — — —

## **היו"ר ש' וייס:**

הכול בסדר, רק לא בקול רם. תשכנע אותם בנחת.

## **ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:**

אני רוצה לומר, שאין ספק ששלושת מקרי הרצח שקרו החודש בשטח הישראלי הריבוני, ועוד פעילויות, מחייבים אותנו לבחון דברים. צריך לזכור שכולן נעשות על-ידי פלשתינים מהשטחים, עובדים או מי שמנצלים את חופש התנועה.

## **יהושע מצא (הליכוד):**

ג'בל-מוכאבר זה ירושלים. אל תגיד: "מהשטחים". ירושלים.

## **ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:**

לרבות ירושלים.

## רענו כהן (העבודה):

---

## ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

ואין לי ספק שזו בעיה קשה, בעיה קשה לסגור את השטחים בפני כניסת הפלשתינים לעבודה בישראל, וקשה להבטיח ביטחון במאה אחוזים כאשר הם באים ועובדים. כשאני אומר "ישראל", זה כולל ירושלים רבתי.

## משה קצב (הליכוד):

אז אין תקווה, אדוני ראש הממשלה? אין תקווה?

## ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

סליחה רגע.

לכן צריך לנקוט את הצעדים הבאים. הדבר הראשון, אני רוצה לומר: צריך גם לדרוש מהציבור הישראלי הבנה, שזו מלחמה ממושכת. לפתח כושר עמידה – –

## עוזי לנדאו (הליכוד):

בתנאי שהממשלה נלחמת.

## משה נסים (הליכוד):

שלושת-רבעי שנה.

## היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לנדאו, רק עכשיו הופעת. כבר?

**ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:**

— לרבות תרגום הזעם לאפיקים חיוביים, התנדבות למשמר האזרחי.

**עוזי לנדאו (הליכוד):**

תעשו משהו. מה אתה מציע לעשות?

**היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת לנדאו, מה אתך?

**ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:**

אמרתי, אמרתי.

**לימור לבנת (הליכוד):**

— — —

**היו"ר ש' וייס:**

חברת הכנסת לימור לבנת, אני קורא אותך לסדר.

**יהושע מצא (הליכוד):**

זה העם שחיכה לרבין.

**ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:**

— — — דבר ראשון

## **היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת מצא, כבר בשבוע שעבר החלטנו שגם אתה חייבת, אז אנא.

## **יהושע מצא (הליכוד):**

אחרי כל כך הרבה חודשים – – –

## **ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:**

אני רוצה לומר: במשמר האזרחי ב-1974, ואני הייתי ראש הממשלה – 140,000 ישראלים התגייסו לשרת. היום יש פחות מ-50,000.

## **לימור לבנת (הליכוד):**

אתה ראש הממשלה.

## **רון נחמן (הליכוד):**

תחתום על הצו של המשמר האזרחי.

## **ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:**

אני חוזר ואומר: הבעיה איננה רק מה הממשלה עושה. היינו עם לוחם, עם עובד, צריך להמשיך להיות כזה. צריך לדרוש גם מהציבור. לא הכול בהוראות, לא הכול בפקודות, לא הכול בצווים.

## **קריאות:**

— — —

## **עוזי לנדאו (הליכוד):**



כשהציבור מגיב אתה אומר: אל תיקחו את החוק לידיים, יש כוחות הביטחון. כשהאזרחים לוקחים נשק כדי להגן על עצמם – – – אתה אומר דבר והיפוכו.

**היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת לנדאו, חבר הכנסת לנדאו, זו לא קריאת ביניים, זה נאום.

**ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:**

אין דבר.

**היו"ר ש' וייס:**

לא, יש דבר.

**עוזי לנדאו (הליכוד):**

---

**ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:**

הדבר השני: ניקח את הדוגמה של היום. מדינת ישראל קבעה שיש שומר בפתח שער כל בית-ספר בירושלים, חמוש. אילו היה חמוש, אילו היה בשער, הדוקר היה מקבל את מה שמגיע לו.

**מיכאל איתן (הליכוד):**

ואם הוא היה הולך לגן-ילדים מה היית עושה? ואם הוא היה הולך לקולנוע, להיכל התרבות? מה אתה מדבר?

**יהושע מצא (הליכוד):**

מצאת את השיי"ן-גימ"ל.

## ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

אני רוצה שהמערכות – – –

### היו"ר ש' וייס:

מספיק עם הצעקות.

### לימור לבנת (הליכוד):

— — —

### היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת לימור לבנת.

### יהושע מצא (הליכוד):

הוא מצא את השי"ן-גימ"ל. יש שי"ן-גימ"ל. לפתע.

### היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא. חברת הכנסת לימור לבנת.

### יהושע מצא (הליכוד):

יש גבול.

### היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, אני קורא אותך לסדר פעם שנייה.

### יהושע מצא (הליכוד):

יש גבול לקשקוש.

### היו"ר ש' וייס:

יש גבול להפרעות שלך.

### שר הבריאות ח' רמון:

— — —

### השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אדוני היושב-ראש — — —

### היו"ר ש' וייס:

אל תעזרו לי, אני אסתדר. אל תעזרו לי.

### השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אדוני היושב-ראש, אתה לא יכול — — —

### היו"ר ש' וייס:

אני דוחה את ההערה הזאת, אני לא אלגנטי על חשבון ראש הממשלה. תודה על ההערה, היא מפריעה לי גם כן. זו לא חוכמה להוציא חברי כנסת שמשתוקקים מהרגע הראשון שאני אוציא אותם, ואני לא מחלק כאן פרסים.

### שר הבריאות ח' רמון:

מה זה? אבל הם לא נותנים לדבר.

**היו"ר ש' וייס:**

אל תעזור לי.

**שר התעשייה והמסחר מ' חריש:**

— — —

**היו"ר ש' וייס:**

אני מבקש לא להפריע לי. תשאירו את זה לי.

**ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:**

לכן צריך לוודא שהדברים שנעשים, יזומים על-ידי המדינה, ימומשו — — —

**עוזי לנדאו (הליכוד):**

לא נעשים ולא יזומים.

**היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת לנדאו, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

**ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:**

אני רוצה מהציבור עירנות ותגובה, כי לא נשים, עם עוד 1,000-2,000 שוטרים, שוטר בכל מקום שבו יופיע דוקר. הציבור הישראלי צריך לחזור למה שהיה פעם: עם לוחם, עם מתמודד, עם שיועד שבהתמודדות הזאת — —

**עוזי לנדאו (הליכוד):**

חיים נחמן רבין.

### ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

— מנצח מי שלא מתעייף, מי שלא מקבל מורך-רוח, מי שידע לעמוד בהתמודדות הזאת.

### שאול גוטמן (מולדת):

— — —

### יצחק לוי (מפד"ל):

אתה מצטרף לקריאה של — — —

### ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

גם צריך לתבוע מהציבור — — —

### היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לוי, תקשיב לי. חבר הכנסת דיין, מספיק. אני קורא לך לסדר, מספיק. חבר הכנסת דיין, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. מה קורה כאן? אתם רוצים שאני אוציא שישה-שבעה חברי כנסת בבת אחת?

### שר הבריאות ח' רמון:

אם אין ברירה.

### היו"ר ש' וייס:

אל תעזור לי. איזה צורה תהיה לנו? כל עיני הציבור צופות בנו כאן.

## שר הבריאות ח' רמון:

ראש הממשלה לא יכול לדבר.

## היו"ר ש' וייס:

אל תפריע לי. זה מפריע לי, תסלח לי. אני יודע בדיוק מי נואם, ואני נאמן לו בדיוק כמוך, אם לא יותר.

## עוזי לנדאו (הליכוד):

מדוע לא משדרים את ראש האופוזיציה? מדוע משדרים רק את ראש הממשלה? את קצב לא שידרו. זה סדר העדיפויות החדש.

## היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לנדאו, אני קורא אותך לסדר פעם שנייה. חבר הכנסת לנדאו, אני אוציא אותך. אתה תהיה חבר הכנסת הראשון שאני אוציא.

## עוזי לנדאו (הליכוד):

---

## היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת עוזי לנדאו, אתה תהיה חבר הכנסת הראשון שאני אוציא מהיום שאני מנהל פה ישיבות. מספיק. אל תעזרו לי גם מצד זה. מספיק קשה לי כאן.

## ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

אנחנו החלטנו על הגברת כוחה של המשטרה, משמר הגבול, במגמה לתת יותר ביטחון פנים, יותר שוטרים, אפשרות להגיע לכל מקום יותר מהר. אלה הן התשובות; לא התשובות הפורחות באוויר שלכם.

גונן שגב (צומת):

---

היו"ר ש' וייס:

לא להפריע, חבר הכנסת שגב.

גונן שגב (צומת):

---

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שגב, אני קורא לך לסדר. מספיק. למה אתם הופכים את הכנסת הזאת?

גונן שגב (צומת):

מלה קצרה.

היו"ר ש' וייס:

כל אחד מלה קצרה, ומה הסוף?

לימור לבנת (הליכוד):

---

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת לבנת, אני קורא לך לסדר.

## **ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:**

אני רוצה לומר באשר למתיישבים ביהודה, בשומרון ובעזה. עוד לפני שיצאתי לארצות-הברית ביקשו חברי מזכירות גן-אור, לאחר רצח חברם, להיפגש אתי. נפגשתי אתם, שבעה חברים. אני רוצה לומר: הייתי מלא הערכה לקבוצה הזאת – אחריות, דאגה לביטחון, ידיעה שיש בינינו מחלוקת פוליטית, אבל לא מחלוקת במה שנדרש לעשות לביטחונם.

## **עוזי לנדאו (הליכוד):**

יש מחלוקת.

## **היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת לנדאו, אני קורא אותך לסדר פעם שלישית. חמש שנים אני מנהל ישיבות, עוד לא הוצאתי חבר כנסת.

## **עוזי לנדאו (הליכוד):**

— — —

## **היו"ר ש' וייס:**

אני מתבייש ותתבייש לך.

## **עוזי לנדאו (הליכוד):**

ראש הממשלה צריך לשמוע מה שעליו לשמוע.

## **היו"ר ש' וייס:**

אתה צריך לצאת, וזה לא כבוד בשבילך.

## **עוזי לנדאו (הליכוד):**



יחדל להוליך שולל את הכנסת, יחדל להוליך שולל את הציבור.

**היו"ר ש' וייס:**

אני מבקש ממך לעזוב את האולם. תעזוב את האולם. זאת כנסת.

(חבר הכנסת ע' לנדאו יוצא מאולם המליאה.)

**רו כהן (מרצ):**

— — — את החברים שלך.

**היו"ר ש' וייס:**

בושה וחרפה.

**ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:**

אני רוצה לומר — — —

**יעקב שמאי (הליכוד):**

— — —

**היו"ר ש' וייס:**

סלח לי, אם הייתי מתנהג כמו עם תלמידים הייתי צריך להוציא הרבה חברי כנסת. חמש שנים אני מנהל ישיבות כנסת. פעם ראשונה שהוצאתי חבר כנסת. חברת הכנסת לימור לבנת, מספיק. חמש שנים אני מנהל ישיבות כנסת. לא הוצאתי איש. אני מבקש, מי שרוצה, שיעזוב את האולם.

**ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:**

אני רוצה לומר, במשך שבועיים הם נענו, לבניית גדר שמקיפה את גוש-קטיף, למציאת פתרונות תעסוקה, במקום הערבים מהשטחים. תשאלו אותם, את מזכירות היישובים, איזו ממשלה נענתה לבעיות הקונקרטיות שלהם.

אותו דבר נעשה ביהודה ובשומרון. אין קשר בין הוויכוח הפוליטי לבין האחריות לביטחון.

עם זאת, כפי שאני אומר לתושבי גבול לבנון: בחרתם לשבת פה, ידעתם את רמת הסיכון הגבוהה יותר, כך אומר לאלה שהתיישבו – ויש רבים כאלה – מנימוקים אידיאולוגיים ביהודה ובשומרון, גם להם – – –

### **יהושע מצא (הליכוד):**

גם בבת-ים.

### **היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת מצא.

### **ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:**

– – – גם להם, הם צריכים לדעת שיש רמת סיכון גבוהה יותר מאשר במקומות אחרים, אם בת-ים ואם תל-אביב.

### **רון נחמן (הליכוד):**

עכשיו אני מסודר.

### **ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:**

אתה לא מסודר, אתה בחרת בזה.

כפי שתושב מנרה ותושב משגב-עם – – –

## רון נחמן (הליכוד):

למנרה ולמשגב-עם אין דה-לגיטימציה כמו שאתה עושה לנו.

## לימור לבנת (הליכוד):

---

## היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת לבנת, בפעם הבאה אני איאלץ להוציא אותך.

## ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

לכן, את הבעיות הקונקרטיות של מרכיבי ביטחון שלא נפתרו עד עתה – נפתור להם.

## יהושע מצא (הליכוד):

---

## היו"ר ש' וייס:

הבנו. אל תגרום לכך שאני אוציא אותך. לא השבוע.

## ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

אני רוצה לסכם: נכון, זו תקופה קשה. אבל אני משוכנע ומאמין, שדרכה של הממשלה, המשלבת את המשא-ומתן לשלום על בסיס עמדותיה ואת המלחמה בטרור במסגרת החוק, עם כל מה שנוסיף וגם נתבע מהציבור, אני מאמין שנעבור את התקופה הקשה הזאת, וב-1993 נראה שינוי משמעותי, הן מדיני והן ביטחוני.

אני מציע להוריד את הצעות האי-אמון מסדר-היום.

## **היו"ר ש' וייס:**

תודה רבה.

## **משה קצב (הליכוד):**

ואם הטרור יימשך?

## **יהושע מצא (הליכוד):**

היה מתאים יותר להוריד את הממשלה, אדוני. איפה האחריות שלך?

## **היו"ר ש' וייס:**

אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת זאב בנימין בגין לשאת את דברו. שמונה דקות.

## **זאב בנימין בגין (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אלה ימים לא-פשוטים. חלקם קשים. יש שעות קשות מאוד. הסוגיה רצינית. בוודאי באותו מרכיב שלה הנוגע למלחמה בטרור, לא צריכה להיות מחלוקת בין אופוזיציה לבין קואליציה.

ודאי שצריך ואפשר להצטרף לדברי ההוקרה לצבא-הגנה לישראל, לשירותי הביטחון, לכל אלה המסתכנים ימים ואף לילות, מסכנים את נפשם ומגיעים לתוצאות טובות, אם כי לא שלמות, במאבק ברוצחים הערבים הרואים בכל דבר יהודי, אשה זקנה, ילדה צעירה, מטרה לסכיניהם, לאקדחיהם.

ראש הממשלה הסביר לכנסת לפני דקות אחדות, שבעיית המלחמה בטרור היא בעיה מורכבת. הוא נתן לנו הרצאה מלומדת על מורכבות המצב, על סיבוכו. הדברים לא היו מופרכים. אבל אני זוכר, זה לא היה מזמן, זה היה לפני פחות משנה, כאשר ראש הממשלה, בהיותו חבר הכנסת, יושב-ראש העבודה-בראשות-רבין, יצר גם הוא את הרושם הברור בציבור, שהבעיה פשוטה, שיש פטנטים, רק תגיע מפלגת העבודה לשלטון יחוסל הטרור הערבי כנגד יהודים.

## **עמנואל זיסמן (העבודה):**

הוא לא אמר את זה.

**זאב בנימין בגין (הליכוד):**

תסלח לי, תסלח לי, חבר הכנסת זיסמן. אביא לך דוגמה. למה בכעס? אוכיח לך. חבר הכנסת רבין הצטרף לאותו מסע ציני של ניצול אותו רצח טרגי בבת-ים, כאשר אמר לציבור: אנחנו נוציא את עזה מבת-ים. נו? יצאה? ומיפו יצאה? ומתל-אביב יצאה?

**עמנואל זיסמן (העבודה):**

תצא.

**זאב בנימין בגין (הליכוד):**

מפלגתך, חבר הכנסת זיסמן – – –

**עמנואל זיסמן (העבודה):**

אנחנו נוציא אותה.

**היו"ר ע' עלי:**

חבר הכנסת זיסמן, אני מבקש ממך לא להפריע לנואם. חבר הכנסת זיסמן, אני מבקש.

**עמנואל זיסמן (העבודה):**

— — —

**היו"ר ע' עלי:**

חבר הכנסת זיסמן, קראת קריאת ביניים, אני מבקש ממך להפסיק. אני מבקש ממך להפסיק.

**זאב בנימין בגין (הליכוד):**

אמור אמרתם ועוד גם פרסמתם. אני זוכר את המודעה רבת-התמונות. מתחת לכל תמונה קטנה שם ותואר, אלוף במילואים, תת-אלוף במילואים, צוות לעניין, כך אמרתם. תגיעו לממשלה, תחסלו את בעיית הטרור. כל הציבור הבין כך, וחלק מן הציבור הלך שבי אחרי הסממאות האלה. יצרתם במו ידיכם את הגולם הזה. יצרתם במו ידיכם את האכזבה הזאת. נתתם לציבור את התחושה שיש לכם פטנטים, שהנושא איננו מורכב, שאתם תדעו לטפל בו צ'ק-צ'ק. חודש, חודשיים, שלושה חודשים, ייגמר העניין. לא תוכלו עכשיו להתנער מהתעמולה הצינית שבעזרתה הגעתם אל הספסלים האלה של הממשלה.

### **היו"ר ע' עלי:**

חבר הכנסת שחל מבקש.

### **זאב בנימין בגין (הליכוד):**

כבוד השר, בכבוד, ברשות היושב-ראש.

### **היו"ר ע' עלי:**

בבקשה, שאל.

### **שר התקשורת והמשטרה מ' שחל:**

למען ההגינות, מי שטוען אצלכם שיש לו פטנט וטען זאת גם בהיותו בממשלה הוא מי שהיה השר – שרון. מי שטען שיש בידו לפתור את הבעיה הזאת היה מי שהיה השר – שרון. הוא היחיד מבין האנשים הפוליטיים שטען את הטענה הזאת.

### **זאב בנימין בגין (הליכוד):**

כבוד שר המשטרה, עם כל הכבוד, תוכל לזרוק שם ועוד שם ועוד שם. לפני הבחירות אתם יצרתם בציבור את הרושם שלכם יש פטנט. לא תתנערו מכך.

גם היום, כמובן, בימים אלה צריך לומר גם זאת בצער, הסוגיה היא רצינית. ימים כאלה הם ימיהם של בעלי פטנטים. לא טובים הדברים. הרעיונות נזרקים לחלל האוויר. רק לפני חודשיים או שלושה חודשים, ממשלתכם, לא באופוזיציה, יצרה בציבור את התחושה שהיה לה פטנט, רק יגורשו 415 אנשי "חמאס", יבואו דברים על פתרונם; מכה איומה, ויהיה בסדר. גם את התחושה הזאת קיבל הציבור. גם את התחושה זאת הקרנתם אתם אל הציבור, מתוך חוסר אחריות. עד לפני דקות אחדות התפאר בכך ראש הממשלה. הוא גירש, הוא אחראי לגירושים. נו? והתוצאה? אין טרור? חוסל הטרור?

### **אברהם יחזקאל (העבודה):**

גירוש לא טוב, זה לא טוב, ההוא לא טוב. מה אתה מציע?

### **עמנואל זיסמן (העבודה):**

— — —

### **היו"ר ע' עלי:**

חבר הכנסת זיסמן, אתה רוצה שאקרא אותך לסדר?

### **אברהם הירשזון (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, זה התסכול שלהם, תן להם להוציא את התסכול.

### **זאב בנימין בגין (הליכוד):**

הסוגיה רצינית. מעולם לא שמעתם ממני דברים בלתי רציניים ובלתי אחראיים בסוגיה הרצינית הזאת.

כשאמר ראש הממשלה לפני דקות אחדות שצריך לגלות עירנות, הבנתי. אבל הוא אמר, בתפקידו כראש הממשלה, כבעל האחריות לביטחון הפנים: על העם הזה להיות לא רק עם עירני אלא גם עם לוחם. מה הפירוש? הממשלה מטילה את האחריות לביטחון על הציבור. האם הציבור צריך להיות עם לוחם? אנחנו ב-1944? ב-1937? איזה דיבור חסר אחריות מטעם הנושא באחריות – הנעדר ברגעים אלה מן האולם, והותיר את הזירה לשר המשטרה. זו אחריותו של ראש הממשלה, אדוני שר המשטרה, תוכל להירגע דקות אחדות.

אבל אני מבקש לבדוק את הדברים — — —

### **אברהם יחזקאל (העבודה):**

אתה מחלק פה את תחומי האחריות?

### **זאב בנימין בגין (הליכוד):**

לא רציתי שהוא יהיה מודאג.

אבל אני מבקש, מעבר לסכינים ומעבר לטרגדיות ומעבר למקרי הרצח, לראות את הדברים לעומקם ולשאול: לאן אתם מובילים? אומר ראש הממשלה: צריך לגלות כושר עמידה. אני מסכים עם הדברים האלה; צריך. אבל בעמידה צריך להיות טעם. העמידה צריכה להוביל למקום כלשהו.

מהי מטרת ארגוני הטרור? מטרת ארגוני הטרור, על-ידי הפחדה והתשה, לעייף את הממשלה, לעייף את הציבור ולגרום לו, להניע אותו, לקיים בשלב א' את המטרה הראשונה של ארגוני הטרור: גלגול מדינת ישראל מן השומרון, מיהודה, מחבל-עזה וממזרח-ירושלים. זו מטרת ארגוני הטרור. וראש הממשלה מטיף לעמידה. לאיזו עמידה? למה לעמוד? אתם אינכם ממשלת עמידה. אתם ממשלת בריחה. אתם ממשלת ויתור. אתם ממשלת נסיגה. אתם מנהלים או רוצים לנהל משא-ומתן מדיני שיוביל, בסופו של דבר, לנטישת השומרון, יהודה וחבל-עזה; משא-ומתן שעלול לגרום לניתוק חלק מירושלים מאתנו. ואם זאת תכלית המשא-ומתן המדיני שאתם עסוקים בו, צריך הציבור, זה שהתבקש היום להיות עם לוחם, לשאול: למה לעמוד, אם אתם בורחים? אין היגיון פנימי בדברים האלה.

### **אברהם יחזקאל (העבודה):**

---

### **זאב בנימין בגין (הליכוד):**

תסלח לי, חבר הכנסת יחזקאל. אני אענה, ברשות היושב-ראש.

### **היו"ר ע' עלי:**

רבתי, אני מבקש מכם.

### **זאב בנימין בגין (הליכוד):**

ואתם, עם כל הדיבורים הרמים, מראש נכנעים, מראש מודיעים שאתם לא רוצים להיות שם. 20 שנה הודעתם שאתם מחזיקים בשומרון, ביהודה ובחבל-עזה כקלפי מיקוח. ואתם מודיעים בימים אלה למעשה שאתם מחזיקים בידיכם קלפים החורכים את אצבעותיכם. בהזדמנות הראשונה אתם אומרים לארגוני הטרור: תנו לנו אפשרות להסתלק משם, רק תנו לנו איזו פיסת נייר הקרויה הסכם. זאת



המדיניות. למה לעמוד, צריך לשאול איש בישראל. למה לעמוד, צריכה לשאול אם בישראל. אם נעמוד ונעמוד, כמצוות ראש הממשלה, ותבוא הממשלה ותקפל אותנו, על-פי דרישתם, תביעתם, תוכניתם של ארגוני הטרור?

חבר ממשלה, השר לאיכות הסביבה, הציע הצעה – לא האמנתי למקרא עיני, גם כשבאו הדברים ממנו. הוא מציע היום להזמין את ארגון הטרור של אש"ף לנהל את העניינים, להקים מיני-מדינה בחבל-עזה. אז למה לעמוד? אז למה צריך לא לוותר, אם שר בממשלה מציע כבר היום הצעות כאלה? ואתם בלבותיכם שותפים להצעה הזאת, בהתעלמותכם המוחלטת מן העובדה שאש"ף, באמצעות ה"פתח", אותו אגף מתון כביכול, של הארגון המתון כביכול, מבצע ואחראי לרוב הפיגועים, לרוב מקרי הרצח, אשר אירעו בחודשים האחרונים.

לאן זה יוביל? אם אתם תיכנעו, אם אתם תתגלגלו ותגלגלו אותנו מחבל-עזה בלחץ הסכינים ובלחץ מקרי הרצח, אם זה יקרה, זאת תהיה רק ההתחלה. זה יהיה האיתות: אם היהודים נבהלים מסכינים שמקורם בחבל-עזה, הם בוודאי, כך יאמרו התושבים הערבים ביהודה, ייבהלו מסכינים ביהודה. יהיה המשך לאותה מדינה ערבית עצמאית קטנטונת בעזה, בראשות אש"ף וה"חמאס", גם ביהודה. השלב הבא – גלגולנו מן השומרון. זהו האיתות. ולא יכול להיות, פשוט לא יכול להיות אחרת, אם תהיה מדינה ערבית עצמאית בשומרון, לא יוכלו המאוויים של התושבים הערבים שם להינעל בתחום השומרון, הם יהיו מוכרחים להגיע, על-ידי המסיתים, גם לגליל, במרחק 20-30 ק"מ משם.

לכן אין תוחלת. לכן למדיניותכם אין תכלית. לכן כל הדיבורים וההטפות על צורך בעמידה, כאשר אתם אינכם רוצים לעמוד, על צורך בנחישות, כשאתם רוצים להתקפל – איזה מסר זה לציבור?

ממשלה כזאת, ממשלה של ויתור, ממשלה של בריחה, ממשלה של נסיגה בימים אלה, אינה ראויה לאמון. תודה רבה לך, אדוני היושב-ראש.

### **היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה לחבר הכנסת בנימין זאב בגין. חבר הכנסת רענן כהן, בבקשה, ואחריו – חבר הכנסת סגן השר וליד צאדק.

### **רענן כהן (העבודה):**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אכן, ידידי חבר הכנסת בגין, הסוגיה רצינית, ולכן צריך להתייחס אליה ברצינות. צר לי, במקום לעסוק בשאלת הטרור עסקת בשאלות אחרות, ובדרך אגב התמודדת עם השאלה הזאת.

אכן, יש להודות שביטחון הפנים במדינה נמצא בשבועות האחרונים בהידרדרות מתמדת. מדי יום אנו שומעים על העזה הולכת וגוברת של סכינאים המנסים לפגוע באזרחים חפים מפשע ועל מחבלים חמושים המעזים לפתוח באש על כוחות הביטחון. מעולם, בכל חמש שנות האינתיפאדה, לא העזו

המחבלים לפתוח באש על חיילים. שוב אין מדובר בהפגנות אלימות בלבד וביידי אבנים על-ידי המונים, אלא בהתארגנות של קבוצות ויחידים האוזרים אומץ ומעזים, כפי שלא העזו בעבר.

אם בעת ההפגנות ויידי האבנים נמנעה ממשלת ישראל מלקרוא למצב "מלחמה" – חברים יקרים, אנחנו קראנו לזה אינתיפאדה, או קראנו לזה ההתקוממות העממית בשטחים – עתה ברור לנו שאנו נמצאים במצב של מלחמה עם הארגונים השונים בתוך השטחים; לא בתוניס, לא בדרום-לבנון, אלא ביהודה ובשומרון, בעזה, בתל-אביב, בנצרת ובעפולה. ולכן עלינו לראות את המציאות כפי שהיא, ולא כפי שהיינו רוצים לראותה.

מלחמה לנו אומנם עם כמה מאות של מבוקשים, עם הגרעין הקשה החמוש בנשק חם. אך אסור לנו לשכוח שגרעין קשה זה מוצא לו מקלט בקרב ערביי השטחים, הנותנים לו חסות ומונעים מכוחות הביטחון לתפוס אותו. ולכן, כפי שאמרתי, מלחמה לנו עם כל הפלשתינים, בו בזמן שאנו מנהלים עמם משא-ומתן לשלום.

רבותי חברי הכנסת, אומנם מפלגת העבודה, ערב המהפך השלטוני – והזכיר זאת כאן חבר הכנסת בגין – הבטיחה מפורשות לציבור להוציא את עזה מרחובות בת-ים. הציבור פירש זאת במובן הצר של הביטוי. וייתכן שגם אנחנו קיוונו לעשות כן. אולם הפלשתינים שבשטחים, כהרגלם במשך עשרות שנים של "פספוס" הזדמנויות היסטוריות, גם עתה לא תפסו בשתי ידיים את ההצעות לדו-שיח רציני וענייני, כדי לסיים לתמיד את הקונפליקט רב-השנים ולהגיע להסדר של שלום בינינו לבינם. במקום זאת הם ממשיכים לחכות במסדרונות, תוך אמונה שהגברת הרצח והסכינאות תגביר את הלחץ עלינו. המנהיגים הפלשתינים היו בעבר ועודם הצרה הגדולה ביותר לעמם. לא לחינם אמרו עליהם בהזדמנויות שונות, כי חוסר תבונתם ישאיר אותם עשרות שנים מאחור אל מול מזרח תיכון חדש המתפתח.

אני מוכרח להודות, שמאז החל תהליך השלום, עוד בתקופת שמיר כראש הממשלה, אנו מקרינים חולשה. לא פעלנו מספיק בנחישות אז, כדי למנוע את ההפגנות האלימות, את יידי האבנים ואת תופעת הסכינאות, ולכן הגענו היום להסלמה שאנו רואים ברחובותינו.

ממשלת שמיר טענה כל הזמן, שהאינתיפאדה נמצאת בתהליך של גסיסה, ולא ראתה שהיא משנה את פניה. ההוכחה לכך שהיא שינתה את פניה נמצאת בפיגוע הרצחני בבת-ים, אך ממשלת שמיר, כולנו זוכרים, לא יכלה להתמודד ולא היתה מסוגלת להתמודד, וגם אריאל שרון טוען היום, שממשלת שמיר לא עשתה דבר כדי להפסיק את האינתיפאדה.

אני מוכרח להודות, שגם כיום אין אנו עושים די להדברת הטרור. ההחלטה של ממשלת ישראל אתמול, להוסיף 2,000 שוטרים, היא החלטה נבונה, אולם אנחנו חייבים לזכור, שעד שיתחילו 2,000 שוטרים אלה לעבוד עוד יעבור זמן, ואין בכך פתרון לבעיה הבוערת של ביטחון הפנים. זה לא כפי שאמר, חבל שהוא איננו כאן, חבר הכנסת יהושע מצא, שזה רק כדי לחפות על אוזלת-ידה של הממשלה. חברי, חבר הכנסת יהושע מצא, הרי הליכוד גם את זה לא עשה, ולא היה מסוגל לקבל החלטה כזאת. עם זאת, עוד יעבור זמן עד שיהיו פירות להחלטה זאת.

עלינו לזכור, כי מלחמה לנו בשטחים. מלחמה זאת חייבת להתנהל בשני מעגלים בעת ובעונה אחת, והיא קשה ומורכבת. מול ההתקוממות עלינו להעמיד את הנחישות ואת ההחלטיות שלנו ולהכות במרצחים ובבעלי כוונות הרצח בכל מקום, בכל שעה, בכל מה שניתן.

ערביי השטחים חייבים להבין, שמדינת ישראל נחושה בהחלטתה לשמור על אזרחיה, ותעשה הכול כדי למנוע את התגברות הרצח והטרור. גם לציבור הרחב יש תפקיד במעגל זה, והוא עירנותו והעמידה על המשמר. אתמול בעפולה, למשל, עירנות הציבור וקור-רוחה של חיילת מנעו פיגוע של סכינאי נוסף.

### **היור'ע' עלי:**

חבר הכנסת רענן כהן, בעפולה זאת פעם שנייה שמצליחים לסכל מקרה של פגיעה באזרחים – פעם שנייה בתוך שבוע. זה מעיד על האזרחים הטובים של עפולה.

### **רענן כהן (העבודה):**

אני גם חושב שזה מעיד על מי שהיה ראש העירייה במשך שנים רבות. אדוני היושב-ראש, שימשת ראש העיר עפולה, ואני חושב שאתה בין האנשים, האזרחים הכי מקובלים ביישוב. אני יודע זאת מתוך היישוב ומתוך הציבור, שהיה רוצה להמשיך לראות אותך כראש עיריית עפולה.

גם לציבור הרחב יש, כפי שאמרתי – וגם אנו חייבים ללכת ליישובים אחרים; לכן אני קורא לאזרחי ישראל להתנדב יותר למשמר האזרחי, שכבר הוכיח לא אחת את יעילותו.

המעגל השני הוא תהליך השלום. רק על-ידי התקדמות תהליך השלום נוכל לשכך את האווירה ולצמצם את האיבה בינינו לבין הפלשתינים בשטחים.

על הציבור להיות משוכנע, שכוחות הביטחון על כל זרועותיהם עושים כל שביכולתם ונוקטים את כל האמצעים במסגרת החוק על מנת להילחם במחבלים ולהגן על האזרחים בכל מקום ובכל מה שניתן.

אני רוצה להוסיף הערה לאוכלוסייה הערבית. ידידי וחברי חבר הכנסת תופיק זיאד, אכן אתה כאן – אזכיר שלפני שבועיים נדקר בנצרת אזרח ישראלי, והרוצחים באו מג'נין, אך עד שהם נתפסו היה חשש שזה מעשה ידיהם של ערביי ישראל. בעייתם של ערביי ישראל, במיוחד כאשר מתגבר הטרור, קשה. נאמנותם כבר הוכחה מאז קום המדינה, אבל אנחנו חייבים להיות רגישים לבעייתם בסבך הנאמנויות הקיים בקרבם, המתבטא בשוני לאומי, תרבותי, דתי, ועמם נמצא בתוך תוכם של הקונפליקט והטרור.

מצד אחר, ידידי חבר הכנסת תופיק זיאד, גם ערביי ישראל צריכים להיות רגישים למצב המלחמה שהפלשתינים שבשטחים הכניסו לתוך "הקו הירוק", ולכן אני קורא לך ולכל האוכלוסייה הערבית להימנע השנה מכל אירוע הקשור ל"יום האדמה", שבו יכולים רגשות להתפרץ, ואתם, מנהיגי הציבור

הערבי, לא תוכלו להשתלט על כמה חסרי דעת שיכולים לשבש את מרקם היחסים העדין שבו אנחנו נמצאים. אני מקווה שאתה מקבל את קריאתי, וכך גם תפעל בציבור הערבי – – –

### **תופיק זיאד (חד"ש):**

אתה מערבב דברים.

### **רענן כהן (העבודה):**

אני מערבב דברים, אבל אני גם פונה אליך. בימים טרופים אלה אתה צריך לפעול כמנהיג באוכלוסייה הערבית ולעשות את מה שחובתך לעשות.

לסיום, אדוני היושב-ראש, המאבק בטרור הוא מאבק מתמשך, שאין לו פתרון ברור. לא אתם, אנשי הליכוד וכל מגישי האי-אמון, הצלחתם להתמודד עמו, ולנו אין פתרונות קסם. ציפיתי שהיום תגלו אחריות לאומית, תוך יישור קו עם הצעדים שהממשלה נוקטת למיגור הטרור. לא כך עשיתם, וחבל שכך נהגתם.

אנו מצדנו נמשיך להילחם בטרור בנחישות, כאילו לא קיים משא-ומתן מדיני, ולכן אני קורא לכולכם לגלות איפוק ולהיות שותפים עם הממשלה במלחמה בטרור. במצב חירום זה, שכל אזרחי ישראל צריכים להילחם בו, גם אתם, חובתכם, להיות אתנו. תודה.

### **היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה לחבר הכנסת רענן כהן. סגן שר החקלאות, חבר הכנסת וליד צאדק, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת רפאל איתן. אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת אבנר חי שאקי, ואם הוא לא יהיה – חבר הכנסת שלמה בניזרי.

### **וליד חאג' יחיא (מרצ):**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מדבר כאן בשעה קשה, ולבי דואב על הנופלים ועל הדם הנשפך בשני הצדדים, במיוחד כאשר מדובר בילדים.

אנו נמצאים היום במעגל דמים מחריד, המסכן את כולנו. אבל הצעת האי-אמון בממשלה, המנומקת בהידרדרות מצב הביטחון במדינה, המוגשת מצד הימין, יש בה הרבה צביעות ובורות. אינני מקל ראש בעובדות המרות בנוגע להידרדרות מצב הביטחון, אך יש חילוקי דעות עמוקים על מהות הנושא ועל המסקנות של הימין, ולא אכחיש כי גם על חלק מהצעדים הננקטים מצד הממשלה הנוכחית.

אין מקום לחלוק על העובדות המרות בנוגע לביטחון בשבועות האחרונים, אך יש לגעת במהות הנושא, בנקודות החשובות מכול, והן, מה הביא אותנו עד הלום, ולכן פנינו מועדות? המצב הקשה –

--

### **הי"ר ע' עלי:**

אני מבקש סליחה, חל שינוי בסדר הדוברים. אם חבר הכנסת איתן לא ימצא, יבוא במקומו חבר הכנסת בנימין נתניהו, ואחריו – חבר הכנסת אבנר חי שאקי.

### **חיים אורון (מרצ):**

הבאתי אותו.

### **הי"ר ע' עלי:**

הבאת אותו? בסדר. אחריו – חבר הכנסת בנימין נתניהו. סליחה על ההפרעה.

### **וליד חאג' יחיא (מרצ):**

המצב הקשה כיום אינו אלא תולדה של המשגים, העקשנות והאטימות של שלטון הימין. היום אנו קוצרים את פרי המדיניות הקלוקלת של המשטר הקודם, מדיניות אשר הצטיינה בסירוב עקשני לגשת למשא-ומתן ישיר עם הפלשתינים. בתרגילי השהיות שונים, בדבקות בססמאות כגון "אף שעל", בטיפול בכוח באינתיפאדה ובהזרמה מסיבית של כספים להתנחלויות, ועוד טעויות רבות שזמני קצר מלהזכיר.

עתה, לאחר שזרעתם את זרעי ההרס וסיכול השלום, עתה, כאשר תוצאות מעשיכם עולות ומופיעות במציאות, אתם מוצאים לנכון להאשים את הממשלה הנוכחית בהידרדרות מצב הביטחון, הידרדרות אשר אתם גרמתם לה; השארתם מצב קשה שעמו אנו מתמודדים כיום.

כלום לא הגיעה השעה שיקומו אנשי צחצוח-החרבות וידעו כי מדיניות "אף שעל" שבה מחזיקים בה פשטה את הרגל? האם לא הגיעה העת לנטוש את מדיניות "שבירת הידיים"? כלום לא הגיעה השעה שהימין יאמץ ערכים מוסריים והומניטריים בנוגע לדו-קיום, תוך כיבוד האחר והשוני הלאומי, כיאה לחברה דמוקרטית?

אותה יד אשר ניסתה לדכא בכוח את ההתקוממות בשטחים לא השכילה להבין, כי לא בכוח הזרוע נגיע לשולחן המשא-ומתן; עם כוונות כנות ואמיתיות לשלום – נגיע. ואותה יד היא זו הקוראת כיום תיגר על מעשיה שלה.

ניסיתם את כל שיטות הדיכוי על מנת שינטשו הפלשתינים את רעיון הזיקה הלאומית שלהם ואת שאיפתם למדינה עצמאית – ואין זה המקום לצטט את דברי חבר הכנסת שרון, כי אחרי כל מבצע צבאי "ותשקוט הארץ" – ומה היתה התוצאה? שקט? נהפוך הוא: הסלמה במצב.

ייתכן כי המצב היה נראה היום אחרת לו הייתם משכילים להבין, כי עם אשר הגיע למודעות לאומית מגובשת, דבר לא יניאו מלממש את זכותו לחיות ולקיים את עצמו כבן-חורין ולא תחת כיבוש כלשהו – נאור ככל שיהיה. ואין ההיסטוריה הציונית רחוקה מדי על מנת שנציץ בה ונוכל למצוא בה אישוש לכך.

אני רוצה להזכיר לימין שני אירועים טרגיים מההיסטוריה. הראשון הוא, כידוע, רעיון הטרנספר ליהודי אירופה, אשר קדם ל"פתרון הסופי". ומה היתה התוצאה? הרי לא חדל העם היהודי מזיקתו למולדת משלו – ומימש את חלומו. האירוע השני הוא גירוש ובריחת הפלשתינים בשנות ה-40 המאוחרות מאדמותיהם ומבתיהם – גם בכך לא נמצא פתרון לבעיה, אלא רק סיבוכה והנצחתה.

ההיסטוריה הקשה שחוותה החברה הפלשתינית לא הכחידה את תקוותה לממש את זכותה הלאומית, תוך שאיפה להגיע לפשרה עם מדינת ישראל ולביטחון לכל עמי האזור.

טעותו הטרגית של העם הפלשתיני היתה, שהוא לא ראה ולא חש את מאווייו של העם היהודי, וזה, בין יתר הדברים, מה שהביא אותו למצבו הנוכחי. עתה שמח אני לומר כי השתנו פני הדברים, העם הפלשתיני רוצה בשלום ונכון למשא-ומתן. התפתחות זו מוציאה את הימין מדעתו, והוא מצטער עליה צער רב. אני מצטער על כי הימין עתה הוא העיוור, הוא שאינו רואה את העם הניצב מולו ואינו מוכן להבין את שאיפותיו הלאומיות.

אני אומר דברים אלו בשעה קשה, שבה לבי דואב על הנופלים משני הצדדים, שבה אנו נמצאים במעגל דמים מחריד, במעגל של שכלול ההרג, היוצר התקרנפות ודה-הומניזציה של הסכסוך.

היום, כאשר העולם כולו מצפה לוועידת שלום, נתקפים אויבי השלום בהלה נוראה מול חיסול הסכסוך. הם מטיפים לחיסול המטרד מעצם נוכחותו וקיומו הלאומי של העם האחר, כאילו בכך יימצא הפתרון לבעיה. זוהי מזימה חסרת סיכוי, אשר ניתן לנבא תוצאה אחת ויחידה לה – הסלמה של האיבה והנצחת ההרג בין שני עמי הארץ הזאת.

לצערנו, עדיין יש מי שמרגיש שקצות אצבעותיו אשר טרם לחצו על ההדק מדגדגות, והוא סבור כי באמצעים מלחמתיים יושג פתרון, אך לא מבין כי שני עמיה של ארץ זו נידונו לחיות ביחד או לחדול ביחד.

האומנם מאמין הימין כי הזרמת כוחות לשטחים תביא את השלום? האם סבור הימין כי גם את השלום ניתן להשיג בפקודה? או על-ידי תותח לכל אזור?

אנא, נסו לדמות את עצמכם במקומו של הפלשתיני הנאנק מעוני, מחוסר תקווה ומדיכוי לאומי. בטוח אני כי תגיעו לאותן מסקנות שאליהן מגיע אני, אך לצערי מקור הבעיה הוא שאינכם רואים את הפלשתינים, ביסוד העניין, כבעלי תכונות וצרכים אנושיים כשלכם.

כפי שנטשו הפלשתינים את רעיון פלשתינ הגדולה, כך עליכם, בימין, לנטוש, ומהר, את רעיון ארץ-ישראל הגדולה, שאם לא כן ניאלץ לספוג עוד ועוד אסונות וננציח את הסכסוך הקיים. האם ערך האדמה מקודש בעיניכם יותר מערך האדם?

חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש, עתה, כאשר סוף-סוף קמה בישראל ממשלה אשר בכנות שמה פניה לשלום, תהיה זו טעות מרה אם תמשיך האופוזיציה לנסות ולנעוץ מקלות בגלגליה, כי אלו גלגלי תהליך השלום.

מצבנו הביטחוני אכן קשה, אך עלינו לזכור כי הדגל המונף כעת הוא דגל שלום, ואל לנו להסירו בשל מעשי אלימות הנעשים, לצערי ולצער כולנו, על-ידי אותם גורמים עוינים במטרה לסכל את תהליך השלום. הממשלה הנוכחית מניפה מראשית ימיה את דגל השלום. אתם, אשר מנסים להביע את אי-אמונכם בממשלה זו, מניפים דגל אחר – דגל לבן, דגל של כניעה לקיצוניות ולאלימות בשני הצדדים.

עלינו להביט עתה במציאות בעין פקוחה. ישראל צועדת בימים אלו, אומנם באטיות, לקראת הסדרי שלום עם שכנותיה. התקדמות זו בתהליך השלום מלווה, לדאבונו, בהתנגדויות מצד גורמים קיצוניים הקיימים בשני צדי המאבק – היהודי והערבי גם יחד. אך הסתכלות נכונה במציאות מלמדת אותנו, כי הגורמים הקיצוניים הם בשולי האוכלוסייה, הם מיעוט מצומצם, ואל לנו לאפשר לו לתת את הטון ולשנות תהליכים חיוביים שאך החלנו בהם.

הייתי רוצה להוסיף ממד אישי לדברי אלו. אני, כערבי ישראלי, כחבר סיעת מרצ וכסגן שר בממשלת ישראל, נמצא בדילמה יומיומית בדבר מצב הביטחון במדינה וצעדיה השונים של ממשלתי. עם כל הקושי הרב שבו אני נתקל בעת שאני מנסה להסביר ולהבהיר עמדות של ממשלת רבין, אני מקווה כי ההיסטוריה תוכיח את בחירתי ואת בחירתה של החברה הישראלית בממשלה זו כנכונה, ועל כן אנו נותנים את אמונו בה.

עתה, תחת לנסות ולנגח הממשלה הקיימת, תחת לנסות ולסכל את תהליך השלום, עלינו להתחזק אל מול אתגר לאומי הניצב מולנו – איך להגיע להבנה טובה יותר בין שני הצדדים הנאבקים, לבחון את פעילותנו ונוכחותנו בשטחים, והחשוב מכול, לפעול תוך שיתוף פעולה של כולנו למען קידום השלום.

ההיסטוריה לימדה אותנו, אבל אתם לא למדתם כנראה, כי ביטחון אמיתי אינו בא בכוח התותחים ופצצות האטום, אלא נבנה בקבלה של היריב. כפי שאמר נפוליאון, לא שלנו: ניתן לכבוש את העולם בחרבות, אך לא ניתן לשבת עליהן. תודה רבה.

**היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה לסגן שר החקלאות. רשות הדיבור לחבר הכנסת רפאל איתן, אחריו – לחבר הכנסת בנימין נתניהו, ואחריו – לחבר הכנסת שלמה בניזרי.

### רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, גם אם שרת החינוך מציעה שלא להיכנס להיסטריה, גם כאשר ראש הממשלה משתמש במשפט נדוש וחסר משמעות כגון "נמשיך במשא-ומתן כאילו – – – ונלחם בטרור" – וכאן המלה החשובה המסיימת את המשפט הזה: כאילו. כאילו הממשלה נאבקה בטרור, כאילו הציבור ימשיך להבליג ולהתאפק כאשר רוצחים תושבים, חודרים לבתי-ספר וגורמים קורבנות בקרב כוחות הביטחון. הציבור חש מרומה על-ידי הממשלה הזאת, שהבטיחה ביטחון ואינה מסוגלת לקיימו. הציבור מבין את הקשיים, אבל אינו משלים עם אוזלת היד.

יספר לנו כאן ראש הממשלה, איזה פתרון מדיני ישפיע על הטרור? משא-ומתן וויתורים לאירן, המהווה את המוקד והשלוחות לטרור כאן ובכל מקום בעולם? איזה פתרון מדיני ימנע מסעודיה לממן את ארגוני הטרור? היכן יימצא פתרון מדיני לסוריה, המעודדת את הטרור ומשמשת גב לוגיסטי ומבצעי לכוח המשלוח האירני ללבנון? איזה פתרון מדיני ברצועת-עזה ישפיע על רוצחי ג'בל-מוכאבר? על מה אתה מדבר, ראש הממשלה?

חוגים ביטחוניים אומרים גם הם: פתרון מדיני. זאת אומרת, הם אינם מסוגלים למלא את תפקידם המוגדר. קח אותם, את כל המומחים הללו לפתרונות מדיניים, ויהיו הם הדרג המדיני במקומך ובמקום חבריך בממשלה, והם יביאו לביטחון ושקט כדרג מדיני, או שיבצעו את תפקידם וישתקו. לא מסוגלים? שילכו הביתה.

היכן המנהיגות שלך, שתחייב אותם לנהוג כאנשי ביטחון המבצעים משימות ולא כמחפשי תירוצים עייפים וטרוטי עיניים?

תאמר לנו, בבקשה, ראש הממשלה, מה יחסך לדברי הרמטכ"ל שאמר: זכות פתיחה באש, ראשונים, למחבלים? מה היא תורת הלחימה הזאת? האם זו הוראה שלך? כמה חיילים נפגעו כתוצאה מפקודה זאת? האם בוטלה ההוראה? טמטום – זאת היא ההגדרה להתנהגות כזאת.

ראש הממשלה צוטט בתקשורת כאומר לוועידת הנשיאים, באמצעות לוויין: ישראל תיקח סיכונים, וארצות-הברית תפחית אותם למינימום. אילו סיכונים, ואיך תבטיח? חיילי ארצות-הברית ישמרו ויאבטחו בתי-ספר? צבא ארצות-הברית יילחם על גבולנו המזרחי ברמת-הגולן, בדרום-לבנון?

שולחן הממשלה ריק, פרט לשר לאיכות הסביבה. אולי זאת דוגמה לחוסר אכפתיות או לחוסר אמון ביכולתה של הממשלה – – –

היו"ר ע' עלי:



סגן שר הביטחון נוכח.

**רפאל איתן (צומת):**

אמרתי: שולחן הממשלה.

**היו"ר ע' עלי:**

הוא הממונה על הנושא.

**רפאל איתן (צומת):**

אולי זה חוסר אמון ביכולת הממשלה להתמודד עם המצב, לכן הם לא נמצאים כאן, כדי לא לשמוע את הביקורת הזאת.

ראש הממשלה ביקר היום ברצועת-עזה. בגני-טל הוא לא ביקר. מדוע? אתה חושש מתגובת הציבור שם, אתה חושש מ"קבלת פנים"? אולי זה נכון, אבל יש מקום אחד שבו יתקבל ראש הממשלה בכל הכבוד הראוי היום, במשכן הנשיא. ובאותו משכן צריך ראש הממשלה להחזיר את המנדט, כי אין הממשלה בראשותו מסוגלת להתמודד עם המצב.

**מרדכי גור (העבודה):**

חבר הכנסת איתן, הבוקר – – –

**רפאל איתן (צומת):**

לפני ארבעה חודשים בדיוק, ב-22 בנובמבר – –

**מרדכי גור (העבודה):**

חבר הכנסת איתן. הוא לא שומע.

**רפאל איתן (צומת):**

– – העברתי שאילתא לשרת החינוך.

### היו"ר ע' עלי:

סגן שר הביטחון, אני מאפשר לך אחר כך לשאול.

### רפאל איתן (צומת):

ב-22 בנובמבר 1992 העברתי שאילתא לשרת החינוך, ובה נאמר: הנדון: רמת ומצב האבטחה בבתי-הספר; לא ציינתי את שמותיהם, כדי שלא לעורר בהלה. אני קורא את השאילתא לשרת החינוך – עד היום היא לא השיבה עליה, לאחר ארבעה חודשים, הסגן שלה עוד בודק את המצב.

בשאילתא נאמר: "בביקורים שערכתי לאחרונה בבתי-ספר בארץ" – אני לא מציין את המקום, וזה בראשון-לציון – "במסגרת הופעותי בפני תלמידים, הופתעתי לראות כי בתי-הספר לא מאבטחים כראוי. בשערי בתי-הספר עומדים מאבטחים ומאבטחות ללא נשק בידיהם, וכל אחד, כולל מחבלים, יכול לחדור לתחומי בתי-הספר. לפעמים שומרים בשער נערים צעירים, עולים חדשים ללא ניסיון קודם, ולפעמים אלה הם אנשים מבוגרים, שיכולתם לעצור כניסה של זרים, וחלילה מחבלים, מוטלת בספק, אם בכלל. כמו כן, שמתי לבי לכך שגדרות בתי-הספר לעתים פרוצות, וגם אם קיימת שמירה, הרי היא לא תמנע חדירה של גורמים זרים.

אתכבד לשאול: 1. האם ידוע לשרה על מצב האבטחה בבתי-הספר? 2. האם המאבטחים בבתי-הספר עוברים קורס והכנה מתאימים לשמירה בבתי-הספר?"

לשומר אחד אמרתי: נראה אותך מכניס את המחסנית לאקדח. הוא ניסה להכניס את המחסנית דרך הקנה. פטנט חדש. מאבטח בבית-ספר.

"3. האם השומרים בבתי-הספר מחויבים לשאת נשק?"

היו שומרים בבתי-ספר שאמרו שאסור להם לשאת נשק. שאלתי מאבטחת אחת: מה תעשי אם יבוא מחבל? היא אמרה: ההוראות שלי – לברוח.

"4. האם יש הגבלת גיל למאבטחים בבתי-הספר? 5. מה בדעת השרה לעשות על מנת לתקן את הליקויים בשמירה בבתי-הספר?" עד היום לא קיבלתי תשובה.

היום יש הוכחה למה שקורה בבתי-הספר, עם כל הקשקושים האלה של אבטחות וועדת חקירה וכן הלאה. בסוף הם ינסו לדפוק את השיי"ן-גימ"ל.

סגן השרה מינה באופן דחוף ועדת חקירה על התנהגות השי"ן-גימ"ל היום בתלפיות. ברור שהשכלה צבאית כשלו מחייבת ועדה. סמל במילואים, הוא מחייב ועדה. הוא הרי לא יכול לבוא ולבדוק מה קרה שם, עם הידע הצבאי שלו.

אין פתרון חד-משמעי אבל יש שורה של פעילויות כדי להרתיע, לבלום ולפגוע אנושות במערכת וברוצחים המפעילים את הטרור: מחבל לא יצא חי מפיגוע כזה, ביתו ייהרס ומשפחתו תגורש באותו יום. יש לכם כבר ניסיון עם 415 ראשי משפחות.

ראש עיריית ירושלים, מר טדי קולק, אמר שהוא, ראש העיר, לא ירשה להרוס בית בירושלים. אבל אצל משפחה מסכנה שמרחיבה מרפסת בביתה הדל, הורסים מייד. זה קרה בירושלים לפני כמה חודשים. הם חרגו מחוקי הבנייה. לרוצחים – לא.

ראש העיר הזה אינו מתאים להתמודדות עם המצב השורר בירושלים, אולי מפאת גילו, אולי מפאת רצונו, אולי מפאת שניהם יחד, אלא עם החלפת 800 מאות חדשות לבקרים, עם זה הוא מתמודד יפה מאוד בערוב ימיו.

אבטחת מוסדות החינוך עלובה ורשלנית, לא מקצועית אבל יקרה; מערכת כושלת, מצחיקה ומעודדת פיגועים נוספים. היכן נשמעה האיוולת שבפרסום שיטות פעולה, הרכב יחידות, בדברי רהב חסרי בסיס, כגון: כאשר ישתמשו בנשק נראה להם; אילו חילצוני מתחתם, שובר הייתי עצמותם. כאן, במדינת ישראל, נשמעו דברים כאלה, כאן נבלמה שיטה יעילה למלחמה בטרור, כאן ממשיכים להפריח תירוצים עלובים, ילדותיים, וחמור מכול – גלותיים.

אין זכות קיום לממשלה שאינה מסוגלת להקנות ביטחון. מילא, המובטלים, כהבטחתכם; נסלח להם על האוטונומיה תוך תשעה חודשים ועוד 800 מאות שווא, שאכזבת הציבור מהפרחותיהן מוצאת את ביטויה בסקרים האישיים והכלליים. לך לנשיא, תתקבל שם בכבוד גדול, ובבחירות הבאות תתמודד אישית על תפקיד ראש הממשלה, לאחר הישגיך המרשימים. אולי אתה עייף מכפל תפקידים?

העובדות הן שהטרור מתגבר והקורבנות רבים. אתה יכול לזרוק אשמה על אחרים, אבל אתה מתפקד היום ולא הם. בימיך כשר ביטחון פרצה האינתיפאדה, בימיך היא נמשכת, בתקופתך היא מתגברת ומפילה קורבנות. תירוצים שמענו למכביר, וגם הצטדקויות. מה תוכיחו בעתיד שלא הייתם מסוגלים לכך עד היום? אילו שפנים, רחמנא ליצלן – בגלל השותפים לקואליציה – מונחים לכם לשליפה בשעת הדחק?

הממשלה הזו לא תועיל, רק תזיק, עד כדי סכנה לקיומנו. לכן צריך לומר על הממשלה: שוחררה מתפקידה.

**חנן פורת (מפד"ל):**

בשל אי-התאמה.

## רפאל איתן (צומת):

הם חכמים, הרוצחים. מה אתם חושבים, שלא בוצעה תצפית קודם לכן, שלא נבחרה השעה המתאימה? אני מדבר על בית-הספר של היום.

כל תלמידי החטיבות העליונות צריכים להיות מיומנים בקרב מגע. בפלמ"ח קראנו לזה קפא"פ – קרב פנים אל פנים. כל סגל ההוראה הכשיר יישא נשק וישתמש בו בשעת הצורך, כל אזרח שיימצא כשיר יורשה לשאת נשק ולהשתמש בו להגנה עצמית, ולמקרה של תקרית, והיו דברים מעולם.

מחוץ לשטחים העירוניים – הגנה מרחבית בצירי תנועה וביישובים. תיאסר יציאת כלי רכב מרצועת-עזה, המסיעים נוסעים. יש לחדש את פעולתה של הרכבת ממחסום-ארז לתל-אביב, עם תחנות בדרך. כל הרוצה לנסוע בה יעבור בין גלאי מתכת, ישלם תמורת כרטיס וינסה לחפש פרנסה. מי שיעסיק אותו יחויב במס ביטחון, כדי שלא יהיה כדאי לאיש להעסיק פועלים כאלה. הפתרון הזה אינו ישים לשטחי יהודה ושומרון. שם יש לבצע חיפושים וביקורות ללא הרף בכל כלי רכב מהשטחים, בריכוזי עובדים; לא להתעייף, לא להתרשל. במקרה של פיגועים בצירי תחבורה – תיאסר תנועה של ערבים באותם קטעים. יש להפעיל עונשים קיבוציים על מקומות יישוב שמהם יצאו פורעים, להרוס את בתיהם ולגרש את משפחותיהם אל מעבר לגבולות המדינה.

קיים טרור. עם מה אתם משחקים? ראש הממשלה אמר שכוחות הביטחון יפעלו במסגרת החוק. איזה חוק? אולי תחוקק חוקים מתאימים למצב? אולי תכריז על מצב חירום? האם המדינה נתונה במצב רגיל? למה מתאימים החוקים? חוקים נועדו להגן על החברה. מפני מה הם מגינים היום? הם מגינים על הרוצחים. למצב מלחמה כזה אנחנו לא מוכנים. הממשלה חסרת אונים, לא יודעת מה לעשות. באיזה מצב אנחנו כשנהרגים אזרחים וחיילים? זו לא מלחמה?

שום משא-ומתן לא יפחית את הטרור אלא מלחמה בו, מלחמת חורמה. זה מאבק על ארץ-ישראל, ובמאבק הזה להתיישבות יש חלק מכריע. יש לחדש את תנופת ההתיישבות, להפגין את השליטה, את האידיל הציוני.

אדוני היושב-ראש, מגיע לי זמן עוד מהכנסת הקודמת.

## היו"ר ע' עלי:

אתה יודע מה? – אתה צודק.

## רפאל איתן (צומת):

זו הפעם הראשונה שאני עובר את הזמן בשמונה שניות.

**היו"ר ע' עלי:**

קודם כול, עברת את הזמן בכמה דקות. אבל אתה צודק. תמשיך.

**רפאל איתן (צומת):**

יש להפגין את השליטה, את האידיאל הציוני, שהממשלה הזאת גאה לדכא אותו, לבלום את הציונות, להחריב את הקיים.

לכו לנשיא, תתקבלו בכבוד גדול, ותנו למישהו אחר, או שתיערכו אחרת, לטפל במצב. תודה.

**היו"ר ע' עלי:**

חבר הכנסת איתן, לסגן שר הביטחון יש שאלה.

**קריאה:**

הוא לא שומע.

**היו"ר ע' עלי:**

תשאל אותו לבד. חבר הכנסת בנימין נתניהו, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת שלמה בניזרי.

**השר לאיכות הסביבה י' שריד:**

רפול, אם אתה יודע כל כך טוב את הכול, אז למה לא הצלחת כל כך במלחמת לבנון?

**קריאות:**

---

**שאול גוטמן (מולדת):**

הוא גם גנרל, הוא מנהל את המלחמות שלנו.

## **היו"ר ע' עלי:**

רבתי, אני מבקש. כעת תורו של חבר הכנסת נתניהו לדבר. חבר הכנסת גוטמן, אני מבקש. עכשיו תורו של חבר הכנסת נתניהו לדבר. נא להאזין בשקט. בבקשה.

## **בנימין נתניהו (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, אני מחזיק פה כרוז של מפלגת העבודה מן הבחירות האחרונות. אני קורא: "אנחנו בחרנו בכם כדי שלא יסתובבו סכינאים ברחובות". ההבטחה כאן היא, כמובן, שכשהמערך יעלה והליכוד ירד, יסולקו הסכינאים מהרחובות, או כפי שאמר ראש הממשלה אז, והוא אמר: נוציא את הסכינאים מבת-ים.

היתה עצרת בחירות, שסוקרה בעיתון "דבר" על-ידי מירי פז. אני רוצה להביא ציטוט מ-4 ביוני 1992: "רבין הבטיח לציבור בבת-ים, כי בתוך שנה יביא למניעת פעולות הטרור". ציטוט: "תנו לנו הזדמנות ונוכיח שאפשר לעשות זאת תוך שנה". אנחנו בתוך השנה. אין חוק. יש חוק הג'ונגל. האחריות הראשונה של ממשלה, של כל ממשלה, היא להבטיח שיהיה חוק ויהיה סדר. ופה יש חוק הסכין. באים חברי הקואליציה ואומרים: נו, ואצלכם לא היה? היה, היה, אבל לא כזה.

שמעתי בקשב רב דווקא את דבריו של השר שחל לפני כמה ימים, והוא הודה. זאת אומרת, אני לא יודע מדוע הוא צריך להודות, הרי צריך להיות עיוור כדי שלא לראות. הוא הודה שיש – מה שכל אזרח בישראל יודע – הסלמה כבירה בסכינאות. פעם היו אומרים: כל יום תקיעת סכין. זו היתה אמירה של פוליטיקאים. היום אתה כבר לא יכול להגיד: כל יום. אתה יכול להגיד: כל בוקר, כל אחר-צהריים וכל ערב. זה גדל.

השאלה היא, כמובן, למה זה גדל? הרי הטרור הוא לא תופעה מטאורולוגית. יש חוקיות מסוימת. זה נכון שהוא מלווה אותנו 70 שנה, אבל הוא עולה ויורד לא ביחס לכוחות הטבע, אלא לכוחות אנוש. הוא עולה או יורד ביחס לחולשה או לעוצמה שהוא מרגיש, או שנובעת מהקורבנות הפוטנציאליים שלו.

אני רוצה שנבחן מה עשתה הממשלה הזאת מאז נכנסה לתפקידה. אחד הצעדים הראשונים של ראש הממשלה היה ביטול עשרה צווי גירוש למגורשי ה"חמאס". צעד שני היה דילול הכוחות, כוחות הביטחון וכוחות צה"ל, ביהודה, בשומרון ובעזה. צעד שלישי היה קיצוץ בתקציבי הביטחון השוטף לאורך גבול הלבנון. צעד רביעי היה העברת חוק המפגשים עם אש"ף. צעד חמישי – ולא על-פי סדר זה בהכרח, זה היה די בהתחלה – עסקת שחרור של 1,000 עצירים ביטחוניים, בהם פושעים מועדים. ולכל זה ראש הממשלה קרא: מחוות. ולכל זה הטרוריסטים ושולחיהם קראו: חולשה.

וראש הממשלה הוסיף משהו, הוא הוסיף דוקטרינה, שחבריו בקואליציה חוזרים עליה כל הזמן ואומרים: אין פתרון לטרור, זולת פתרון מדיני. זאת אומרת, זה לא רק מה שאנחנו לא עושים. יש גם

הסבר לכך שאנחנו לא עושים. אנחנו לא עושים זאת משום שאין פתרון לטרור זולת פתרון מדיני, שזו מלת קוד, אפילו גסה, היא כל כך שקופה, מלת קוד לנסיגה.

לפעמים הניסוח הוא אחר. הם אומרים: לא יהיה סוף לטרור בלי שלום, אבל לא יהיה שלום בלי ויתורים ישראלים. כלומר, לא יהיה סוף לטרור בלי ויתורים ישראלים. אז אם יש יותר טרור צריך לעשות יותר ויתורים, או יותר מחוות, ואז יש יותר טרור, ואז עושים יותר מחוות, וכך הם הגיעו עד סף התהום. הם גרשו בצעד אחד חיובי, גם אם שלומיאל, מאות מסיתים, וחזרו אחורה לאותן מחוות.

אדוני היושב-ראש, הדוקטרינה המכוונת את הממשלה הזאת – והדוקטרינה היא שגורמת לכשל בפרטים, לכשל היומיומי, לסכינאות ברחובות שהם הבטיחו לחסל, שהתגברה מאז – היא שהדרך להילחם בטרור היא להיכנע לו. אני מאמין שהדרך להילחם בטרור היא להילחם בטרור.

אני חושב שהדבר הראשון שצריך לעשות זה קודם כול להבהיר לטרוריסטים שזה לא יעזור להם; כלומר, שלא תהיה נסיגה. צריך להפסיק לדבר על הנסיגה ועל הפתרון המדיני, שהוא בעצם תמריץ, תמריץ גדול מאוד ל"חיזב-אללה", ל"פתח", לג'יבריל, ל"חמאס" ולכל אותן כנופיות שמארגנות את הטרור השיטתי, שבגינו בא גם הטרור הלא-שיטתי.

### **תמר גוז'נסקי (חד"ש):**

הטרוריסטים לא רוצים פתרון מדיני.

### **היו"ר ע' עלי:**

חברת הכנסת גוז'נסקי, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה.

### **שאול גוטמן (מולדת):**

---

### **היו"ר ע' עלי:**

חבר הכנסת גוטמן, אני מבקש.

### **שאול גוטמן (מולדת):**

הסברתי לה – – –

**היו"ר ע' עלי:**

אני מבקש להפסיק.

**רחבעם זאבי (מולדת):**

היא מוסמכת לדבר בשם אש"ף.

**תמר גוז'נסקי (חד"ש):**

אני מוסמכת לדבר בשם עצמי.

**היו"ר ע' עלי:**

חבר הכנסת רחבעם זאבי. אני מבקש להפסיק.

**תמר גוז'נסקי (חד"ש):**

---

**היו"ר ע' עלי:**

חברת הכנסת גוז'נסקי, אני קורא אותך לסדר.

**בנימין נתניהו (הליכוד):**

קודם כול, למוקדי הטרור.

**חיים קופמן (הליכוד):**



## **היו"ר ע' עלי:**

חבר הכנסת קופמן, אני מבקש לאפשר לחבר הכנסת נתניהו לדבר.

## **בנימין נתניהו (הליכוד):**

קודם כול, למוקדי הטרור – הטרור השיטתי, שגורר תמיד את הטרור הספורדי. טרור גורר טרור בכל העולם, לא רק פה. לטרור השיטתי – התקפה, התקפה מוגברת של כוחות צה"ל מתוגברים ביש"ע, בלבנון. אבל גם הבהרה מדינית לגבי עמדתנו ואי-נסיגתנו.

אני רוצה לדבר על הטרוריסט הבודד, ואתה שאלת: איך נלחמים נגדו? אתה יודע, יש לנו במדינה הזאת ניסיון מצטבר בלוחמה בטרור. בשנות ה-70 היו פה גלים-גלים של מעשי פיגוע-מיקוח. באו טרוריסטים לקריית-שמונה, לקחו בני ערובה, רצחו כמה ואמרו: אם לא תיתנו לנו כך וכך, אנחנו הורגים את כולם. צה"ל הסתער, הרג אותם. היה עוד פיגוע-מיקוח בנהרייה, במלון "סבוי", בבית-שאן. בכל המקומות הללו הם באו פעם אחר פעם, ובכל פעם סירבנו להיכנע, תקפנו אותם וחיסלנו אותם.

## **עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):**

ואחר כך?

## **בנימין נתניהו (הליכוד):**

אני רוצה שתשמע, כי זה חשוב. כמעט אין מניעה היום, לאו דווקא בבתי-ספר, בכל סופרמרקט ייכנס מישו חמוש עם קלצ'ניקוב, יהרוג כמה, יחזיק בני ערובה ויעשה את הצעד הזה של פיגוע-מיקוח, אם הוא רוצה. אין אפשרות לשים שוטר בכל פינה. אבל הם לא עושים את זה. מדוע אין הם עושים את זה? הרי יש ביניהם כביכול מתאבדים? התשובה היא: אין ביניהם כמעט מתאבדים. הם לא עושים את זה כי לימדנו אותם, שאם אתה עושה את זה תמות, וזה הסוד של המלחמה בטרור ובטרוריסט הבודד ובסכינאי הבודד. הוא רוצה להרוג, הוא לא רוצה להיהרג. ואם אתה רוצה להבטיח שהוא יירתע, אתה צריך להגדיל את הסיכוי שהוא יחשוב שהוא ייהרג.

אני זועק חודשים, שנים, להגדיל את הסיכוי שהוא יפגוש מישו חמוש שאכן יסכן אותו תוך כדי פעולה.

**וליד חאג' יחיא (מרצ):**

— — —

**היו"ר ע' עלי:**

חבר הכנסת צאדק, גם כאשר אתה נאמת וידאתי שכאן לא יפריעו לך. אני מבקש להפסיק להפריע.

**יעקב שמאי (הליכוד):**

שיעשו פיגועים — — —

**השר לאיכות הסביבה י' שריד:**

— — — זו בושה לאינטליגנציה.

**בנימין נתניהו (הליכוד):**

הבושה היחידה היא נכונותה של הממשלה הזאת לא לעשות שום דבר.

**חיים קופמן (הליכוד):**

חבר הכנסת שריד, לא ראינו שהתביישת להיכנס לממשלה כאשר גירשו את ה"חמאס".

**יהושע מצא (הליכוד):**

— — — לא התביישת?

**היו"ר ע' עלי:**

חבר הכנסת שריד, תן לציבור להחליט מה בושה לאינטליגנציה, מה לא בושה לאינטליגנציה.

## בנימין נתניהו (הליכוד):

אני רוצה להגיד לכם, שהיום הרי ברור לכולם, שאילו היה השומר בבית-הספר חמוש, סביר להניח שהתוצאות היו אחרות. לפני חודש היה בתחנה המרכזית אזרח חמוש, יוצא יחידה קרבית, והתוצאות אכן היו אחרות, נמנע שם אסון. הוא הרג את המחבל. יש עשרות מקרים כאלה, שבהם אסונות נוראים נמנעו על-ידי אזרחים יוצאי צה"ל חמושים, מאומנים, מיומנים, ויש עשרות מקרים, שבהם אסונות לא נמנעו כי אנשים לא היו מצוידים בכלי הנשק הללו.

במקום ההצעה המגוחכת של הממשלה להעסיק עוד 1,000 שוטרים – ועוד 1,000 שוטרים זה שוטר על כל 5,000 אזרחים, קומדיה – במקום ההצעה הזאת, לקחת את 70 מיליון השקל הללו – אדוני סגן שר הביטחון, זו הצעה שאתם יכולים ליישם אותה יחד עם הממשלה – ותנו לכל מתנדבי המשמר האזרחי, שהם יוצאי צה"ל, יוצאי יחידות קרביות, שבאים בלאו הכי כדי לקבל "קרבניה", ציידו או תנו להם את האפשרות להתחמש. תנו להם מטווחים דו-שנתיים, או אם תרצה ארבע פעמים בשנה. יישאר לך הרבה הרבה כסף אחרי זה. תדאג לרישוי, תדאג למיון. אבל הדברים הללו יציידו אותנו הרבה יותר מאשר 1,000 שוטרים, משום שאין אפשרות ואין צורך להעמיד שוטר בכל פינה. אין לנו אפשרות כזאת. אבל יש לנו מאגר של חיילי מילואים, שמצויים אך ורק במדינה הזאת, והם יכולים להגדיל את הסיכוי, או הסיכון, לאותו טרוריסט בודד, שאיננו רוצה למות.

תאמינו לי, אני פגשתי אותם. פגשתי אותם בשדה הקרב, פגשתי אותם פנים אל פנים, השר שריד. פגשתי אותם, הם לא רוצים למות, תאמין לי. תאמין לי שהם לא רוצים למות. אבל היום הם חושבים כך: אם לא ימותו, וסביר שלא ימותו בשיטה הנוכחית, ילכו לכלא. מה יקרה בכלא? ישבו, ישבו ויצאו. ואני חושב שהתנאי הבא שראש הממשלה חייב להצהיר עליו: לא יצאו, לא יהיו עסקות שחרור. אני התנגדתי תמיד לעסקות השחרור, התנגדתי לעסקת-ג'יבריל כשישבתי כשגריר באו"ם, ואני עדיין שומע את ראש הממשלה מדבר על עסקות. והוא עצמו ביצע עסקה כזאת. לפני כמה חודשים הוא שחרר עוד 1,000 מנוולים. אין עסקות שחרור.

במקרים אחרים, אני רוצה לומר, הוא ביצע ולא מת, הוא ישב. הוא יושב בגלל מעשה נורא ואיום. ויש מעשים עוד יותר נוראים לפעמים, או אכזריים במיוחד. אני אינני פוסל בשום מקרה, בשום מצב, בשום זווה, בשום טבח – שאותו טרוריסט ידע שהוא איננו חסין מפני עונש מוות. אני חושב שגם את זה הממשלה צריכה ליישם.

אנחנו בתקופת מצור. מי שלא רואה את זה, מי שמסביר מדוע צריך לשבת, מדוע זו בכלל בושה לדבר על מעשים, זאת הבושה. הבושה היא אוזלת היד הטוטלית של הממשלה הזאת. הבושה היא, שמי שדיבר במונחים כאלה, היום אומר: אין לי מה לעשות, צריך לנשוק את השפתיים. לא צריך לנשוק את השפתיים. לא בחר בכם עם ישראל כדי שתנשכו את השפתיים.

ושמעתי את ראש הממשלה אומר פה פתאום: זה עם לוחם. עם לוחם? – תן לו את הכלים להילחם. אומרים: נשבור את הטרור. כל מה שאתם עושים כאן, אתם שוברים את רוחו של העם הזה. תנו את הכלים. תנו את הכלים לצה"ל, תנו את הכלים לכוחות הביטחון, תנו את הכלים לאזרחים יוצאי יחידות קרביות; ותנו לעם הזה תקווה, ותפסיקו לתת לטרוריסטים את התקווה, כי זה מה שאתם עושים בדברכם על פתרון מדיני.

אני מציע לממשלה ולבית להחליף את המדיניות ממדיניות של יד רכה למדיניות של יד קשה, למדיניות של תגובות, למדיניות של יוזמות; ממדיניות של חולשה למדיניות של נחישות. ואני מציע למר רבין – ששמעתי אותו בקשב רב – אני מציע לו, שיקשיב לעצמו.

### **טלב אלסאנע (מד"ע):**

רבין אמר – – –

### **בנימין נתניהו (הליכוד):**

ברשותך, אני רוצה לומר משפט אחרון. אני רואה כאן שולחן ריק. בדיון הזה ביום הגורלי הזה אני לא רואה פה שר אחד. אני רואה פה שולחן ריק, וגם כשהוא מלא הוא ריק, משום שאין אפילו בשעת המלחמה הזאת שר ביטחון במשרה מלאה. לא רק מדיניות שגויה, לא רק יישום שלומיאל, אם קיים בכלל – אין לנו אפילו מי שיישם, אם היה מה ליישם.

שמעתי את ראש הממשלה, והוא אמר דבר חשוב מאוד, הדבר היחיד החשוב והאמיתי בכל הנאום שלו. הוא אמר – ואני מצטט: "אני נושא באחריות". נכון מאוד, אתה נושא באחריות. אז, אנא, הסק את המסקנות, שא באחריות, התפטר ותן לעם לבחור מישהו אחר, שיכול לשאת בעול הזה, להילחם בטרור ולמגר אותו.

### **היו"ר ע' עלי:**

חבר הכנסת נתניהו, לסגן שר הביטחון יש שאלה. בבקשה.

### **מרדכי גור (העבודה):**

כיוון שהייתי מעורב בחלק גדול מהאירועים של בני הערובה, לי אין שום ספק שאנחנו מסוגלים להתגבר מדי פעם על גלי הטרור. אני גם מקבל את עמדתך, שרוב הטרוריסטים רוצים לחיות. ואילו נקטנו את שיטות הנכונות, בסופו של דבר אפשר להתגבר עליהם. לכן אני גם מאמין, שעל הגל הזה אפשר להתגבר.

אבל יש נקודה אחת – וגם בספרך על הטרור היא מופיעה, ואי-אפשר להתעלם ממנה, כי זו דרך העולם, אם נעים ואם לא נעים – גם הטרור מוצא לעצמו מדי פעם דרכים ושיטות. בכל פעם שאנחנו מצאנו שיטות, תשובות – ויושבים פה עוד כמה קצינים שיחד אתם, שנים על שנים ניסינו לתת תשובות, נתנו תשובות, התגברנו על גלי טרור, לצערנו הרב הטרור כטרור, כתופעה לאומית, כתופעה ערבית פלשתינית חברתית, לא נפסק.

השאלה שאתה לא נותן עליה תשובה היא, האם אפשר לתת לטרור תשובה צבאית בלבד, שאיננה משולבת עם תשובה מדינית? אני, לצערי, צריך לומר, מכיוון שהתחלנו במבצעי תגמול, כתשובה על טרור, הרבה לפני מלחמת ששת-הימים – זה לא היה קשור דווקא לשטחים, זה היה קשור לכל מיני שיטות ביצוע – יש פה עימות בין שני עמים. השאלה היא, האם אתה חושב שלעימות הזה, לא לחלק מתופעות הטרור שלו – וגם אני מאמין שאנחנו יכולים להתגבר עליו – האם יש דרך כוחנית להתגבר על העימות הבסיסי הזה?

לצערי, פעם אחת היה ניסיון כזה – סלח לי שאני מאריך בדברי – זה היה בלבנון. קרה מה שקרה, חבל לדבר, אבל היום השאלה היא: האם אתה חושב שלקראת העתיד יש לך דרך שתאפשר בעת ובעונה אחת פתרון מדיני והתגברות טוטלית על הטרור? זאת השאלה.

### **בנימין נתניהו (הליכוד):**

קודם כול אני מודה לידידי מוטה, ואני באמת מתכוון לזה – – –

### **רון נחמן (הליכוד):**

סגן השר.

### **בנימין נתניהו (הליכוד):**

הוא גם סגן שר, אבל הוא גם לוחם חשוב, לוחם גדול למען ביטחון ישראל ומפקד גדול.

אני רוצה להגיד לך, שאינני רואה סתירה בין הלוחמה בטרור ובין ההתקדמות באפיק המדיני, באפיק לקראת השלום. להיפך, אני רואה סתירה בין אי-לוחמה או לוחמה רפוסה נגד הטרור – משום שהדבר הזה כן סותר התקדמות לקראת השלום, עם כל הסיבות המובנות.

אנחנו נלחמים בטרור הזה למעלה מ-70 שנה. הוא איננו קשור להסדר מדיני כזה או אחר, משום שהוא איננו מחפש הסדר מדיני. הוא השתולל פה בשנות ה-20 וה-30, כשלא היו שאלות של שטחים ולא היו שאלות של פליטים ולא היו שאלות של יהודה ושומרון, שום דבר, כי הוא נועד בעצם לבטא שאיפת רצח. לכן אני חושב, שהוא מבטא שאיפת רצח. אגב, לא רק רצח אינדיבידואלי, אלא רצח קולקטיבי. לו היו לאותם סכינאים הכלים, הם היו שוחטים את כולנו, ולא רק אחד מאתנו או שניים או שלושה מאתנו.

לכן הטרור מבטא שאיפת רצח עמוקה ושאיפת הפחדה של אלה שאינם נרצחים. זה הכלל הראשון, לדעתי, במלחמה בטרור – קודם כול לא לפחד. תכליתו של הטרור היא קודם כול להפחיד. כשאתה או מנהיגי המדינה אומרים: אין לנו פתרון לטרור – אתה בעצם מגדיל את מועקת הפחד גם אצל המנהיגים וגם אצל הציבור.

הדבר השני שאני חושב הוא, שיש פה תופעה קצת שונה, והיא הטרור הספורדי, הנגזר מטרור מאורגן. הוא איננו מאורגן, אין חפ"ק – חדר פיקוד קדמי – אמר, בצדק, אני מוכרח להגיד, שר החוץ: אין מטכ"ל לסכינאות. זה נכון, אין לו מטכ"ל, אבל יש מטכ"ל ל"חיזב-אללה", יש מטכ"ל לאש"ף, יש מטכ"ל ל"חמאס", והמטכ"ל הזה יוזם פעולות. אם התחושה והמציאות היא, שאין תגובה חזקה נגד הפעולות המאורגנות הללו, תחושת ה"עליהום", הביטחון של ה"עליהום" האינדיבידואלי הולך וגדל.

אגב, זו לא תופעה ערבית, זו תופעה עולמית. אנחנו רואים זאת בכל מקום אחר. כשיש גל של טרור מאורגן במקום מסוים, נניח באמריקה הלטינית, הוא מלווה בטרור ספורדי מיידי.

לכן מה שאנחנו רואים כאן הוא גלגל שיניים בתוך גלגל שיניים. החולשה של הממשלה מלבה את המצב הזה.

אני מציע שורה של צעדים, קודם כול כדי להפחית את התמריץ, או אם תרצה ליצור פחד לא אצל הציבור אלא אצל הטרוריסטים, אצל הסכינאים, שאינם רוצים למות, הם רוצים לחיות, הם רוצים לדקור ולברוח. אני רוצה לנקוט שורה של אמצעים, את חלקם ציינתי פה, יש אחרים שלא ציינתי פה. דבר אלמנטרי: בהחלט סגירה סלקטיבית של עזה. בוועדת החוץ והביטחון ביקשתי מסגן הרמטכ"ל להגדיל את מספר הסורקים בנקודות הבקרה במחסום-ארז. מדוע לא? להכפיל פי שניים, פי שלושה. קודם כול להקטין את הבעיה, להקטין את הנגישות. אני חושב שבשורה של אמצעים – – –

### **השר לאיכות הסביבה י' שריד:**

לא זאת היתה השאלה.

### **נעמי חזן (מרצ):**

אדוני היושב-ראש, מדוע הוא מדווח משיבת ועדת החוץ והביטחון?

### **בנימין נתניהו (הליכוד):**

אני מקבל את התיקון. אני מקווה שלא מסרתי סודות מדינה, כי אמרתי דבר שאני אמרתי.

### **גדעון שגיא (העבודה):**

אדוני היושב-ראש, כמה זמן הוא מדבר?

## **היו"ר ע' עלי:**

סגן שר הביטחון רצה לשאול אותו שאלה ואפשרתי לו. עכשיו הוא משיב לסגן השר. חבר הכנסת שגיא, סגן שר הביטחון שאל אותו שאלה רצינית, דיבר ארבע-חמש דקות, והוא משיב לו.

## **בנימין נתניהו (הליכוד):**

אני משיב במשפט אחרון. אני חושב שיש שורה של אמצעים שניתן לנקוט, שיצמצמו באופן משמעותי את השתוללות הסכינאות. אני לא אומר זאת מתוך ניגוח פוליטי, אני באמת מאמין בזאת. אני חושב שמה שהממשלה עושה – או יותר נכון מה שהיא מצהירה, כי היא לא עושה שום דבר, או מה שהיא לא עושה – זה תמריץ אדיר להמשך ההשתוללות. עכשיו זה זמן חירום. אם אתם תעשו את הדברים הנכונים, נתמוך בכם. אבל אינכם עושים.

לכן אני חוזר למה שאמר ראש הממשלה. הוא אמר: אני נושא באחריות. אני אומר לו: אם כך, התנהג באחריות, פנה את הדרך, לך אל העם ותן לעם לבחור.

## **היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה לחבר הכנסת נתניהו. רשות הדיבור לחבר הכנסת שלמה בניזרי, ואחריו – לחבר הכנסת אברהם רביץ.

## **שלמה בניזרי (ש"ס):**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ברגשות כבדים אני עומד היום מעל בימת הכנסת ומנסה, ככל יתר חברי הכנסת שדיברו לפני, למצוא או לנסות למצוא את האשם או את הפתרון למצב הביטחוני הקשה שנקלענו אליו לאחרונה.

אני לא אנסה להצביע על האשמים, כמו שכמה גורמים במדינת ישראל ניסו לעשות. ודרך אגב, מי האשם שלהם? – ש"ס, כמובן, היא שורש כל הצרות; אבטלה, הכול, תמיד ש"ס. לדעתי, אותם גורמים העומדים מול ביתו של מרן הרב עובדיה יוסף וזועקים ומאשימים ומגדפים – עליהם לפשפש במעשיהם ולבדוק בציציותיהם ולראות האם לא התנהגותם הקיצונית והתבטאויותיהם הן אלו שגרמו להתססה ולתסיסה בקרב הרחוב הערבי.

כשהמחבלים רואים את הטראומה והפאניקה שהצליחו להחדיר בקרב תושבי מדינת ישראל, נותן להם הדבר הזה דחף לאומי, כדי להצטייר כגיבורים בעיני עמם. לצערי הרב, אצלם גיבור זה מי שרוצח יותר יהודים ויותר באכזריות. מה לעשות? אצלם "על חרבך תחיה" זה ערך מקודש כנראה.

תרומה להרגשה זו הוסיף המפכ"ל היוצא, בצוואתו "החכמה" לאזרחי המדינה לשאת נשק. בקריאתו זו הוא הוריד לאפס, מחד גיסא, את ביטחון האזרחים וכוחות הביטחון, ומאידך גיסא העלה את קרן המחבלים וביטחונם לבצע פיגועים רצחניים וראוותניים.

### **דן תיכון (הליכוד):**

למה אתה חושב? השר דרעי הוא נגד?

### **שלמה בניזרי (ש"ס):**

אני לא התייעצתי עם השר דרעי, ואני לא יודע מה השר דרעי חושב. אני אומר מה שאני חושב.

### **גדעון שגיא (העבודה):**

חבר הכנסת תיכון, יש לך מה לשמוע, יש לך מה ללמוד.

### **משה נסים (הליכוד):**

ראש הממשלה אמר זאת היום.

### **שלמה בניזרי (ש"ס):**

לדעתי, המצב הקיים היום במדינת ישראל – ואני מדגיש: במדינת ישראל, ולא ביהודה ובשומרון – הוא המשך של מצב שהיה קיים עוד בימי שלטון הליכוד, ולצד כל דוברי הליכוד לפני לא נתנו תשובה על השאלה, מדוע בזמנם זה היה והיום זה לא. הם ניסו להתפלמס ולהתפלסף, להגיד כן ולא. רק אנחנו מודים, כמובן, שכיום יש, ביתר שאת, פיגועים מסיביים.

רבותי חברי הכנסת, גם לזה ניתן למצוא הסבר. בל נשכח שאנו נמצאים בחודש הרמדאן, שהוא חודש ההסתה השנתי נגד היהודים ונגד מדינת ישראל, חודש שבו הערבים, בהשראת חגם, נקראים ביתר שאת לבצע את המצווה של רציחת יהודים. כמו כן, כמו שאמרנו, ההצלחות שלהם בפיגועים האחרונים העלו להם את המורל ונתנו להם תוקף ודחיפה להרבות במעשים אלו.

### **תופיק זיאד (חד"ש):**

אתה איש דת, כך אתה מדבר?



### **טלב אלסאנע (מד"ע):**

הסתה פרועה.

### **שלמה בניזרי (ש"ס):**

חבר הכנסת תופיק זיאד, מה אני אעשה, המציאות היא כזאת. ראינו ביום שישי האחרון, עם כל הסימפטיה שיש לי אליכם, שבהר-הבית עומדים 180,000 ערבים ואילו דברי תורה, התעוררות ומוסר הם מקבלים? – ללכת ולרצוח יהודים. זאת "מצוות עשה" מספר אחת שיש להם. זה המופתי בירושלים. צר לי מאוד להגיד לכם זאת, אבל זו המציאות. אנחנו לא באים להתווכח על מציאות. המציאות קיימת. כולכם שומעים את דברי ההסתה שלהם.

### **עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):**

---

### **תופיק זיאד (חד"ש):**

אתה מתווכח על חודש הרמדאן.

### **היו"ר ע' עלי:**

רבותי, אני מבקש להפסיק את קריאות הביניים. חבר הכנסת זיאד, יש לך עוד מעט עשר דקות תמימות לומר את כל אשר על לבך. אני אשמור על כך שלא יפריעו לך.

### **שלמה בניזרי (ש"ס):**

אינני בא, חלילה, להכפיש את כל אנשי הדת הערבים, ולא את הערבים, חלילה. אני מדבר על מציאות שקיימת, שעומדים במסגדים ומטיפים לרציחתם של יהודים.

### **עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):**

אתה מגזים.

### שלמה בניזרי (ש"ס):

בסדר, מה לעשות, אנחנו חלוקים.

### גדעון שגיא (העבודה):

---

### עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

---

### שלמה בניזרי (ש"ס):

בכל צד יש קיצונים. אבל אפילו אם המיעוט שלכם יהיה קיצוני, זה מתבטא בדרך כלל בדברי המופתים, שעומדים מול 180,000 איש ומטיפים דברים נוראים כאלה.

### עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

מה עם הקיצונים היהודים?

### שלמה בניזרי (ש"ס):

נכון, מודה בכך. ראית שבתחילת דברי תקפתי גם את הקיצונים היהודים וגינתי את מעשיהם, שהם עומדים ומנסים להטיל את האשמה על אחרים.

רבותי חברי הכנסת, עד כאן מצאתי נקודות ללימוד זכות על הממשלה. דהיינו, כל זמן שפיגועים נעשים בלב המדינה, שפתאום ערבי עובר ברחוב, שולף סכין ומתחיל לדקור, לפצוע ולהרוג, לעניות דעתי אין הרבה מה לעשות, מלבד – אל תיבהלו, תנו לי לגמור את המשפט – מלבד לזרוק את כל הערבים מהמדינה, שהמדינה תהיה נקייה מכל שמץ של ערבים. אך כולנו יודעים מה ההבדל בין מצוי לבין רצוי, ומציאות כזאת היא בגדר של חלום לחולמים על כך. אנחנו יודעים שאנחנו חיים היום במדינה שצריכים למצוא בה כמובן את המכנה המשותף, ולא לחשוב איך לזרוק האחד את השני, אלא כיצד לחיות יחד, בצוותא, בדו-קיום.

אך על המצב ביהודה ובשומרון לא אחשה, אף שאנחנו חברים בקואליציה, וזאת משום שכבר עברנו שם למצב של מלחמה בנשק חם הכולל תת-מקלעים, רימוני יד ורימוני רסס ועוד. ומיום ליום אנו שומעים על יותר פיגועים, על יותר רציחות. לדעתי, כאן מתגלה אוזלת ידה של הממשלה, שאינה מצליחה לבלום את התופעה הזאת.

לדעתי, הצבא צריך לתגבר את כוחותיו ביהודה, בשומרון ובעזה, לטהר בית-בית מכל המחבלים ומכל כלי הנשק שהם מחזיקים. על-ידי כך יוכלו להחזיר בקרוב את הביטחון לאזרחים.

ובתחומי מדינת ישראל – יש לתגבר את השמירה בבתי-הספר. לא לשים איזה שומר שיעמוד שם עם מקל של מטאטא ויתחיל לשמור על ביטחונם של הילדים, אלא לתגבר את השומרים בכלי נשק, שישמרו בבתי-ספר, בגנים ובמקומות ציבוריים.

בתור רב בישראל קשה לי בנאום כזה שלא להביע גם את הפן היהודי, את דעת התורה, תורת ישראל המדריכה אותנו כיצד לנהוג בימים טרופים אלה. תחילה צריכים, לפי תורתנו הקדושה, לשאול: בשל מי או בשל מה הסער הזה? כמו שראינו אצל יונה הנביא, יש לנו תקדים. התשובה על כך היא פשוטה, רבותי: לא למצוא אשמים, "אבל אשמים אנחנו", אמרו אחי יוסף. אנו נמצאים בדור של הידרדרות מוסרית וערכית, נטישת יהדותנו, מלחמה ביהדות בתוככי מדינת ישראל ובתוך הבית הזה. יום מניחים לנו ערמות של חוקים שמטרתם קעקוע כל זיק יהודי שנמצא במדינת ישראל. דברים שעליהם נאמר בתורה: "ואם בחקותי תמאסו" – מה אומרת לנו התורה? אז, חס ושלום, הקדוש-ברוך-הוא מפנה את עורפו, משאיר אותנו חשופים לאויבינו ולכל הפגעים הנוראים שאנחנו עוברים מדי יום.

אני פונה מעל בימת הכנסת באמת בקריאה בלתי שגריתית לכל היושבים פה ולכל עם ישראל, לקום ולחזור למקורותינו, ליהדותנו. נבוא ונתגבש. מה שיכול לאחד אותנו בתוך מדינת ישראל הוא היהדות הצרופה ששימרה אותנו במשך אלפי שנים, שמרה ושימרה והגנה עלינו מפני כל אויבינו. ולדעתי, בתור רב, זו התרופה למכתנו.

### **היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה לחבר הכנסת שלמה בניזרי. חבר הכנסת אברהם רביץ, בבקשה, ואחריו – חבר הכנסת תופיק זיאד.

### **אברהם רביץ (יהדות התורה):**

אדוני היושב-ראש, תרשה לי להעיר הערה לחבר הכנסת בניזרי. אני מתאר לעצמי שהוא לא התכוון למה שהוא אמר. ראשית כול אני נגד הכללות, גם כשמדברים על ערבים וגם כשמדברים על מנהיגים דתיים. אבל בתשובה על קריאת ביניים אמר חבר הכנסת בניזרי, כאשר הוא השווה למופתי הירושלמי שקרא לרצח של אחים, שמשתפים פעולה עם היהודים, וכמובן לרצח של יהודים, הוא אמר: נכון, יש גם רבנים קיצונים, ואני מחיתי נגדם. אז בבקשה. כנראה זאת היתה טעות שיצאה מפיו, הוא לא התכוון לכך. כך אני מקווה.

## עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הרבנים צדיקים.

## אברהם רביץ (יהדות התורה):

אין רבנים שקוראים לרצח, חבר הכנסת דראושה. אין דבר כזה. אני גם לא אומר שכל הערבים קוראים לרצח. אבל אין רבנים שקוראים לרצח, בוודאי לא לרצח של אחיהם.

## תופיק זיאד (חד"ש):

---

## אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני נגד פגיעה ברגשות דתיים, אני נגד פגיעה ברמדאן. אני לא כל כך מומחה מה בדיוק מצוות היום של הרמדאן. אינני מומחה ואינני מדבר על זה. אינני יודע. שמעתי שזה חג שבו עושים חסד האחד עם השני, עושים צדקה. זה לא מסתדר לי בדיוק עם קריאות לרצח של אחים, יהודים, בדיוק בחג הזה. זה לא מסתדר לי, כך שאני לא מתערב בזה.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, יש עתים בחייו של עם הנבחנות באמת-מידה מדרגה אחרת. ויש מצבים הנשקלים בקומה גבוהה מרחובה של עיר. אדוני היושב-ראש, הכול מסכימים כי מצבנו אל מול פני המרצחים, הסכינאים, ההורגים טף ונשים, הוא כמצבו של החזק העומד מול המכוער, של שוחר השלום והגיבור מול האכזר וצמא הדם, בלי לחשב דמו של מי, ילד או זקן, ובלבד שיהיה דמו של יהודי.

אנו מתווכחים בינינו, ואני שומע את שורת הנואמים כאן, על האמצעים שיש לנקוט כדי לעצור את מאורעות התשנ"ג. למען האמת אני מוכרח לומר, שלא שמענו משום צד דברים רציניים ונכוחים אשר יביאו את המזור לתחלואי הזמן ויפסיקו את הטרור. אולי כולם צודקים. בוודאי נכון לומר: הבא להורגך, השכם להורגו. אבל, רבותי חברי הכנסת, אני חושב שוודאי חשוב שידעו מדינות ערב והפלשתינים כי אחד הדברים המרתיעים כל אזרח בישראל, בלי הבדל של השקפה מדינית, מפני עשיית הסכם איזה שהוא, הוא הבעיה עם מי אנו עושים הסכם. ואני אומר, רבותי חברי הכנסת, זה בדיוק הדבר שמרתיע חלקים גדולים בבית הזה, האם יש אפשרות כלל לקיים הסכם עם רוצחים, סכינאים הרוצחים באכזריות לא רק את אויביהם, אלא אף את אחיהם שלהם. עד שעולה השאלה, האם עם חיות-אדם כאלה נוכל לחיות יחד, שווה בשווה, בעתיד?

אני גם מבקש לומר: נכון, יאמרו לי, אלה הם הקיצונים שביניהם, הבלתי נשלטים. על זה ייאמר: מנהיגים שאינם יודעים לשלוט על האכזרים שברוצחים אינם מנהיגים ואינם ראויים לייצג את העם שבשמו הם מתיימרים לדבר. כל הסכמה שתתקבל על-ידם, אין לה כל ערך. מנהיגים נבחרים לא

בכוחם ללבות יצרים, לא בכוחם לשלהב את הרוחות, אלא בכוחם לשלוט, לרסן את המתפרעים. וזאת יש לומר באוזני ארצות-הברית, למען ישמעו זאת גם מנהיגי ערב. אני חושב שזה מסר שחשוב לכל הצדדים גם יחד לדעת אותו.

אדוני היושב-ראש, תרשו לי לומר כמה מלים לעצמנו. ואני מבקש לדבר כיהודי מאמין. אין אנו רשאים לעשות חשבונות שמים. אינני מאמין שיש מי מבינינו שיודע לעשות את החשבון אחד לאחד ולומר על מה היה ההרג הזה. אבל חייבים אנו לעשות את חשבון הנפש הפרטי ואת חשבון נפשה של האומה.

עם ישראל זכאי לשבת בארצו בשלווה, רק אם הוא מאמין כי זאת הארץ אשר הקדוש-ברוך-הוא נתנה לנו. בזכות זאת אנו נמצאים כאן. אם נדע כי אנו פה כדי להמשיך את קיומנו כעם ה', הממשיך את אמונתו, משמר את תורתו ולא מחפש תחליפים מזויפים למהות קיומנו, אז נוכל להמשיך לחיות כאן בשלווה יחד עם העמים האחרים. אני מאוד חושש, שמא ניסיונות של אחדים מאתנו, המחפשים זהות אחרת, מביאים לאובדן זכות הקיום. כי אם אין יראת אלוקים במקום הזה – והרגוני.

הבה, רבותי חברי הכנסת, נתאחד כולנו סביב האמונה בבורא עולם, אשר נתן לנו את תורתו וחיי עולם נטע בתוכנו. ואני מציע שנשיר כל השנה את השיר שעומדים אנו לשיר בליל הסדר, שיר שחובר לכל עת צרה ושמחה, ונאמר זאת גם היום, במצבנו: "והיא שעמדה לאבותינו ולנו, שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותנו, והקדוש-ברוך-הוא מצילנו מידם". ויהי ה' עמנו כל הימים.

### היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת רביץ. חבר הכנסת זיאד, בבקשה; אחריו – חבר הכנסת רחבעם זאבי. שאחד לא יפריע לשני. עכשיו אקפיד שלא יקראו לך קריאות ביניים ולא יפריעו לך.

### תופיק זיאד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני חושב שהאופוזיציה הימנית עושה טעות גדולה גם מזווית הראייה שלה. מה הם רוצים? ראש הממשלה עושה את דברם: הוא מגרש בסיטונות, הוא מפסיק את השיחות, הוא מגביר את הדיכוי בשטחים הכבושים; הסגרים, הרעבה, מעצרים בסיטונות, הרג בסיטונות. מה הם רוצים יותר מזה? אם מר רבין ימשיך בכיוון הזה, הוא סולל את הדרך לימין הקיצוני לחזור לשלטון. לכן אני מייעץ לכם: תנו לאצבעות ללכת במקומכם. תנו לכושי לעשות את שלו, הוא יסלול לכם את הדרך אם הוא ימשיך כך, ואחרי שהכושי יעשה את שלו הוא ילך ויחזיר אתכם לשלטון.

אבל האופוזיציה הימנית ממהרת, אין לה סבלנות בכלל, ויש לה מטרה מאוד מסוכנת, שתהליך השלום יפסק בכלל. היא משתמשת בכל האמצעים, אפילו באמצעי הלחץ על ש"ס, שש"ס תעזוב את הממשלה.

המצב הביטחוני מידרדר, וקיימת תופעת הסכינים או הסכינאות. הממשלה מסרבת לראות את הקשר בין שני הדברים – בין תופעת הסכינאות לבין האלימות של הכיבוש. היא מטשטשת את הקשר בין שני הדברים, כאילו הבעיה היא, אילו אמצעים לנקוט נגד מי שקוראים להם "טרוריסטים". לא תצאו

מזה בתוספת של 1,000 שוטרים ו-500 אנשי משמר הגבול, גם לא בצבא השלישי, שחבר הכנסת מצא דיבר עליו: להפוך את המשמר האזרחי לצבא שלישי במשכורות. וזה בתוספת על הצבא הרביעי, המתנחלים, וזה גם נוסף על יחידות המסתערבים.

אתם צריכים להבין, שהאלימות הפלשתינית היא תוצאה של הכיבוש והאלימות של הכיבוש. אין משפחה אחת בכל השטחים הכבושים שלא סבלה מהכיבוש; הבן שלה או נהרג, או נעצר, או הבית שלה נהרס, או הבן שלה גורש – לא רק הבן שלה, אלא גם בני השכנים, בני המשפחה הרחבה שלהם. אתם לא השארתם לעם בשטחים הכבושים שום דבר. הדור של מידי האבנים והסכינאים נולד וגדל וחונך בצל הכיבוש. זאת אומרת, הוא היה בידיים שלכם. הייתם יכולים להביא לכך שהוא יהיה אחר, אבל לא השארתם להם ברירה. כבשתם את האדמה שלהם, השפלתם אותם. אז בלי כבוד, בלי מולדת, מה השארתם להם חוץ מהאבנים וחוץ מהסכינים?

אתם צריכים להבין, שכל עוד תל-אביב נמצאת בתוך עזה ושכם, עזה ושכם נמצאות בתוך תל-אביב, וכל עוד ירושלים המערבית נמצאת בתוך ירושלים המזרחית, ירושלים המזרחית תישאר בתוך ירושלים המערבית. ילדים ואנשים נופלים כמו ציפורים מכדורים, יום יום, בסיטונות, יום יום עשרות, עד שזה מגיע ל-70, 80, 90 פצועים כל יום.

ראש הממשלה ביקר בארצות-הברית. דיברו על הסכמים אסטרטגיים עם ארצות-הברית, אבל זה לא יעזור. לארצות-הברית מחויבות גם כלפי האחרים, לא רק כלפי ישראל; גם כלפי הערבים והנפט שלהם וגם כלפי אזורים אחרים. העולם משתנה. זה לא מקרי, העלאת רמת הקשרים בין אירופה לבין אש"ף. לכן אתם צריכים להבין, שהזמן לא פועל לטובתכם. אתם צריכים למהר בכיוון השלום האמיתי, והדרך היא פתרון מדיני, הקיים על זכות ההגדרה העצמית של שני הצדדים, כל אחד והמדינה שלו.

אבל, במקום זה באה הזעקה, שסימלה הרבה, זעקתו של מפכ"ל המשטרה טרנר, שעשה מעצמו נביא של זעם ושל רצח. "עליהם", זו הקריאה ששמענו גם בכנסת עכשיו. "עליהם", תעשו בהם שפטים, בפלשתינים האלה, תנו נשק לכל דורש, כל אחד שיש לו נשק שיירה לפי החשד; יש לו זיכוי, יש לו הצדקה. מה אתם חושבים, 250,000 נושאי נשק, שיהיו חצי מיליון נושאי נשק.

**היו"ר ע' עלי:**

300,000.

**תופיק זיאד (חד"ש):**

300,000, תודה רבה. תוספת חינם של 50,000 לידע שלי. מה זה יעזור?

אני אומר לכם שהממשלה הזאת, למרות המדיניות הזאת, יש בה רוב של שרים, כפי שקוראים להם, יוניים, ואני לא מפקפק שרצונם הוא רצון אמיתי להגיע לשלום אמיתי, על בסיס הכרה בזכויות הלאומיות של העם הערבי הפלשתיני. אני לא מפקפק בזה שזו דעתם של רוב השרים בממשלה זו,

אבל הם בורחים מהאחריות הקולקטיבית שלהם כשרי הממשלה. הם מתנהגים כמו בת יענה בשאלה החיונית ביותר – בשאלת השלום והמלחמה.

הממשלה הזאת, האם היא ממשלת איש אחד, שהוא מר יצחק רבין? איפה רבין של היום ואיפה רבין ראש הממשלה באמצע שנות ה-70; כשנשאל איך נגיע לחברון הוא ענה בפשטות ודוגרי: בפספורט ובוויזה. האם מר רבין של שנות אמצע ה-70 התבגר והבשיל? הוא התבגר – כן. אבל לדעתי הוא לא הבשיל. במקום להבשיל הוא הבסיר, מהמלה בוסר.

אני מציע לו לחשוב רטרואקטיבית, ואולי אולי הוא ישתכנע עוד הפעם לחזור לדעות שלו מאמצע שנות ה-70.

רבתי חברי הכנסת, אני חושב שיש צורך חיוני לחדש את המשא-ומתן. זה מביא את הצורך שהפלשתינים מדברים עליו – הם מוכנים לקביעת לוח זמנים להחזרת המגורשים עד יוני. אם יהיה לוח זמנים כזה, הם ילכו לחידוש המשא-ומתן. בלי זה הפלשתינים לא יחדשו את המשא-ומתן. הירדנים לא יחדשו את המשא-ומתן. הלבנונים ינהגו כמו הסורים, והסורים לא יחדשו. אתם צריכים לדעת, ששום צד ערבי לא יסכים לשלום נפרד, וזה לטובת מדינת ישראל שלא יהיה שלום נפרד, אלא שיהיה שלום כולל וקבוע. זה האינטרס של מדינת ישראל.

יש לחדש את המשא-ומתן ולתת לו תוכן. אי-אפשר אחרת. ועד שזה יקרה, אני חושב שהשכל הישר מחייב הפסקת הדיכוי, הדיכוי הסיטוני וההרעבה של הערבים בשטחים הכבושים.

תחפשו קודם כול אצלכם. מה אמר שמעון פרס, לפי עיתון "הארץ" של היום? הוא אמר: "אנחנו צריכים לחפש את התשובות קודם כול אצלנו, לא אצל השכנים". תחפשו את התשובות על השאלה, למה אין שלום. אצלכם תחפשו את התשובה. תחפשו אצלכם למה המצב הביטחוני מידרדר. שני הדברים האלה קשורים זה בזה. תודה רבה.

**היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה לחבר הכנסת זיאד.

### **מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת**

**היו"ר ע' עלי:**

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

## **סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:**

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת:

הצעת חוק לתיקון פקודת הכלבת (מס' 3), התשנ"ג-1993, שהחזירה ועדת הכספים, לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

לקריאה מוקדמת הונחה הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון – הוראות שונות), התשנ"ג-1933, של חברי הכנסת מיכאל איתן ויגאל ביבי.

עוד הונחו – החלטת ועדת הכנסת בדבר נוהל הצעות חוק פרטיות לדיון במליאה; החלטה בדבר תיקון טעות בחוק החברות הממשלתיות (תיקון מס' 6), התשנ"ג-1993; וכן סיכומיה והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה לדוח מבקר המדינה מס' 42 חלק א'. תודה.

**היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה.

## **הצעות סיעות הליכוד, מפד"ל וצומת להביע אי-אמון לממשלה בשל: התגברות מעשי רצח ואוזלת ידה ותפקודה של הממשלה; התערערות ביטחון הפנים**

**היו"ר ע' עלי:**

חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בדיון על ההצעות להביע אי-אמון בממשלה. חבר הכנסת רחבעם זאבי, בבקשה.

## **רחבעם זאבי (מולדת):**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, ממשלת רבין-אלוני-זיאד-דראושה לא רוצה לחסל את הטרור הערבי, או לא יודעת כיצד לחסלו, או לא יודעת וגם לא רוצה.

רק עכשיו, אחרי 64 חודשי אינתיפאדה, מחפשת הממשלה הזאת אמצעים לדיכוי האינתיפאדה והיא מחליטה לגייס עוד 1,000 שוטרים. דומני, שגם בסדר הכוחות הנוכחי הקיים של המשטרה ומשמר הגבול אפשר להוציא מדי יום עוד 1,000 ימי עבודה, כמובן בארגון שונה, ואינני מתנגד לגיוס של 1,000 שוטרים, בתנאי שהמגויסים יהיו רק מי ששירתו בצה"ל.



רק עכשיו, אחרי 64 חודשי אינתיפאדה, בודקים אפשרות לרכוש 100 מגלי מתכות לבדיקה בכליהם של היוצאים מחבל-עזה. רק עכשיו, בסגר האחרון ברצועה, הלכו לבדוק את סידורי היציאה – הרשיונות והחיפוש במחסום-ארז.

רק עכשיו, אחרי 64 חודשי אינתיפאדה, גילו שהגדר הביטחונית המקיפה את רצועת-עזה פרוצה וחבולה והערבים עוברים דרכה בלי ביקורת ובלי פיקוח ובלי רשיונות.

רק עכשיו, אחרי 64 חודשי אינתיפאדה, הכריז ממלא-מקום ראש הממשלה, השר פרס, כי "כשם שמצאנו תשובה על האבנים – כך נמצא גם תשובה על הסכינים". אוי ואבוי אם התשובה שנתתם על האבנים תהיה גם התשובה על הסכינים; וגם התשובה על קליעי העופרת, שיוקם עלינו רובי הסער של המחבלים הערבים.

רק עכשיו, אחרי 64 חודשי אינתיפאדה, הורה אלוף פיקוד למחוק את כתובות ההסתה מעל קירות הבתים, ואנחנו הרי הצענו זאת כבר לפני חמש שנים.

רק עכשיו, אחרי 64 חודשי אינתיפאדה, הציע מפכ"ל המשטרה לאזרחי ישראל לשאת נשק אישי להגנה עצמית. וכאשר הוא אמר דברים נכוחים אלה, היו כאלה שמצאו בכך פסול ובממשלה הסתייגו וגינו את הרעיון.

היו צריכים לחלוף למעלה מ-1,900 ימים, והיינו צריכים לקבור 163 ישראלים, ובהם שלושה דרוזים וערבי אחד, כדי שמפכ"ל המשטרה יהיה להגיד דברים כאלה, שהיו פעם חלק מההווה שלנו, גם בימי טרם המדינה וגם לאחר הקמתה.

הבוקר דקר ערבי מג'בל-מוכאבר חמישה תלמידים בירושלים, ומייד שמענו את הנוסחה הגואלת, שלפיה השלום יחסל את הטרור; וכל בר-דעת יודע, שהערבים אשר יגרשו אותנו מיש"ע בדקירות סכינים ימשיכו בכך כדי לגרשנו גם מלוד, מחיפה ומיפו, וכל בר-דעת יודע, שערביי ג'בל-מוכאבר לא רוצים בירושלים ישראלית, והם ימשיכו לדקור גם אחרי ה"שלום". לא שלום תביאו מווינגטון אלא הפוגה, שאחריה יפרוץ השלב הבא במאבק על ארץ-ישראל, כשאנחנו בקווי נחותים.

והיה מי שחיפש את השומר החסר בבית-הספר "אורט" – ראש הממשלה רבין הזכיר זאת היום מעל הדוכן הזה – כאילו היה השומר הזה מונע את הדקירות. הרי אפשר לדקור יהודים בדרך לבית-הספר ובתחנת האוטובוס ובכל מדרכה.

האם לא היה טרור ערבי לפני 1967? לפני ש"כבשנו" את יש"ע? והאם לא היה טרור אחרי שנגורש משם, חלילה? הטרור לא ייפסק בנסיגה ל"קו הירוק". הוא אולי ייפסק אם ניסוג לקו הכחול של הים התיכון, או לחלופין אם נשב על הקו הכחול של הירדן, בלי נוכחות פלשתינית עוינת בעורפנו.

בכל פעם שגואה גל פיגועים וטרור באים כל מיני "מומחים" ומציעים נסיגה חד-צדדית מעזה. אם נשמע בקולם ונשעה לעצתם, תהיה רצועת-עזה קוץ ממאיר ומוקד טרור מסוכן פי-אלף. מה נעשה כאשר יונחתו טילי "קטיושה" מבית-לחיה על אשקלון, ומבית-חנן על שדרות?

אי-אפשר להילחם באינתיפאדה כאשר לא מאמינים שאפשר להדביר אותה. אי-אפשר להילחם באינתיפאדה כאשר מכריזים כל הזמן שרק פתרון מדיני יסיים אותה. אי-אפשר להילחם באינתיפאדה כאשר מדברים "שלום" עם מפקדיה במדריד ובוושינגטון. אי-אפשר להילחם באינתיפאדה כאשר אין שר ביטחון במשרה מלאה. אי-אפשר להילחם באינתיפאדה כאשר אין שר משטרה במשרה מלאה. אי-אפשר להילחם באינתיפאדה כאשר כל צמרת המשטרה על מזוודות, אורזים ומפרקים, ומחליפים תפקידים בסיטונות לפי תוכנית סבב המינויים המרבית. אי-אפשר להילחם באינתיפאדה כאשר מרעיפים עליה מחוות חדשות לבקרים, וכאשר מתפרשות אצלם אלו המחוות כחולשה וכפחד וכבלבול-הדעת אצלנו. אי-אפשר להילחם באינתיפאדה כאשר האסירים הביטחוניים נמצאים בפנסיונים של חמישה כוכבים. אי-אפשר להילחם באינתיפאדה כאשר נבהלים מהלחץ הראשון ומחזירים את המגורשים או מקטינים את תקופת הגירוש. אי-אפשר להילחם באינתיפאדה כאשר לאזהרות שלכם על שימוש בנשק חם אין כיסוי ואין תשובה. אי-אפשר להילחם באינתיפאדה כאשר ערביי הטרור רואים ומגחכים למראה תוכנית הממשלה לייבוש היישובים היהודיים ביש"ע.

אדוני שר הביטחון ואדוני שר המשטרה, לא מספר החיילים והשוטרים קובע את הצלחת המאבק בטרור, כי אם הפקודות שנותנים לחיילים ולשוטרים. תגבור כוחות באופן שיטתי פירושו שיבוש האימונים והשגרה של הצבא והכבדה על אנשי המילואים. לעומת זאת, עם מעט כוחות שיש להם סמכות לפעול בתקיפות אפשר להשיג יותר.

בשל כך ולו רק בשל כך אין לנו אמון בממשלה הזאת, ואנחנו תפילה שהיא תעבור מן העולם.

הצצתי בימים אלה בכרוז של מפלגת העבודה לבחירות האחרונות. ראו את הסדין הזה, הנה הוא לפני: "ישראל מחכה לרבין, כדי שתהיה מנהיגות לאומית", כך כתוב שם, אבל היא איננה. "כולנו מחכים לביטחון אישי", כך כתוב שם, והוא לא בא, ומאז עלייתם לשלטון היו לנו 40 חללים באינתיפאדה. אתם לא אוהבים את הזכרת מסדר הנופלים, וגם אנחנו לא אוהבים לראות את מסדר הנופלים, אבל הוא מלווה אותנו, ואתם לא פעלתם כדי שהוא לא יגדל. "ישראל מחכה לתהליך השלום", אומר הכרוז. איפה שלום ואיזה שלום? ועם מי שלום? רבין הבטיח הקמת אוטונומיה בתוך שישה חודשים והוא כבר בשלטון שמונה חודשים. הכרוז צועק: "ישראל מחכה לפוליטיקה נקייה", והמינויים הפוליטיים שלכם, בצדם של הפיטורים הפוליטיים שאתם מבצעים, הם הוכחה ל"פוליטיקה נקייה". "ישראל מחכה לחינוך" אומר הכרוז, ומפעלותיה של השרה אלוני במחיקת התודעה היהודית מתוכניות הלימודים הם הוכחה לכך. בשבילה הקשר עם התנ"ך מסתכם באזכור הגברת מיריחו והקבר בשכם. ואחר כך בא: "ישראל מחכה לחיסול האבטלה והעוני", והכול יודעים שהאבטלה גדלה בתקופת הממשלה הזאת. את כספי הערבויות והכספים שבאו מייבוש ההתנחלויות אתם מפזרים לכל עבר, ולא יוצרים מקומות עבודה. "ישראל מחכה לעלייה", והיא מתמהמהת ולא באה, בשל האבטלה וחוסר הביטחון האישי.

מדינת ישראל באה לעולם כדי שהיהודים יחיו בה ולא כדי שיישחטו בה.

בממשלה כזאת, ממשלה מומרצת על-ידי זיאד ומחאמיד ונתמכת על-ידי יהודים וערבים שלא משרתים בצבא, בממשלה מסונדלת ועקרה שמתעלמת מדם הבנים ומסבל המתגייסים אין לנו אמון. תודה, אדוני.

## היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חבר הכנסת טלב אלסאנע, בבקשה, אחריו – חברת הכנסת דליה איציק, ואחריה – חבר הכנסת אבנר חי שאקי.

## טלב אלסאנע (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בתחילת דברי ברצוני לגנות את ההתקפה הברוטלית שהיתה היום על תלמידי בית-הספר "אורט" בירושלים, ולשלוח איחולי החלמה מהירה לפצועים. אני רוצה לקרוא לשני הצדדים, לשני העמים, להוציא את הילדים ממעגל האלימות ושפיכות הדמים. הרי רק אתמול נפגע ונהרג ילד בן 12 מח'אן-יונס, ששמו מדהר נעים עבד-אלראזק, וקטין נוסף בן תשע, ששמו ג'האד רמאל, נפגע קשות.

ברצוני לגנות את המסיתים, המנצלים את שפיכות הדמים ואירועים טרגיים כדי לעשות הון פוליטי וכדי להסית באופן כוללני, ללא הבחנה, וכן את הצבועים אשר מבחינים בין דם לדם, בין קורבן לקורבן, בין רצח לרצח. רצח הוא רצח ודם הוא דם, ויש לפעול להפסקת שפיכות הדמים הזאת, השכול, הבכי והאירועים הטרגיים.

אלימות מולידה רק אלימות, ושפיכות דמים גורמת עוד שפיכות דמים, מכניסה אותנו למעגל דמים אשר תוצאותיו הן הרג, מוות, ונכים ועוד נכים לצמיתות.

ברצוני לציין שבמהלך האינתיפאדה, במהלך התקופה הזאת, נהרגו כ-1,000 פלשתינים וכ-100,000 פלשתינים נפגעו, רבים מהם נותרו עם נכות לצמיתות. אלה, יש לראות בהם קורבנות של מצב אבסורדי שאליו הם נקלעו, שהממשלה הזאת בעוונותיה, במדיניות שלה, רק ממשיכה את המצב שהתחילה הממשלה הקודמת וזאת שלפניה, ואיננה נותנת סממן של תקווה לשים קץ להמשך שפיכות הדמים והסבל של שני העמים.

הקוראים מכאן, ששמענו את קריאותיהם מעל דוכן הנואמים להגברת הדיכוי, בפועל מזמינים יותר שפיכות דמים. כל זה מחייב את הממשלה להתחיל לחשוב בצורה אחרת, בכיוון אחר, אחרי שכל אמצעי הדיכוי שננקטו על-ידי הממשלה הזאת וממשלות קודמות, והם לא מעטים, ברוטליים, קשים ונבזיים גם כן בצורה נוראית, כל האמצעים האלה פשטו רגל.

היה גירוש. ראש הממשלה זכה לרגע קט לתמיכה, גם במחיאות כפיים של הימין, כולל התמיכה של הטרנספריסט, אולם מה התוצאה? התוצאה היא שהגירוש יצר תסיסה, נוסף על הכיבוש ועל הדיכוי יש עוד גורם מתסיס הגורם להגברת האינתיפאדה ולהמשך האלימות, והוא הגירוש עצמו. הצעד שבא להקטין ובא כפתרון, כביכול, על-ידי אותם ימנים הדוגלים בכך, הפך להיות גורם מתסיס, אשר גורם להמשך שפיכות הדמים. והרי זה ברור מאליו, מאחר שהבעיה היא עם הכיבוש, לא עם 415 הפלשתינים אשר גורשו, ולא עם אותם עצורים אשר נמצאים במעצר מינהלי או אחר. כל עוד יימשך הכיבוש תימשך ההתנגדות לכיבוש הזה, ותימשך האינתיפאדה.

לאחרונה סיירתי בח'אן-יונס, זה היה אחרי הפצצת שכונת אל-עמאל בח'אן-יונס. הזדעזעתי ממראה עיני. כ-17 בתים הופצצו ללא כל התראה מוקדמת. חיילים הגיעו בשעות הבוקר המוקדמות אל המשפחות ודרשו מהן לצאת מביתה. משפחות אלה לא נחקרו, לא לפני הפצצת הבתים ולא לאחר מכן. בחשד של סיוע למבוקשים, ואף אחד מבני המשפחות האלה, כפי שנמסר לי, לא נעצר בחשד שהוא דרוש או מבוקש על-ידי שלטונות צה"ל. אחרי שהם הוצאו מבתיהם הם רוכזו בכביש, ברחוב, ולאחר מכן הבתים הופצצו.

אתם מתארים לכם את הילדים, אשר חזרו לבתיהם והבתים לא נמצאים? מה הם חושבים? אותם אנשים בני 50-60, שעמלו קשות במשך כל ימי חייהם כדי לבנות בית, והבית הזה הופץ. האם זה מרתיע אותם? היה להם בית, היה להם מה להפסיד. אחרי שהבית שלהם נהרס ולאחר שהפסידו את כל מה שהשיגו במשך שנים ארוכות בעמל רב, מה מרתיע אותם? מה יש להם להפסיד? איזו תוצאה משרת מעשה ברוטלי כזה? הרי זה רק מגביר את המשך שפיכות הדמים. על-ידי מעשים אלה הממשלה מתסיסה את האווירה ויוצרת גם את הסיבות להמשך שפיכות דמים ואלימות, שמהן סובלים שני העמים.

אני רוצה לציין, שבאותו יום שביקרתי בח'אן-יונס, נסענו אחרי ג'יפ צבאי בכביש ח'אן-יונס-עזה, כביש רחב, שבו שני נתיבים, והוא נסע במהירות של 20 קמ"ש. כתוצאה מכך נוצרה שיירה של מאות כלי-רכב מקומיים אחרי הג'יפ הצבאי, כשבין אלה אני מניח שהיו אנשים שמיהרו לטיפול רפואי או למקומות העבודה שלהם. אנחנו צריכים לשאול את עצמנו, איזו תחושה יש לאותם נהגים הנאלצים לנסוע במהירות של 20 קמ"ש בכביש פנוי, אך ורק מפני שאסור לעקוף את הג'יפ הצבאי. איזו הרגשה יש להם?

המדיניות הזו מנסה לנשל את האנשים האלה מהתחושה שהם בני אדם, פוגעת בערך העצמי שלהם, מביאה אותם למצב שהם עושים מעשים שאנשים אומרים אחר כך שהם לא מתארים לעצמם איך הם העזו לעשותם. הם העזו בגלל המדיניות הדוחפת אותם ומביאה אותם למצב הזה. זו מדיניות אבסורדית, היוצרת מצב אבסורדי, שדוחף למעשים אבסורדיים כאלה.

### היו"ר י' עזרן:

זה יותר טוב מכביש שיש בו מטעני צד. איך שלא יהיה, זה יותר בטוח ממטעני צד.

### טלב אלסאנע (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, זה לא עניין של כביש שיש בו מטעני צד. בכל זאת, זו אוכלוסייה אזרחית, שהממשלה חייבת לדאוג לביטחונה.

### היו"ר י' עזרן:

אני לא חיוויתי דעה, רק הסברתי לך שזה יותר טוב.

## **טלב אלסאנע (מד"ע):**

קיימת מלחמה, אף שאנשים לא אמורים להיות במצב של מלחמה. לדעתי, המצב היום, כשמנהלים משא-ומתן לשלום לגבי התושבים בשטחים, המשא-ומתן לשלום הוא דבר שבעל-פה, דבר שלא נוגע למציאות, לא נוגע לחיי היום-יום שלהם. הממשלה חושבת שמשא-ומתן צריך לנהל בווינגטון; צריך לנהל בארצות-הברית, מנותק מהמציאות, מרוחק מהתושבים. משא-ומתן צריך להיות עם התושבים, צריך לגעת בחיי היום-יום, צריך שהתושבים יחוו בחיי היום-יום שלהם את המשא-ומתן לשלום ויחוו את השינוי באווירה. אבל מה שהם חשים בפועל זו אווירה של דיכוי, אווירה של הפצצת בתים ואווירה של גירוש, ומצד שני מדברים על משא-ומתן, ומפנים אצבע למשלחת הפלשתינית, שלא מגיעה לתהליך שבפועל לא מתקדם.

הממשלה, על-ידי עצם הגירוש ואמצעי הדיכוי האלה, מציבה משוכה גבוהה בפני המשלחת, מציבה מכשול גבוה בפני תהליך השלום, והיא אחראית להסיר את המכשול הזה שהיא הציבה, ואל לה לבוא בטענות אל המשלחת הפלשתינית, כי לא היא אשר הציבה את המכשול הזה.

ברצוני לציין, שאם הממשלה הישראלית מעוניינת באמת ובתמים, בכנות וברצינות בקידום תהליך השלום, היא צריכה לנהל משא-ומתן עם הנציג הלגיטימי של העם הפלשתיני, והוא אש"ף. היה מקרה, זה לא חדש, ביולי 1981, בתיווכו של שליח ארצות-הברית פיליפ חביב, שנערך הסכם בין יאסר ערפאת לבין ראש הממשלה דאז, מנחם בגין, זיכרוננו לברכה, שבוודאי הכרתם אותו. הסכם שלום זה החזיק מעמד – מאחר שיש בעל בית שההסכם אתו מחייב – וכולנו יודעים שהסכם זה החזיק מעמד במשך שנה, עד שהופר על-ידי ממשלת ישראל, אשר פלשה לדרום-לבנון עקב מעשה רצח שהיה בלונדון, וכולנו יודעים מה התוצאות של אותו מבצע.

ברצוני לסכם בשני משפטים. כל אמצעי הדיכוי האלה, לפטר את העובדים ברצועת-עזה ובגדה המערבית, כל הצעדים להוסיף שוטרים, הם לא הפתרון. הפתרון הוא אך ורק על-ידי שלום, אך ורק בהכרה בזכות הלגיטימית של העם הפלשתיני למדינה עצמאית. יש לציין, שאש"ף נקט יוזמה על-ידי הכרה בהחלטת מועצת הביטחון 242 והכרה בזכות הקיום של מדינת ישראל בה בשנת 1988. יש לברך על יוזמה זו, ומצד שני על ממשלת ישראל לבוא ביוזמה מקבילה, אשר תוביל לשלום אשר יביא להפסקת שפיכות הדמים.

## **היו"ר י' עזרן:**

תודה לחבר הכנסת טלב אלסאנע. בבקשה, חברת הכנסת דליה איציק. אחריה – חבר הכנסת אבנר שאקי.

## **דליה איציק (העבודה):**

האמת היא, אדוני היושב-ראש, שאין לי הרבה מה לומר, וחבל לי שחבר הכנסת ביבי נתניהו לא פה, כי אני תוהה היכן היתה כל חוכמתו – – –

## שלמה בוחבוט (העבודה):

הוא שומע אותך בחדר. זה בסדר.

## דליה איציק (העבודה):

אני מקווה. לכן אני טורחת להגיב. אני תוהה, היכן היתה כל חוכמתו כשהוא היה בשלטון, ואיך לא הצלחנו להבחין בחוכמה שלו כל כך הרבה זמן? יושב פה איזה מומחה לטרור ומדבר באיזו שחצנות, באיזה ביטחון עצמי מופרז, ומעלה פתרונות סרק. אני מקווה שהנאום שהוא נתן פה לערב הפריימריס ביום רביעי, ואולי, אילו דיבר עוד 10-15 דקות היו לו ודאי פחות ופחות קולות, כי הציבור היה יודע מיהו. אין לי אלא לומר שזה היה מסע הסתה מאל"ף עד תי"ו.

## היו"ר י' עזרן:

לכן הוא פינה את מקומו בשלטון למומחים יותר טובים ממנו.

## דליה איציק (העבודה):

כן, אנחנו אכן טובים ממנו.

אין ספק, אדוני היושב-ראש, כי השבועות האחרונים הם שבועות קשים למדינת ישראל. הבוקר סיירתי בבית-הספר "אורט" בירושלים, והיה קשה. בשבועות האחרונים איבדו משפחות רבות את יקיריהן, שנרצחו על-ידי מחבלים שפלים, שאינם בוחלים בשום אמצעים כדי להרוג בנו. אני מאלה הסבורים שיש לרדוף את המחבלים ללא הבחנה, ברחובות הערים, בבית-הספר ובכל מקום שהם רק נמצאים, ולהעניש אותם במלוא חומרת הדין, ומי שצריכים לעשות ולהטיל את העונש הזה הם רק האנשים המוסמכים לכך. ולא כמו ששמעתי היום מכמה חברי כנסת, כמו אוזני שמעתי כמה חברי כנסת מהימין אומרים: למה לא דפקתם לו כדור בראש? דברים מזעזעים אמרו לתלמידים.

אדוני היושב-ראש, לא זה נושא הדיון שזימנו סיעות הימין בבית זה. זה שבועות מספר עוסק הימין כולו במסע מגונה של דה-לגיטימציה של ממשלת ישראל ושל העומד בראשה. זה התחיל בסטיקרים שבהם כתוב "לרבין אין מנדט לווייתורים בגולן" ונמשך בהתקפות שלוחות רסן על ראש הממשלה מצד חברי כנסת מהאופוזיציה ומצד ראשי ההתיישבות היהודית בשטחים.

## מיכאל איתן (הליכוד):

את הסטיקרים האלה מימן התק"ם, קיבוצי רמת-הגולן. הם מימנו את הסטיקרים. לא רק הימין.

### **דליה איציק (העבודה):**

אני מודה לך על התיקון.

### **שלמה בוחבוט (העבודה):**

על תקציב הליכוד.

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

לא. הליכוד היום מסכן.

### **דליה איציק (העבודה):**

חבר הכנסת מיכאל איתן, אם זאת המחלוקת שיש בינינו, אני מקבלת את התיקון שלך. אני מודה לך. אני מקווה שרק בזה אתה חולק עלי.

חלק מחברי האופוזיציה – כדאי שתקשיב, חבר הכנסת מיכאל איתן, אני שמעתי את זה במו אוזני – אינם מפסיקים להסית ולהדיח. אני אומרת לך משפט קשה: הם אינם מתביישים לחגוג על הדם. ראיתי את זה במו עיני. חברי הכנסת מהבית הזה איבדו כל שליטה על לשונם ועל הביטויים שלהם. ביטויים כמו "לדפוק לו כדור בראש" משמשים אותם כדי להסית את הציבור ולהביאו אל סף עבירה על החוק ושפיכות דמים.

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

כדאי שתנקבי בשמות כשאת מצטטת ולא תכלילי.

### **דליה איציק (העבודה):**

אמרתי שחלק מהם.

אין ספק כי תושבי ישראל עוברים ימים קשים וזריעת פחד ובהלה על מנת לצבור רווח פוליטי, כפי שעושה חלק מהימין בימים האלה, וזה חוסר אחריות ואפילו שפלות.

אדוני היושב-ראש, זכותה ואף חובתה של האופוזיציה לבקר את ממשלת ישראל כאשר היא רואה זאת לנכון, אך מוטב היה לו היתה מגלה מידה כלשהי של אחריות. כמה פעמים אנחנו עמדנו במצב הזה, חבר הכנסת מיכאל איתן, ראינו אתכם באוזלת ידכם ושתקנו. ידענו שצריך לגלות אחריות, התאפקנו ולא עשינו את מה שאתם עשיתם בצורה מחפירה כל כך.

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

צעקתם: שרון רוצח, בגין רוצח. עמדתם עם שלטים – – –

### **דליה איציק (העבודה):**

חבר הכנסת מיכאל איתן, יש לכם הרבה הרבה ללמוד מאתנו גם כאופוזיציה.

אתכם מטריד רק דבר אחד, אתם מפחדים שהממשלה תצליח, חס וחלילה, להביא שלום. מה תעשו אז? על מה תעמדו? מה תגידו? זה הסיוט שלכם. צר לי לאכזב אתכם, אך ההסתה שלכם לא תעזור, וגם לא סכינים של ה"חמאס" וסכינים של אש"ף. אנחנו נצליח להביא את השלום.

אני מאמינה בראש הממשלה הזה, שהוא באמת רוצה שלום. אני מקווה שהוא הביא עמו מארצות-הברית איזה סל של תקוות. אני משוכנעת שהוא צריך לעשות כآن קצת שקט, כדי שאתם לא תשתוללו ולא תסיתו, וכדי שהעם הזה יקבל על עצמו צעדים, שיהיו צעדים קשים ונועזים, לקראת השלום המיוחל.

אני מבקשת מכם בכל לשון של בקשה, תפסיקו את מסע ההסתה המכוער שלכם, תמשכו את הצעת האי-אמון הפחדנית הזאת, ותזכרו שבדמוקרטיה – לממשלה הנבחרת יש מנדט לבצע את מדיניות הביטחון והשלום, גם אם אתם לא מסכימים לה.

### **היו"ר י' עזרן:**

תודה לחברת הכנסת דליה איציק. חבר הכנסת אבנר שאקי, בבקשה. אני מבקש לשמור על מסגרת הזמן. יש לנו יום עמוס ביותר.

### **אבנר חי שאקי (מפד"ל):**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, קדושת חיי אדם היא אחד הערכים העליונים בכל משטר נאור, ובישראל יש משטר נאור. תורת ישראל רואה בחיי האדם ובקדושת החיים אחד הערכים העליונים, אם לא העליון שבהם. ומכאן, שזוהי זכות היסוד הראשונה במעלה של האדם: זכותו לחיות וזכותו לחיות בשלום, וממשלה מופקדת כדי להבטיח לו חיים אלו ושלום זה.



מכאן הצער הכפול על הדמים הנקיים הנשפכים לאחרונה, למרבה הצער לעתים קרובות מאוד, על ההידרדרות המצערת שאנו עדים לה ועל אובדן הביטחון האישי ותחושת הביטחון האישי.

אינני שותף לאלה הסוברים שאפשר למתוח קו ברור מתי היה טרור ומתי לא היה טרור, והנה הטרור הזה התעורר בחודשים האחרונים. לא מיניה ולא מקצתיה. הטרור משתולל זה שנים, האינתיפאדה היא בת למעלה מחמש שנים. השאלה היא לא מפלגתית, לא בקואליציה ובאופוזיציה מדובר כאן, אלא כיצד כל העם הזה, כל הכנסת הזו, נערכים כדי לקדם את פני הרעה, כדי ללחום בצורה נחרצת ויעילה בטרור האכזרי הזה, כדי לחסוך בחיי אדם.

אני רוצה לשלוח מכאן את איחולי ההחלמה לנערים היקרים שנפצעו הבוקר בבית-ספר "אורט" על-ידי אותו דוקר אכזר ושפל שבא, כפי שהוא העיד על עצמו, כדי לשפוך דם יהודי.

אין ספק שלפנינו מלחמה, מלחמה לכל דבר ועניין. ומלחמה, מן הראוי שנלחם בה בנחרצות גדולה יותר.

יש לברך על ההחלטה הנבונה של הממשלה להגביר את מערך כוחות הביטחון, להגביר את מערך כוחות המשטרה, את מערך כוחות משמר הגבול, את המשמר האזרחי. זה בוודאי יקל, זה בוודאי יעזור להתמודד טוב יותר עם האלימות, עם הטרור המתעצם.

אבל יש כמה דברים שהייתי רוצה לומר לממשלה ולראשה; אין לי ספק בכוונותיו הטובות, וכולנו יודעים את עברו הצבאי הגדול, ולכן עדיין תולים תקוות שהוא אכן יעשה מאמצים כדי להדביר את הטרור הזה, בין שהוא בא מאש"ף, בין שהוא בא מה"חמאס" ובין שהוא בא מבודדים, שכביכול בודדים הם, אבל הם פועלים בהשראת "חמאס" או אש"ף או ארגונים אחרים, או הסברה והסתה אחרות.

ההכרזות החוזרות ונשנות, שאין לסכסוך הישראלי-הערבי פתרון צבאי אלא פתרון מדיני, לא זו בלבד שאינן מחזקות אותנו אלא מחלישות את ישראל. הן נתפסות כביטוי של חולשה, ויש בהן משום הודאה באין מנוס, כביכול, או בלגיטימציה של הטרור. ומכך יש להימנע.

יש צורך לאמץ מדיניות לוחמת יותר ותקיפה יותר, ואני רוצה להציע כמה דברים קונקרטיים. ראשית, לא יהיה מנוס מלצמצם את מספרם של הפועלים הערבים הבאים מיהודה, משומרון ומעזה, ולגרום לכך שאלה שהם מתחת לגיל 30 לא יורשו להיכנס לעבוד בישראל. רוב, אם לא כל מעשי הטרור, כל מעשי הרצח הנפשעים, נעשו על-ידי גילאים אלו.

שנית, יש לחייב כל פועל ערבי המבקש היתר עבודה בישראל, בין שהוא בא מיהודה, בין שהוא בא משומרון, ובין שהוא בא מעזה, לחתום על התנגדותו לטרור ולוודא שאכן הוא פועל על-פי זה ומאמין בזה; ולא להרשות, למי שאינו חותם על מסמך כזה, להיכנס לעבוד בארץ.

יש לעשות הכול כדי שלא ילוננו פועלים מיהודה, משומרון ומעזה ללא היתר, ואם נתפסים יש להחזירם לבתיהם ולא להרשות להם להיכנס לישראל שנית.

הם צריכים לדעת שיש מחיר לאלימות. אם הם רוצים בפרנסה, הם חייבים להבטיח שלא יאונה רע לשום יהודי ולשום ערבי כתוצאה מעבודתם בארץ.

יש לעודד העסקת פועלים יהודים במקומם. זה גם יצמצם אבטלה, גם יקלוט עולים. מה שהוחל בו בגוש-קטיף יש להמשיך בו גם באזורים אחרים, לרבות יהודה ושומרון.

אין רע בהתרת כניסתם של פועלים זרים מאירופה. מדינות רבות באירופה מאפשרות לפועלים זרים לפעול בתחומיהן מפני שיש צורך בהם, אבל לפחות אין שום סיכון ביטחוני. עלינו לעשות הכול כדי להקפיד שהביטחון האישי יוגן.

יש להשית קנסות כספיים כבדים על חובשי מסכות, על נושאי סכינים. ייתכן שהקנס הכספי ישיג מה שאינו משיג כל אמצעי הרתעה אחר.

יש להתנות את חידוש השיחות במשא-ומתן לשלום בווינגטון בכך שראשי המשלחות של ירדן, לבנון, סוריה וערביי ארץ-ישראל יגנו את הטרור. לא ייתכן לנהל שיחות שלום ובה בעת לתת יד להמשך האינתיפאדה, לעודד אותה, לשבח אותה. לא היתה תופעה כזאת. זה מנוגד לשלום. זה איננו שלום אמת; לא יביא שלום. אם בשלום רצוננו, עלינו לעשות דברים ברורים, כדי לרמז שאין אנו מוכנים לשוחח עם אנשים שביד אחת מדברים כביכול שלום ואת היד השנייה הם מושיטים מאחורי הגב, דוקרים בסכינים, משליכים בקבוקי תבערה ומעודדים פגיעות באזרחים חפים מפשע.

אני מברך על החלטת אלוף הפיקוד למחוק סממאות לאומניות, להוריד דגלי אש"ף. יש למחוק סממאות לאומניות, שבסך הכול משמשות אמצעי לעידוד אלימות ולעידוד טרור.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הטרור הנמשך, כפי שהוא מתעצם בשבועות האחרונים, צריך לאותת לממשלת ישראל, שהדרך איננה נכונה, ושעם כל הרצון הטוב לשלום, לא ייתכן שמחיר הרצון לשלום יהיה דמי חפים מפשע, כפי שאנחנו עדים לו. אדרבה ואדרבה, מי שרצונו בשלום אמת יהיה מוכן בהכרח לוותר וגם לגנות את הטרור. זו דרישה שאסור לנו לוותר עליה.

ואחרון, אנחנו שומעים שיש הסתה במסגדים. אנחנו שומעים שסגן המופתי קרא בדברי שטנה איומים לפעול נגד ישראל ונגד ערבים ש"משתפים פעולה", כביכול, עם ישראל. לא ייתכן לנצל מקום קדוש לאסלאם, כמו מסגד, כדי להפוך אותו לקרש קפיצה להסתה, לשטנה ולמלחמה בישראל.

ולעניין האחרון, הפגיעה היום בתלמידי בית-הספר מחייבת את משרד החינוך והתרבות לשקוד על כך שכל בתי-הספר וגני-הילדים יהיו מוגנים כהלכה על-ידי אנשים מאומנים ומיומנים. חיייהם של תלמידי ישראל הם שצריכים לעמוד לנגד עיניה של שרת החינוך והתרבות, הם שצריכים לעמוד לנגד עיני שר הביטחון, ויש לעשות כל מה שיש לעשותו כדי לשמור על חיי גדולים וקטנים חפים מפשע בישראל.

## **היו"ר י' עזרן:**

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת שמואל אביטל. הוא איננו. חבר הכנסת רון נחמן, בבקשה. יש לך שמונה דקות. אני מבקש מאוד להקפיד על הזמן.

## **מיכאל איתן (הליכוד):**

אני רוצה למחות. בנושא כזה צריך לשבת נציג מטעם הממשלה.

## **היו"ר י' עזרן:**

עד הרגע האחרון ישב. לפי מה שראיתי, השר יוסי שריד ישב עד עכשיו. כרגע הוא ביקש לצאת לכמה דקות. אני מקווה שמיידי יחזור.

## **רון נחמן (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ידידי חבר הכנסת מיקי איתן, אני לא מתפלא על שהממשלה לא נמצאת כאן.

## **יגאל ביבי (מפד"ל):**

---

## **רון נחמן (הליכוד):**

חבר הכנסת ביבי, מאז 1981 לא ביקר ראש הממשלה שלנו בשום יישוב יהודי ביהודה ובשומרון. מאז 1981, ראש הממשלה הזה לא ביקר בשום יישוב ביהודה ובשומרון. הוא לא ביקר באלפי-מנשה כאשר עפרה מוזס נרצחה מבקבוק תבערה; הוא לא ביקר באריאל כאשר רזנפלד נרצח בסכין; הוא לא ביקר כאשר היה פיגוע נוסף באלפי-מנשה; הוא לא ביקר אף לא באחד מן היישובים האלה, ולא סתם. בסלפית כן, בעזון כן. היום הוא ביקר אצל הכוחות שלנו בעזה. מישהו שאל אותו כאן, האם ביקר ביישוב היהודי. הוא לא ענה. הייתי רוצה לקבל ממנו תשובה היום, אבל אין פה מי ששייב מטעם הממשלה. זו שיטה.

## **מיכאל איתן (הליכוד):**

הוא היה בהקמת היישובים בעזה, בנצר-חזני.

### **רון נחמן (הליכוד):**

ראש הממשלה יצחק רבין הגיע אלינו ב-1981 לאספת בחירות. הוא ביקש שנצביע בעד המערך באותה תקופה, כאשר היה ידוע לו שאריאל הוקמה על-ידי גלילי, פרס ואהרן אוזן בתור ועדת שרים להתיישבות. אז הוא בא אלינו, כדי שנצביע עבור מפלגת העבודה. 514 איש באריאל הצביעו השנה בעד מפלגת העבודה. הוא לא בא לבקר. הוא לא בא לאלקנה, הוא לא בא לעמנואל, הוא לא בא לקרני-שומרון, הוא לא בא לאלון-מורה כשרצחו את הבן של נסים חבה, רמי, זיכרוננו לברכה. הוא לא בא לאחר כל הפיגועים האלה. וגם שלשום בלילה, גם לאחר שנרצח החייל במארב המחבלים באזור התעשייה שלנו, מתחת לברקן – אותו אזור תעשייה שסדר העדיפויות הלאומי שלו הפסיק את בנייתו, שם התחבאו המרצחים, הרגו חייל ופצעו שניים – ראש הממשלה לא בא. את מי הוא שלח? את הצבא, את הרמטכ"ל, את אלוף הפיקוד. והשר איננו. גם כאן הוא איננו.

אדוני ראש הממשלה, בנאומך בכנסת ב-21 בדצמבר 1992, בתשובה על הצעת אי-אמון שלנו בממשלה הודעת: הממשלה הנוכחית תילחם בכל גילויי האלימות, בטרור, ולא תיתן ולא תאפשר לא "חמאס", לא ל"ג'יהאד האסלאמי" ולא לארגוני הטרור האחרים לפגוע באזרחי מדינת ישראל. ובכן, אדוני ראש הממשלה, מאז הבטחתך זו בסוף דצמבר נהרגו 20 יהודים בפעולות טרור ועוד עשרות נפצעו.

אדוני היושב-ראש ישב היום באולם, קם והעיר הערה בכאב: עד כמה, עד מתי? אדוני ראש הממשלה, לחבר הכנסת עזרן, ששאל אותך, אתה אפילו לא יכול לענות.

אמרת: לא יכפתו את מדינת ישראל לא בידיה ולא ברגליה. לצערי, גם ממשלתך כבולה בידי מפלגות השמאל, ואותם נציגים של הערבים שיושבים כאן, אותו סדר עדיפויות לאומי – אזור פיתוח לאכסאל בגלל חבר הכנסת דראושה, אזור פיתוח לנצרת בגלל חבר הכנסת תופיק זיאד, זו הציונות החדשה שלך, זו הציונות המתחדשת שלך. אבל לאלון-מורה, עלי, שילה, יישובים המוזכרים בתנ"ך, שהם מתחילתו של העם היהודי, אלה מחוץ למפה שלך.

### **היו"ר י' עזרן:**

אני מבין שאדוני לא מתנגד לאחרים, אלא רק מדוע מתעלמים מאלה.

### **רון נחמן (הליכוד):**

אני מגיע לעניין ההתעלמות. אדוני ראש הממשלה, המפקדים בצה"ל נאלצים לעסוק כל הזמן בהסברה למה אין פתרון צבאי למעשי הרצח. בהתחלה אמרתם: הורגים יהודים כי אין התקדמות במשא-ומתן המדיני. אמרתם על מר שמיר: שמיר "מיסטר נו"; הוא אומר לא. אמרתם שלליכוד יש חלומות, מגדלים פורחים באוויר, שלום תמורת שלום – זו לא הנוסחה. והנה, מה אתם אומרים היום? אתם אומרים: היום רוצחים את היהודים כי יש התקדמות במשא-ומתן, וככל שנתקדם יותר בתהליך

השלום, כך יגבר הטרור ותשתולל הסכינאות. האומנם, אדוני ראש הממשלה? אחת מהשתיים, או שלא אמרתם אמת לעם קודם או שאינכם אומרים אמת לעם היום. ברגע שתבין, אדוני ראש הממשלה, שהמלחמה שלך איננה נגד המתיישבים היהודים, לא ביש"ע ולא בגולן, אלא המלחמה הזאת צריכה להיות נגד הטרור הערבי המשתולל – אז אולי גם אתה וגם הם תבינו שהפתרון יהיה מלחמת חורמה, כדי לשרש את הטרור הזה. וברגע שתפסיק את התבטאויותיך האומללות: אריאל-עמנואל-שלומיאל, אולי ייפסק מייד הטרור.

אדוני ראש הממשלה, שיבחת את צה"ל. נכון, גם אנחנו, התושבים של יהודה ושומרון, משבחים את צה"ל. מאז אלוף הפיקוד, האלוף יצחק מרדכי, שידע ליצור את הקשר בין התושב לבין החייל והחזיר את האמון של התושבים האזרחים בצה"ל – חל מהפך. עד לפני הבחירות ירדה רמת האלימות בצורה בלתי רגילה, אבל מאז נהיית ראש ממשלה, דווקא בגלל עשיית השלום – כפי שאתה אומר – הטרור הולך ומתגבר. במקום אינתיפאדה של אבנים, אנחנו מקבלים היום יריות ובקבוקי תבערה.

אדוני ראש הממשלה, שר האי-ביטחון, ערבים בח'אן-יונס נפגעים, 50-60 ביום, כי צה"ל מעז להיכנס ולהציב עמדה בתוך ח'אן-יונס. מה קרה? הוצאת כוחות קודם? הרי צה"ל רצה להוציא כמה פלוגות מיהודה ומשומרון. ישבנו בשיבות בוועדת החוץ והביטחון – ולא אגלה מעל הבמה – והיתה דרישה, שדלפה לעיתונים, שלפיה צה"ל רוצה לצמצם כוחות. ומה קרה? הכול חזר בצורה בלתי רגילה, באלימות בלתי רגילה, אל אותם אנשים שביקשו לצמצם את הכוחות. יש לנו תשבחות לצה"ל. אבל צה"ל כבול.

הצעתי במסגרת הצעה דחופה לסדר-היום, אדוני ראש הממשלה, להכריז כאן פעם אחת על מצב חירום בנושא ביטחון הפנים, למשך שישה חודשים, כפי שעשה הנשיא בוש בקליפורניה וכפי שנוהגים שם לגבי סערת ההוריקן. יש לנו סערת הוריקן של אינתיפאדה, ואתה עושה אותה שגיאה שעשית בשבועיים הראשונים, כשהיית שר הביטחון, ולא ראית מה יקרה עם האינתיפאדה.

אעבור לדבר נוסף שאני מבקש. היום הצבא יכול לפעול ביהודה ובשומרון על-פי החוק. אבל בתוך תחומי "הקו הירוק" שר המשטרה איננו יכול לפעול, כי היום החוק מגביל אותו, ואתה עצמך אמרת זאת מעל הדוכן.

לכן, אדוני ראש הממשלה ושר הביטחון, אני פונה ומבקש ממך – ותקבל, לפי דעתי, את תמיכת הליכוד – תכריז על מצב חירום בנושא ביטחון הפנים, תשנה את החוקים ותאפשר לצבא ולמשטרה להילחם בטרור.

אחרון חביב, אדוני היושב-ראש. אני חייב לומר לך, אדוני ראש הממשלה, בתור תושב יהודה ושומרון, שאנחנו נעלבים ממך, אנחנו נפגעים ממך. אנחנו מרגישים נעלבים. אנחנו מרגישים כאזרחים שדמם הופקר נוכח האמירות שלך. אנחנו לא מוכנים לשמוע את מה שאמרת כאן במליאה, בהשוואה שלנו למנרה. יש קונסנזוס לגבי מנרה. לא אמרת מלה אחת נגד מנרה. לא אמרת מלה רעה אחת נגד מנרה. אבל כל הזמן אתה מדבר נגד התושבים ביהודה ובשומרון ויוצר תהליך של דה-לגיטימציה. אני רוצה להציע לך, שתפסיק את הדבר הזה, שתפסיק להתבטא כך. האנשים שגרים שם הם אזרחים נאמנים של מדינת ישראל, הם מעריכים כל דבר טוב שאתה עושה, והם יבקרו אותך קשות על כל דבר רע שאתה תעשה. אני פונה אליך ומבקש ממך לתת את הטון לכל שריך בממשלתך, להפסיק אותו תהליך של דה-לגיטימציה. לא צריך לעשות זאת לקיבוצים ולא צריך לעשות זאת לתושבים ביהודה ובשומרון.

זו מלחמה מתמדת. תכריז על מצב מלחמה, ואז, אני מקווה, תחתום לנו על נושא המשמר האזרחי שכה ביקשת. יש לנו מתנדבים. תחתום, החתימה היא אצלך ביד.

הנושא הזה של משמר אזרחי, בתוספת האמירות שלך – –

**היו"ר י' עזרן:**

חבר הכנסת רון נחמן.

**רון נחמן (הליכוד):**

– – עם ביטול הדה-לגיטימציה, אני חושב שזה יסמל לערבים מצב שבו כולנו נחושים, כולנו בכל ארץ-ישראל השלמה, מצב של מלחמת חירום ומלחמת חורמה בטרור בכל הכוח. את השפה הזאת הם יבינו, ואתה תיוושע. אחרת אתה וממשלתך, מהר, מהר, לפני תום ארבע שנים, תחזרו אל העם, העם הזה יפיל אתכם ואנחנו נעלה לשלטון ונעשה את הסדר שאתם לא יודעים לעשות.

**היו"ר י' עזרן:**

תודה לחבר הכנסת רון נחמן. חבר הכנסת יוסי ונונו, בבקשה. אני מבקש מאוד לשמור על מסגרת הזמן של שמונה דקות.

**רפאל איתן (צומת):**

כמה דוברים יש עוד?

**היו"ר י' עזרן:**

יש עוד הרבה דוברים.

**יוסף ונונו (העבודה):**

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, כולנו – – –

**היו"ר י' עזרן:**

סליחה, חבר הכנסת רפאל איתן, טעיתי. למעשה יש עוד שניים, וזה סוף הדיון.

**מיכאל איתן (הליכוד):**

כמה יש?

**היו"ר י' עזרן:**

שניים.

**מיכאל איתן (הליכוד):**

איך זה ייתכן?

**היו"ר י' עזרן:**

ייתכן. זה מה שרשום אצלי. מה אני יכול לעשות?

**מיכאל איתן (הליכוד):**

מי הם השניים?

**היו"ר י' עזרן:**

מיכאל איתן, ואחרון אחרון – אפרים סנה. אם הוא לא יהיה נוכח – נעבור לנושא הבא.

**יגאל ביבי (מפד"ל):**

חבר הכנסת איתן שקול כנגד שלושה.

## היו"ר י' עזרן:

כמובן, נעבור אחר כך להצבעה. וכי אפשר להימנע מכך?

## מיכאל איתן (הליכוד):

אולי אפשר לעשות את ההצבעה עכשיו?

## היו"ר י' עזרן:

מה לעשות? האם אתה תוותר על זכותך לדבר?

## מיכאל איתן (הליכוד):

כן.

## היו"ר י' עזרן:

והוא יוותר? הוא לא מוכן לוותר. ב"פיליבסטר" לא רק אדוני מומחה. יש גם אחרים שמוכנים לעשות זאת. שנית, עוד לא צלצלתי, ולכן לפי הנוהל איני יכול לערוך, לצערי הרב, הצבעה. יכולת באמת להפיל את הממשלה. אבל תשתעשע בזה. בבקשה.

## יוסף ונונו (העבודה):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, כולנו שותפים לצער העמוק ולכאב על החללים וקורבנות הטרור, ילדים, נשים, אזרחים וחיילים. הצער משותף לכולנו, ללא הבדל מפלגה, ואנחנו שולחים איחולי החלמה לפצועים.

המחבלים הכריזו מלחמה מקיפה, ועלינו להתייחס לפעולות האלה כאל מלחמה. מדינת ישראל ניצבת היום בפני שתי חזיתות: חזית השלום וחזית הטרור הפלשתיני ההולך ומחריף, המנצל את הכנסת האזרחים של מדינת ישראל כדי לתקוע סכין בגב של ילדים, נשים, חיילים ואזרחים. עובדי השטחים המשיגים את לחמם ופרנסתם ביישובינו הופכים יותר ויותר לכלי מלחמה, לכלי משחית, בידי ארגוני המחבלים, בידי הקנאים הקיצונים. עובדי השטחים הופכים להיות נושא למבחן הטרור. משפחותיהם הופכות להיות בנות ערובה ויעד לסחטנות של הקיצונים, כדי לעמוד במבחן הטרור של הריגת יהודים. במלחמה הזאת כולנו חזית אחת, שמאל, ימין ומרכז. כולנו ניצבים בחזית המלחמה הזאת, ללא יוצא מן הכלל.



המטרה של המרצחים היא להרוג את תהליך השלום ולהחליש את כושר עמידתנו, מתוך מטרה ליצור גם פילוג ופיצול בתוכנו. מי שמנסה היום לתלות את קולר הטרור בצד זה או אחר בתוכנו, הרי הוא משקר בידועין, משלה את הציבור בישראל וממשיך בדרך האשליה, השקר והדמגוגיה.

מי מתוכנו שטוען, שכתגובה על פעולות הטרור יש להפסיק את השיחות ואת תהליך השלום, הרי הוא נוהג בחוסר אחריות, מחזק את האשליה והדמגוגיה ונותן פרס לארגוני הטרור.

אין כל דרך אחרת ואין ברירה אלא לפעול בשתי החזיתות, חתירה אינטנסיבית לתהליך השלום, תוך מאמץ להגיע להסכמים עם הפלשתינים, הירדנים והסורים, ובד בבד יש להמשיך ולהחריף במלחמת החורמה נגד הטרור וארגוני המחבלים ונגד אויבי השלום.

אני רוצה לומר לחוגי הימין: אתם מכרתם אשליות במשך שנים רבות. מכרתם שאפשר לספח את האוכלוסייה הערבית הפלשתינית; שצריך לספח את עזה, רפיח, ח'אן-יונס, ג'באליה ובלאטה; שעזה היא תנאי לביטחון ישראל; שעזה היא חלק מארץ-ישראל. כנראה הנחתם שהזמן יעשה את שלו ו"אחרי המבול", או שהולכתם שולל את הציבור בידועין וגם צירפתם למחנה שלכם את חסידי הטרנספר.

### **רפאל איתן (צומת):**

לא הייתם אתנו בממשלה?

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

בשנים האלה הוא עצמו היה בליכוד.

### **יוסף ונונו (העבודה):**

אנחנו עדים היום, והיה גם קמפ-דייוויד אז – – –

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

אילו היינו מסדרים לו מקום בכנסת הוא היה חבר בליכוד.

## **יוסף ונונו (העבודה):**

אנחנו עדים היום לקבורת הקונצפציה של סיפוח הערבים הפלשתינים. אנחנו עדים לקבורת הקונצפציה של סיפוח שטחים עם שלום. הציבור הרחב בישראל משתחרר מן התפיסות האלה, מוכן להקריב הרבה למען השלום ומוכן לוותר הרבה למען השלום. רק ממשלה זו, בקווי היסוד שלה, יש לה מירב הסיכויים להביא את מדינת ישראל להסכם שלום עם הפלשתינים, הירדנים והסורים. ממשלה זו היא היחידה המסוגלת להביא לפתרון מדיני, אשר יהווה את היסוד לחיסול הטרור.

המלחמה בינינו לבין המחבלים בעיצומה. פועלי השטחים הפכו לחיילי החזית של ארגוני המחבלים, עם תמיכה רחבה של האוכלוסייה הפלשתינית ועם לחץ של קבוצות ההלם והקיצוניות.

במצב זה על הממשלה לנקוט צעדים חריפים וממשיים להפרדה בין האוכלוסיות, להפחתה ולהפרדה מעובדי השטחים, ואף להגיע להסדר להעברת עזה, אולי לחסות משותפת של האו"ם, או גוף בין-לאומי, שייקח על עצמו את האחריות לניהול החיים האזרחיים כשלב לקראת הסכם האוטונומיה; לעודד עובדים יהודים במקום עובדי השטחים על-ידי עידוד השכר ובדרכים אחרות. ואסור להשתעבד לתפיסה, כי אין מה לעשות ואין דרך לחסל את הטרור, אלא עד להשגת ההסדר המדיני.

## **היו"ר י' עזרן:**

תודה, אני מודה לך על שתרמת לנו מזמנך שלוש דקות. בבקשה, חבר הכנסת מיכאל איתן.

## **מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת**

## **היו"ר י' עזרן:**

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת. בבקשה.

## **סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:**

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת:

הצעת חוק מס הכנסה (הטבות לחיילים משוחררים) (הוראת שעה) (תיקון מס' 3), התשנ"ג-1993, שהחזירה ועדת הכספים לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

**היו"ר י' עזרן:**

תודה.

**הצעות סיעות הליכוד, מפד"ל וצומת להביע אי-אמון לממשלה בשל: התגברות מעשי רצח ואוזלת ידה ותפקודה של הממשלה; התערערות ביטחון הפנים**

**היו"ר י' עזרן:**

אנו חוזרים להצעות של סיעות הליכוד, מפד"ל וצומת להביע אי-אמון לממשלה. אני מודיע שאחרון הדוברים הוא חבר הכנסת אפרים סנה. חבר הכנסת מיכאל איתן, בבקשה.

**מיכאל איתן (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, במהלך השבוע האחרון ערך כתב העיתון יוסי ורטנר שיחות לצורך התרשמות בדבר עמדותיהם של שרי הממשלה ביחס לסוגיה שבה אנחנו דנים, בנושא הטרור. כל מי שקורא את המסמך המזעזע שגיבש הכתב בכתבתו בעיתון "חדשות" בסוף השבוע, וקורא את הציטטות הבאות מפיהם של שרי הממשלה, כל מי שיש לו מעט אחריות ציבורית, צריך לקום היום ולומר לממשלה הזאת בלשון פשוטה: לכן הביתה. האי-אמון בכם אינו נובע משום דבר חיצוני, הוא נובע בראש ובראשונה מכך שאתם לא מאמינים בכוחכם שלכם.

אני אקרא חלק מן הציטטות. שרי הממשלה, האחראים לביטחון שלנו, שצריכים לקבל החלטות, מה הם אומרים על המצב – הוא אומר כך: "ההתרשמות היא, ששרי הממשלה לא יודעים לאן להוליך את מצוקתם. כולם שם חשים שהעסק מאבד שליטה. בישיבת הממשלה שררה אווירה של דכדוך וחוסר אונים; אפילו העובדה שפרס ניהל את הישיבה בנועם ונתן לכולם לדבר לא עוררה את השרים. כל הישיבה התנהלה בצל האמירה של טרנר, שמשמעותה אחת – הממשלה נכשלה, איש איש לנפשו"; מצטט ורטנר את אחד השרים. דרעי, שר הפנים, אומר: "יהיה קשה להחזיק מעמד". השרים מתחרים ביניהם בנבואות זעם לגבי מה שהעתיד טומן בחובו. שר המשפטים ליבאי מזהיר מפני שלב חדש בטרור, שבו המחבלים יעברו לפיצוץ בניינים על יושביהם. אומר השר ליבאי – והציבור קורא – "צפויה תקופה קשה ביותר; אתם רואים לנגד עיניכם את האפשרות שהמחבלים יורידו בניינים שלמים?". שר בכיר אחר אומר: "אנחנו לא מומחים לטרור, אנחנו לא מסוגלים להחליט החלטות שמשמעותן מלחמה בטרור. איפה מערכת הביטחון, איפה הצבא?".

זאת ממשלה הזאת, אתם, אתם, רוצים להביע אמון? הם עצמם אומרים: אל תביעו בנו אמון, אנחנו לא מסוגלים. תגידו לי אתם, חברי מפלגת העבודה – זה לא אמרות של האופוזיציה, את זה השרים שלכם מתארים מישיבות הממשלה: חוסר אונים, חוסר יכולת, חוסר ידיעת דרך, חוסר יכולת לקבל החלטות. אנה אנו באים?

נו, אז יש גם ראש ממשלה. הוא אמר פעם, שהשרים שלו מטומטמים ואין מה להתייחס אליהם. הוא התייחס אליהם בביטול רב. הרי הוא אמר: אני אנווט, אני אוביל, אני, אני, אני, והממשלה – – –

## הי"ר י' עזרן:

סליחה, ראש הממשלה אמר שהם מטומטמים?

## מיכאל איתן (הליכוד):

אמר. צוטט כך בעיתון "הארץ" על-ידי יואל מרקוס, ולא שמעתי הכחשה. מתייחס אליהם בביטול. והוא אמר: אני אנווט, אני אוביל, אני אעשה; והוא ראש הממשלה. ואני מעריך את יצחק רבין, בהחלט לא כאחרון המדינאים, אחרון הפוליטיקאים, אחרון המבינים בביטחון, אבל בכל אופן, כאשר מתייחסים אליו – אדרבה, שייתן תשובות.

מה אומר היום יצחק רבין בביקור בעזה? הוא אומר: לטרור יש רק פתרון מדיני. אז אני שואל: אם את זה אומר יצחק רבין בעזה, מה אני צריך להבין מהעניין הזה? שמדינת ישראל, ורבין כשר הביטחון, לא יכול לפתור את בעיית הטרור מבחינה צבאית. הפתרון הוא רק מדיני. הפועל היוצא ההגיוני מהעניין, שעל מנת להפסיק את הטרור צריך להגיע להסכם מדיני עם יוזמי הטרור ומחולליו, כי אי-אפשר לפתור את הבעיה מבחינה צבאית. המשמעות – צריך להתקפל ולוותר על עמדות מדיניות, כי אם באמת אין פתרון צבאי, והפתרון היחיד לבעיית הטרור, כפי שמכריז יצחק רבין היום בעזה, זה להגיע לכך, שהערבים יואילו בטובם להסכים להסכם מדיני ובעקבות כך ייפסק הטרור, אז אנחנו צריכים ללכת לשאול אותם מה הם רוצים, לתת להם ואולי, אולי, כך הם יפסיקו את הטרור. אבל למה שהם יפסיקו את הטרור? אם אנחנו נתקפל פעם אחת, למה שלא נתקפל פעם שנייה? למה שתביעותיהם לא תהיינה יותר גדולות?

לא רק זה, אומר יצחק רבין: ככל שאנחנו נגביר את קצב התהליך המדיני, יתגברו מעשי הטרור. נו, אז אני כבר בכלל לא מבין. אם ככל שמגבירים את התהליך המדיני של ממשלת ישראל, מתגברים מעשי הטרור, נהרגים עוד ועוד יהודים, אז כל מדינאי אחראי צריך להאט את הקצב.

עכשיו שמעתי גם הערה חדשה. אולי במקביל, ללא שום קשר, נלחמים בטרור, אבל ממשיכים בתהליך המדיני. מי אמר שזה כך? מדוע? מדוע כאשר אתם מנהלים משא-ומתן התביעה שלכם לא צריכה להיות מול אלה שאתם מדברים: אנחנו מוכנים לדבר בתנאי שאתם תיתנו תמורה? הקפאתם את ההתיישבות, ביצעתם מחוות. מה הערבים נותנים? שום דבר. בקשו מהם להאט את קצב הטרור. אתם אומרים: זה לא קשור? לא קשור. אתם מנהלים משא-ומתן, אתם מבצעים מחוות, אתם עושים ויתורים, ואין לכם אפילו הדרישה המינימלית מהצד השני להפסיק במהלך המשא-ומתן את פעולות הטרור. למה? מה, זו דרישה לא הגיונית?

אולי אתם פשוט לא מדברים עם האנשים הנכונים. אתם אומרים כך: אנחנו מדברים עם אש"ף, יש קיצונים שרוצים לחבל והם מגבירים את הטרור, לכן ככל שאנחנו משוחחים עם אש"ף הטרור גובר. אתם יודעים מה? לכו דברו עם מי שמסוגל להפסיק את הטרור. איזה היגיון יש בדיבור עם אש"ף כאשר אתם אומרים שאש"ף לא מסוגל להפסיק את הטרור? אתם אומרים, שאש"ף אינו יכול לעצור את המחבלים – וזה לא נכון – הוא גם לא מנסה.

לא מזמן הצהרתם, וכל עם ישראל שמע את ההערכה המדינית הזאת, שבעקבות הגירוש, תראו מייד מה יקרה. הודעתם לעם ישראל: בעקבות הגירוש יהיה ה"חמאס" מבודד, אש"ף ינהל אתנו משא-ומתן, ועל-ידי כך נכה את הטרור. מה קרה בפועל? כמה זמן עבר מאז ההצהרות האלה?

**היו"ר ש' וייס:**

נא לסיים.

**מיכאל איתן (הליכוד):**

והחטא הגדול ביותר, הייתי אומר אולי הפשע הגדול ביותר, הוא האמירה שלכם, שאין פתרון צבאי לטרור. זה שקר מוחלט, זו הולכת שולל, זאת הונאה, זה דיכוי הצבא, זה נטילת המוטיבציה מהחיילים ומהקצינים, כאשר אתם אומרים במפורש שאין פתרון צבאי לטרור.

**רענן כהן (העבודה):**

מה אתה מציע?

**מיכאל איתן (הליכוד):**

אני מציע לכם לפתוח את הספר הזה. נכון, ההיסטוריה – – –

**היו"ר ש' וייס:**

רק רגע, חבר הכנסת איתן, אתה סיימת – – –

**מיכאל איתן (הליכוד):**

אני לא סיימתי. אני מייד מסיים. עוד שניים-שלושה משפטים.

**היו"ר ש' וייס:**

בסדר, אבל באמת עוד שניים-שלושה משפטים.

## **קריאה:**

איזה ספר זה?

## **מיכאל איתן (הליכוד):**

אני מציע לכם לפתוח את הספר: מלחמה פראית לשלום.

## **חיים אורון (מרצ):**

עמוד 342.

## **אפרים סנה (העבודה):**

---

## **מיכאל איתן (הליכוד):**

תקראו היטב את הספר. מהספר הזה תוכלו ללמוד לקח חשוב אחד, שאליו הגיע ההיסטוריון כאשר הוא תיאר את הקרב על אלג'יר. במסגרת התיאור שלו את הקרב על אלג'יר הוא הוכיח, שבאלג'יר היה טרור לא פחות מאשר אצלנו, אבל כאשר הגיעו היחידות של מאסי, עם נכונות, עם נחישות – הם דיכאו וביטלו את הטרור עד עפר.

## **נואף מסאלחה (העבודה):**

לא נכון.

## **נעמי חזן (מרצ):**

---

## **היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת איתן, תסיים בבקשה. חבר הכנסת אורון, חברת הכנסת חזן, חבר הכנסת איתן כבר סיים לפני שתי דקות. הוא הבטיח לי לסיים בשניים-שלושה משפטים. אני מבקש לאפשר לו לקיים את הבטחתו. חבר הכנסת שגב. חבר הכנסת איתן, אנא ממך, תסיים, הזמן באמת עבר.

**מיכאל איתן (הליכוד):**

אחרי כל הצעקות שלכם, אני מציין את עדותו של ההיסטוריון שחקר את הקרב על אלג'יר. הוא כותב: בספטמבר השלים – – –

**בנימין טמקין (מרצ):**

על שארל דה-גול הוא כותב?

**נעמי חזן (מרצ):**

— — —

**מיכאל איתן (הליכוד):**

כותב, וגם תשמע את המסקנה.

**בנימין טמקין (מרצ):**

את המסקנה כבר ראתה ההיסטוריה.

**נעמי חזן (מרצ):**

— — —

**חיים אורון (מרצ):**

הוא קורא את העמוד הלא-נכון.

## היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת טמקין, חברת הכנסת חזן, אני רואה שהיום אני צריך להוציא עוד חבר כנסת, זה יהיה מאוד מעניין. אני מציע לסיים את השיעור בהיסטוריה ולאפשר לחבר הכנסת איתן לסיים את דבריו.

## בנימין טמקין (מרצ):

מבוא להיסטוריה.

## היו"ר ש' וייס:

אני מבקש משני המרצים באוניברסיטה מסיעת מרצ לאפשר לקיים כאן שיעור היסטוריה בלי צעקות.

## רענן כהן (העבודה):

לא היום.

## מיכאל איתן (הליכוד):

אני מתחייב לסיים. יש לי שני משפטים ושלוש מלים לסיום. זה הכול. רק תנו לי לעשות זאת בשקט. למרצים, אני מאוד מבקש, תנו לי לומר את דברי.

## היו"ר ש' וייס:

נא לסיים.

## מיכאל איתן (הליכוד):

הסיכום ההיסטורי של הקרב על אלג'יר, הקרב נגד הטרור, היה כדלקמן: "באביב 1958 נטתה כף המאזניים במלחמה בכללותה לרעת ה-FLN, במיוחד במה שנוגע למתרחש בפנים הארץ. הטרור העירוני הובס. בבית היו הצלחות מבצעיות נדירות וקטועות והמורל היה בשפל. בגבולות שררה סטגנציה כבדת מחיר, נמשכה תקופת הנסיגה בתוך אלג'יריה אם כי בחוץ-לארץ היתה הצלחה גדולה יותר". והוא מסכם: "זהו הניגוד היסודי. צרפת היתה חזקה מבחינה צבאית באלג'יריה, אך חלשה מבחינה מדינית מבית".



המסקנה ההיסטורית היא, שאם יש נחישות ואם מוכנים לתת הוראה לצבא, צה"ל יכול לדכא את הטרור. הבעיה היא החולשה המדינית שלנו מבית.

### **היו"ר ש' וייס:**

תודה רבה. חבר הכנסת אפרים סנה מסיים את סבב הנאומים; אחריו – הצבעה. אלא אם כן ראש הממשלה ירצה עוד להתייחס לדברים. עשר דקות לחבר הכנסת סנה, ולאחר מכן הצבעה.

### **אפרים סנה (העבודה):**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, עת צרה היא ליעקב, וקשה השעה הזאת לישראל.

### **היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת סנה, רק רגע. אני מבקש מחברי הכנסת להתיישב. אני פונה לסדרנים ומבקש לסגור את הדלתות. נתחיל מחדש. נא לשבת. חבר הכנסת שרון. חבר הכנסת איתן, תעזור לי. חבר הכנסת שרון, נא לשבת. חבר הכנסת אורון. השר שוחט. חבר הכנסת מנע. אני מבקש לסגור את הדלתות. תודה רבה. חבר הכנסת אורון. השר שוחט. חבר הכנסת בורג. השר חריש. חבר הכנסת שגב. חבר הכנסת מנע, אתה קרוב למושב שלך, שב בבקשה.

חבר הכנסת סנה, בבקשה, אנחנו מתחילים מחדש.

### **אפרים סנה (העבודה):**

זהו שלב נוסף בסכסוך בן 100 שנים בינינו לבין ערביי ארץ-ישראל על הארץ הזאת. לפני 40 שנה כמעט, בתקופה שגם היא היתה קשה מאוד, אמר מי שהיה אז רמטכ"ל צה"ל, משה דיין המנוח, על קברו של רועי רוטברג, איש נחל-עוז: "לו נשמטה החרב מידינו ונכרתו חיינו". נכונים הדברים האלה עד עצם היום הזה. אבל למדנו גם, כי אי-אפשר בלא החרב, אך לא היא לבדה תביא לסיום הסכסוך. למדנו זאת גם במלחמת לבנון, שבה הפעלנו את מלוא עוצמתו של צבא-הגנה לישראל, ופתרון צבאי לבעיה הפלשתינית לא הבאנו.

### **היו"ר ש' וייס:**

חברי הכנסת, חבר סיעה שלכם נואם, הוא ראוי להקשבה. האמינו לי.

### **אפרים סנה (העבודה):**

ואם זהו הפתרון, דרושה מידה יתירה של עזות מצח מצד האופוזיציה, מצד סיעות הימין, להביע היום או לדרוש היום אי-אמון בממשלה הזאת. הלוא אתם הכשלתם כל ניסיון רציני להידברות.

### **היו"ר ש' וייס:**

רק רגע, אי-אפשר כך. אני מבקש לסגור את הדלתות. ביקשתי לסגור את הדלתות. אני מבקש מעובדי הכנסת שלא לדבר, ומן האורחים ומחברי הכנסת. חבר הכנסת שגיא. חברת הכנסת בלומנטל. חברת הכנסת לימור לבנת, נא לשבת, לא לדבר. חבר הכנסת אלי בן-מנחם, חבר סיעתך נואם. חבר הכנסת צוקר, תואיל לשבת. תודה רבה. בבקשה.

### **אפרים סנה (העבודה):**

זו עזות מצח, כיוון שאתם הכשלתם ב-1987, הכשלתם במרס 1990, נגרתם למדריד כמי שכפאו שד, וגם שם דאגתם ששום דבר רציני – – –

### **יצחק שמיר (הליכוד):**

איש לא גרר אותי.

### **אפרים סנה (העבודה):**

אדוני, נגררת גם נגררת.

### **יצחק שמיר (הליכוד):**

עוד לא היה אדם שהצליח לגרור אותי.

### **אפרים סנה (העבודה):**

שום אדם, למעט ג'ים בייקר.

**יצחק שמיר (הליכוד):**

מי?

**אפרים סנה (העבודה):**

ג'ים בייקר השלישי. ואני שואל: כמה חיי אדם אפשר היה להציל לולא הפרעתם, לולא הכשלתם, אילו התחלנו את ההידברות הזאת, הקשה, המפרכת, המתסכלת, לפני שלוש שנים, לפני שש שנים?

**רוני מילוא (הליכוד):**

איך אתה אומר דברים כאלה? אתם אחראים לדם שנשפך – – –

**רחבעם זאבי (מולדת):**

— — —

(קריאות מספסלי הליכוד)

**היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת סנה, תן להם קצת להתפרק.

**אפרים סנה (העבודה):**

שיערתי שזה יהיה השלב שבו תתרגזו.

**רוני מילוא (הליכוד):**

בוודאי. אתה רוצה שנעשה חשבון של הרוגים? של שני חיילים שקברנו אתמול? איך אתה עושה דבר כזה?

### **אפרים סנה (העבודה):**

אני עושה חשבון היסטורי. הכשלתם, ולא תינקו מהאחריות הזאת. לא תינקו מהאחריות הזאת.

### **רחבעם זאבי (מולדת):**

---

### **היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת סנה, ברשותך, אתה תשיב להם, אבל תן לגל הזה לעבור.

### **רוני מילוא (הליכוד):**

אתם נכנעים לערבים, ולכן הורגים חיילים. זו הסיבה. פרובוקטור.

### **אפרים סנה (העבודה):**

מצאת מי שנכנעים לערבים. באמת.

### **משה נסים (הליכוד):**

מדוע לא נקפתם אצבע עד 1977?

### **לימור לבנת (הליכוד):**

---

### **היו"ר ש' וייס:**

חברת הכנסת לבנת, הספיק לנו הסיבוב הראשון היום. חברי הכנסת דראושה, ביבי, אסעד אסעד, שבו במקומותיכם.

## אפרים סנה (העבודה):

גם החינוך הממאיר היום בינינו לבין הפלשתינים, ברובו מעשה ידיכם הוא. בין 1977 ל-1984 – – –

## היו"ר ש' וייס:

אני מבקש מחברי הכנסת לשבת. לא ייתכן מה שאתם עושים פה. חברי הכנסת מסיעת מפלגת העבודה, חבר סיעתכם נואם, קצת חברות. מה זה פה? גם מן השרים אני מבקש לשבת. אני מבקש גם מעובדי הכנסת.

## שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

— — —

## היו"ר ש' וייס:

מותר, אבל זה מפריע לנואם. אני בטוח שאתה לא היית מרגיש נוח אם אתה היית נואם והיו מסתובבים; אני משוכנע.

## שאול יהלום (מפד"ל):

— — —

## היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יהלום, אל תעזור לי. הספיק לנו סיבוב ראשון היום. מספיק. זהו. גברתי שרת החינוך, אנא, אי-אפשר לעמוד עם הגב לנואם. זה לא מקובל.

## שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

סליחה.

## היו"ר ש' וייס:

וסגן השר אלי בן-מנחם. כמה פעמים אני צריך להעיר לכם? חבר הכנסת שפי, אני מבקש ממך. מה הסיבובים האלה? חבר הכנסת נסים. בבקשה, חבר הכנסת סנה.

### **אפרים סנה (העבודה):**

בין 1977 ל-1984, ובין 1990 ל-1992, טרחתם לערבב את העמים. כפיתם על כולנו את טירופכם, והוא עולה לנו ביוקר רב.

### **שאול יהלום (מפד"ל):**

איזה מלים אלו?

### **היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת יהלום, כמה פעמים אני צריך להזכיר את שמך היום?

### **שאול יהלום (מפד"ל):**

זה לא נורא.

### **היו"ר ש' וייס:**

לא נורא, אבל אני לא רוצה את זה עוד. מספיק. שום דבר לא נורא. אני מבקש לא להפריע. אל תפריע.

### **אפרים סנה (העבודה):**

חבר הכנסת מיכאל איתן, הזכרת פה היום את הספר "מלחמה פראית לשלום" – – –

### **היו"ר ש' וייס:**

רק רגע, חבר הכנסת סנה. זה לא ילך כך. חבר הכנסת מנע. מספיק עם הסיבובים. חבר הכנסת שגיא, אם תשב יהיה יותר טוב. אתה גורם להתקהלות שם. חבר הכנסת ונונו. מה הסיבובים פה? מה ההתרגשות? חבר הכנסת רענן כהן, אנא ממך, שב. השר רמון.

### **אפרים סנה (העבודה):**

חבר הכנסת איתן, הזכרת פה את תולדות המלחמה באלג'יר. אני ממליץ מאוד על קריאתו של הספר הזה. ולך, במיוחד, שים לב כשתקרא את הספר, אלא אם כן קראת אותו, מה הביא לנסיגתה המלאה, הכמעט מבוהלת, של צרפת מאלג'יר.

### **רחבעם זאבי (מולדת):**

ממשלה כושלת.

### **אפרים סנה (העבודה):**

העובדה שה-OAS, שה-"PIED NOIR", שהמתנחלים הצרפתים, המאיוסו את עצמם על העם הצרפתי. תלמדו את הלקח. מומלץ.

### **רון נחמן (הליכוד):**

מה אתה עושה מחר בבוקר, חבר הכנסת סנה? אל תספר סיפורים על צרפת. מה אתה עושה מחר בבוקר, המומחה לביטחון לאומי? מחר בבוקר.

### **היו"ר ש' וייס:**

הוא יענה לך. חבר הכנסת רון נחמן, הוא יענה לך, אני בטוח.

### **אפרים סנה (העבודה):**

חבר הכנסת נחמן, צר לי שלא השגחתי בנוכחותך. אתה היית הכתובת היותר-ראויה להערה שהערת לי לחבר הכנסת איתן.

### **רון נחמן (הליכוד):**

לכן אני שואל אותך, מה אתה עושה מחר בבוקר? מה תגיד לאם? מה תגיד לילד?

### **היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת רון נחמן, זהו. חברת הכנסת ענת מאור, סגנית יושב-ראש הכנסת, נא לא להפריע.

### **רחבעם זאבי (מולדת):**

אלג'יריה לצרפתים זה כמו יהודה ושומרון ל – – – ?

### **אפרים סנה (העבודה):**

את ההשוואה עשה מיכאל איתן, לא אני.

### **היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת זאבי, אתה נאמת היום. זהו.

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

הטרור באלג'יריה הובס על-ידי הצבא. וצה"ל יכול להביס את הטרור.

### **היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת איתן, אני קורא אותך לסדר.

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

תפסיקו להגיד שאי-אפשר להביס את הטרור צבאית. אתם מרפים את הידיים.

### **היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת איתן, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה. אי-אפשר כך. נאמת חמש דקות מעבר לזמן. מספיק.



**מיכאל איתן (הליכוד):**

הוא פנה אלי פעמיים, ואני משיב לו בקריאת ביניים. אל תגידו שצה"ל לא מסוגל. אל תגידו את זה.

**היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת איתן, תקשיב לי. היתה לך רשות הדיבור, ודיברת.

**רן כהן (מרצ):**

---

**חיים אורון (מרצ):**

---

**היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת רן כהן, אנא.

**מיכאל איתן (הליכוד):**

אל תגידו שהצבא לא מסוגל לזה.

**היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת איתן, אני קורא אותך לסדר. אי-אפשר כך. אתה נאמת 15 דקות במקום 10. מספיק.

**יעקב שמאי (הליכוד):**

מה שהתחיל במקלות – – –

**היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת שמאי, מספיק.

**רן כהן (מרצ):**

---

**היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת רן כהן, אתה לא עוזר לי.

**יעקב שמאי (הליכוד):**

---

**היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת שמאי, מספיק.

**שאול גוטמן (מולדת):**

---

**היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת גוטמן, מה קורה כאן? מספיק. אין לזה סוף.

**רון נחמן (הליכוד):**

שידבר על ירושלים, לא על אלג'יריה.

### **היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת רון נחמן, קראת חמש קריאות ביניים, בנאום אחד זה מספיק.

### **רון נחמן (הליכוד):**

אני מבקש שידבר על ירושלים ולא על אלג'יר.

### **היו"ר ש' וייס:**

הוא יאמר מה שהוא מבין, והוא יסיים עוד מעט, אם תאפשרו לו. ואני מנכה את כל הזמן של קריאות הביניים.

### **אפרים סנה (העבודה):**

אילו היתה לכם אחריות לאומית, בשעה הקשה הזאת הייתם קוראים לעמידה, הייתם קוראים לנחישות.

### **שאול יהלום (מפד"ל):**

מי שמדבר על אחריות לאומית.

### **אפרים סנה (העבודה):**

אבל את זה אינכם עושים, כי עיניכם נשואות לרווח פוליטי זול וציני.

### **שאול יהלום (מפד"ל):**

אתם דבוקים לכיסאות, ואתה מדבר על רווח פוליטי?

### **אפרים סנה (העבודה):**

קשה, אבל אפשרי, בעת ובעונה אחת להילחם בטרור ולחפש ברצינות פתרון; קשה, אבל אפשרי, והממשלה הזאת תעשה זאת, על אפכם ועל חמתכם.

### **אברהם הירשזון (הליכוד):**

מתי? מתי?

### **היו"ר ש' וייס:**

תודה רבה לחבר הכנסת סנה. אנחנו עוברים להצבעה. נא לשבת. לא יהיו תיקוני הצבעה. מי שלא ישב, יאבד את זכותו. מי שלא ישב במקומו, אני לא אקבל שום הערה על כך שהכפתורים לא עבדו. הם לא יעבדו אם לא תשבו במקומותיכם. ההצבעה מתחילה. ההצבעה היא על הצעות סיעות הליכוד, מפד"ל וצומת להביע אי-אמון לממשלה בשל: התגברות מעשי רצח, אוזלת ידה ותפקודה של הממשלה – ליכוד; התערערות ביטחון הפנים – מפד"ל וצומת. אני רוצה להזכיר לחברי הכנסת שמי שמצביע בעד הוא בעד הפלת הממשלה; מי שמצביע נגד הוא נגד הפלת הממשלה. שלא תהיינה אי-הבנות. ההצבעה החלה.

### **רוני מילוא (הליכוד):**

כל הציבור בארץ בעד.

### **היו"ר ש' וייס:**

לא להפריע.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעות להביע אי-אמון לממשלה – 41

נגד – 50

נמנעים – 5

הצעות סיעות הליכוד, מפד"ל וצומת להביע אי-אמון לממשלה לא נתקבלו.

## **היו"ר ש' וייס:**

41 תומכים, 50 מתנגדים, חמישה נמנעים. אני מודיע בזאת ששתי הצעות האי-אמון נדחו. תודה רבה, חברי הכנסת. בעוד חצי דקה נמשיך בסדר-היום. יש לנו סדר-יום עמוס, תביאו את זה בחשבון. יש עוד הרבה חוקים והרבה הצבעות היום.

## **הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת**

## **היו"ר ש' וייס:**

שתי הודעות ליושב-ראש ועדת הכנסת.

## **חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הכנסת העבירה בישיבתה ביום 2 בדצמבר 1992 לוועדת העבודה והרווחה את ההצעה לסדר-היום של חברת הכנסת נעמי בלומנטל בנושא: תינוקות שנולדו מכורים לסמים. ועדת הכנסת ממליצה לכנסת לשנות ולהעביר את ההצעה הנ"ל לטיפול של הוועדה המיוחדת למלחמה בסמים. אבקש את אישורה של הכנסת להמלצה זו.

## **היו"ר ע' מאור:**

תודה. אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 2

## בעד הצעת ועדת הכנסת – 15

נגד – אין

נמנעים – אין

הצעת ועדת הכנסת להעביר את ההצעה לסדר-היום של חברת הכנסת נ' בלומנטל

בנושא: תינוקות שנולדו מכורים לסמים, מוועדת העבודה והרווחה

לוועדה למלחמה בנגע הסמים, נתקבלה.

### היו"ר ע' מאור:

פנייתו של יושב-ראש ועדת הכנסת אושרה והנושא הועבר לוועדה למלחמה בנגע הסמים.

בבקשה, הודעה שנייה.

### חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, ועדת הכנסת קבעה בשבוע שעבר, כי ועדת הכספים תדון בהצעות החוק הבאות: א. הצעת חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות), התשנ"ג-1992, הצעה של חבר הכנסת אברהם פורז; ב. הצעת חוק מימון הבחירות ברשויות המקומיות, התשנ"ג-1992, הצעה של חבר הכנסת אלי דיין. חבר הכנסת אברהם פורז הגיש בקשה לקיים רביזיה על החלטה זו וביקש להעביר חוקים אלה לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה. אכן, ועדת הכנסת החליטה היום כי הצעות חוק אלו תידונה בוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

כמו-כן קבעה ועדת הכנסת, כי ועדת העבודה והרווחה תדון בהצעת חוק שירות התעסוקה (תיקון מס' 8), התשנ"ב-1992, הצעה של חבר הכנסת אבי יחזקאל. תודה רבה, גברתי.

### היו"ר ע' מאור:

תודה.

## שאלות ותשובות

### היו"ר ע' מאור:

אנחנו ממשיכים בסדר-היום: שאלות ותשובות. אני מזמינה את סגן שרת החינוך והתרבות מיכה גולדמן.

### **חופש הביטוי באוניברסיטאות**

חברת הכנסת ע' מאור שאלה את שרת החינוך והתרבות ביום י"ח בשבט התשנ"ג (9 בפברואר 1993):

בתאריך 10 בדצמבר 1992, יום זכויות האדם הבין-לאומי, ביקשו כמה סטודנטים לחלק ברחבי הקמפוס של האוניברסיטה העברית על הר-הצופים את מגילת זכויות האדם הבין-לאומית שהוציא משרד החינוך והתרבות. אנשי הביטחון של האוניברסיטה, בגיבוי ההנהלה, מנעו את חלוקת המגילות ואף קרעו חלק מהן.

ברצוני לשאול:

1. מה היא ההוראה שנתנה השרה לגבי חלוקת המגילות במוסדות האקדמיים בארץ?
2. האם יגיב המשרד על קריעת מגילת זכויות האדם באוניברסיטה, ובאיזה אופן?
3. מה היא עמדת המשרד לגבי חופש הביטוי וההתארגנות הפוליטית של סטודנטים בכלל?
4. האם קיימות הגבלות על חופש הביטוי וההתארגנות של סטודנטים באוניברסיטה העברית ואפליה של תאי שמאל לעומת תאים המזוהים עם הימין?
5. מה יעשה המשרד למנוע הישנות אירועים מסוג זה?

### **סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:**

1. השרה לא נתנה כל הוראה לחלוקת מגילות ביום זכויות האדם במוסדות אקדמיים.
2. למיטב ידיעתנו, ועל-פי המידע שקיבלנו מהמועצה להשכלה גבוהה, לא היתה קריעה מכוונת ומופגנת של מגילת זכויות האדם ביום זה או בכל יום אחר.

3. המשרד תומך בחופש ביטוי והתארגות פוליטית של סטודנטים בכל מקום. עם זאת, לאוניברסיטאות שמורה האוטונומיה להסדרת נושאים אלה בתחומיהן.

4. לפי המידע שקיבלנו מהמועצה להשכלה גבוהה, התשובה שלילית.

5. השרה, כממונה על ביצוע חוק המועצה להשכלה גבוהה, תמשיך לשמור על האוטונומיה של האוניברסיטאות.

### **שידורי הטלוויזיה בערבית**

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שרת החינוך והתרבות ביום כ"ה בשבט התשנ"ג (16 בפברואר 1993):

בתקופה האחרונה נעשו ניסיונות לקיצוץ זמן השידורים בערבית של הטלוויזיה ולהורדת מספר הצוותים העומדים לרשותה.

נודע לי שבקרוב תיערך ישיבה של הוועד המנהל של רשות השידור, שבה תיערך הצבעה לגבי הקדמת שעות השידור לשעות שהצפייה בהן מועטה, האנשים בעבודה, והנושאים המועלים בכנסת לא יזכו לסיקור.

מעשים אלה ואחרים מעוררים תרעומת בציבור הערבי במדינה.

ברצוני לשאול:

1. האם יימשכו השידורים בערבית בשעות 18:30-20:00?

2. מה הם האמצעים שיינקטו כדי להבטיח שהשידורים יימשכו ויזכו לשיפור נוסף בתכנים?

3. האם יובטחו הצוותים הדרושים לצילום ולכיסוי האירועים בסקטור הערבי, כיצד ומתי?

### **סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:**

1. השידורים יימשכו בשעות 18:30-20:00. רק מליאת רשות השידור מוסמכת לאשר שינוי. הועלתה בפניה הצעה לשינוי, אך זו לא נדונה.



2. שידורי הטלוויזיה בערבית זכו בהקצאה נדיבה בתקציב הפיתוח לשנת 1993, על מנת לשפרם ולהרחיבם לשעות היום בשבת.

3. לאחר בירור אצל מנכ"ל רשות השידור הודקו נוהלי הקצאת הצוותים בין שתי היחידות ונרכש ציוד נוסף שיעמוד בלעדית לרשות הטלוויזיה בערבית.

### **היו"ר ע' מאור:**

שאלה נוספת לחבר הכנסת דראושה.

### **עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):**

גברתי היושבת-ראש, כבוד סגן השר, אני מודה לך על התשובות שנתת, אבל אני רוצה לשאול שאלה נוספת לגבי השידורים בערבית בטלוויזיה הישראלית. יש קובלנה בקרב הציבור הערבי, שהטלוויזיה בערבית לא מכסה בצורה מספקת את כל האירועים החשובים בסקטור הערבי ולא את הפעילויות של חברי הכנסת הערבים וראשי הציבור הערבים, בגלל מחסור בצוותים. הפניתי את השאלה הזאת אל מנהל הטלוויזיה בערבית ואל האחראים שם, והם אמרו: אין לנו די צוותים. יש להם רצון לכסות, רצון כן, אני מאמין לרצון הזה, אבל הם אומרים שאין להם די צוותים שיכסו את האירועים הללו. מה אתה והמשרד מתכוונים לעשות כדי שיובטח שיהיו הצוותים האלה ויעמדו לרשות הטלוויזיה בערבית?

### **סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:**

חבר הכנסת דראושה, לשאלה הנוספת שלך: הנושא ייבדק. אני אבקש ממיכל רפאלי, יועצת השרה והמקשרת בין משרד החינוך לבין רשות השידור – אתמול נולדו לה תאומות, ונאחל לה "מזל טוב" – לבדוק את העניין. אני בטוח שמיד כשהיא תחזור לעבודה היא תעשה הכול כדי שתוכל לקבל תשובה על השאלה הנוספת.

### **דליה איציק (העבודה):**

מי?

### **סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:**

מיכל רפאלי.

## **הנהגת יום לימודים ארוך בשנת התשנ"ד**

חבר הכנסת א' יחזקאל שאל את שרת החינוך והתרבות ביום כ"ה בשבט התשנ"ג (16 בפברואר 1993):

בעקבות פרסומים של חברי כנסת ותגובת משרד האוצר בנושא יום לימודים ארוך בשנת הלימודים התשנ"ד, ברצוני לשאול:

1. האם יחיל משרד החינוך יום לימודים ארוך בשנת התשנ"ד, והיכן?

2. מה הוא הסכום בתקציב המדינה אשר הוקצה למטרה זו, אם בכלל?

3. אם לא יישם משרד החינוך יום לימודים ארוך בשנת התשנ"ד, מה היא תוספת השעות שהוקצו למערכת החינוך על-פי תקציב 1993?

### **תשובת סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרד החינוך ימשיך להפעיל יום חינוך ארוך בשנת הלימודים התשנ"ד באותו היקף כפי שהופעל בשנת הלימודים התשנ"ג ובאותם מקומות.

2. בשנת הלימודים התשנ"ג מוקצים 84,000 שעות שבועיות במסגרת יום חינוך ארוך. התקציב למטרה זו הוא כ-168 מיליון שקל.

3. על-פי תקציב 1993 קיבל המשרד בשנת התשנ"ד תוספת של 30,000 שעות שבועיות. בכוונתנו להמשיך גם בהתשנ"ד להקצות שעות להארכת יום הלימודים בכיתות מסוימות, כהמשך למדיניות שננקטה בהתשנ"ד, כאשר ניתנה תוספת שעות לכיתות א'-ב' ולכיתות ז' בחטיבות הביניים.

### **הוצאות על חינוך בירושלים ובתל-אביב**

חבר הכנסת ב' טמקין שאל את שרת החינוך והתרבות ביום כ"ה בשבט התשנ"ג (16 בפברואר 1993):

מנתונים המתפרסמים בגיליון ינואר של CSPPS – חוברת המוצאת על-ידי המרכז ללימוד מדיניות חברתית בירושלים, עולה כי ההוצאה לחינוך ב-1991 פר תלמיד היתה בירושלים 457 ש"ח, לעומת 1,817 ש"ח בתל-אביב.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעות נכונות?

2. כיצד מוסבר ההבדל הניכר בין שתי ערים אלה?

3. מה ייעשה בנדון?

### **סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:**

1. הסכומים המופיעים מתייחסים להוצאה לחינוך של הרשויות המקומיות בשנים 1988-1989 והם מותאמים למחירי 1991.

ההוצאה של 457 שקלים בירושלים לעומת 1,817 שקלים בעיר תל-אביב-יפו מתייחסת להוצאה על תלמיד בגילים 3-13.

משרד החינוך והתרבות אינו אחראי לנתונים אלה. עם זאת, גם הנתונים שלנו מראים מגמה דומה, שלפיה סכום ההוצאה לחינוך לתלמיד נמוך יותר בירושלים מאשר בתל-אביב, כאשר כוללים את כל התלמידים הלומדים בערים אלה, הן בחינוך הרשמי והן בחינוך הלא-רשמי.

2-3. הסכום הנמוך בירושלים קשור להרכב של ההוצאה לחינוך של הרשויות המקומיות. ההוצאה לחינוך ברשויות המקומיות מורכבת ממימון עצמי של הרשויות לפי סדרי העדיפויות שלהן: הכנסות משכר לימוד, השתתפות של הממשלה, וכן ממקורות אחרים, כמו תשלומים עבור חוגים ופעילויות, תרומות לחינוך ועוד. יש להביא בחשבון שלכל אחת מן הערים יש חופש פעולה ניכר בקביעת סדרי העדיפויות בתחום החינוך והתרבות. כמו כן, יש להביא בחשבון את ההבדל בהרכב החברתי-הכלכלי של שתי הערים, כאשר תל-אביב מבוססת יותר.

בדיקה שערכנו לגבי ההשתתפות של הממשלה בתקציבי הרשויות המקומיות לתלמיד בחינוך הרשמי העלתה שאין הבדל בין ההוצאה הממשלתית בירושלים ובין ההוצאה הממשלתית בתל-אביב. הסכום הנמוך יותר בירושלים קשור לעובדה, שבירושלים חלק גדול יותר של התלמידים לומדים בחינוך המוכר שאינו רשמי ובמוסדות ה"פטור", אוכלוסייה יהודית חרדית, וכן לעובדה שחלק גדול מתושבי מזרח-ירושלים, האוכלוסייה הערבית, לומדים בבתי-ספר פרטיים.

מכאן שהנתונים שהוצגו בגיליון CSPS לגבי ההוצאה של עיריית ירושלים לתלמיד התייחסו לתלמידים גילאי 3-13, בכלל זה תלמידים שאינם לומדים בחינוך הרשמי. נתונים אלה מראים, כי ההשוואה בין ירושלים ובין תל-אביב היא בעייתית.

### **היו"ר ע' מאור:**

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת בני טמקין.

### **בנימין טמקין (מרצ):**

אם הנתונים הסוציו-אקונומיים שאתה מצטט לגבי המצב בירושלים הם נכונים, ואני יודע שהם נכונים, אזי ההוצאה הממשלתית לחינוך בירושלים היתה צריכה להיות יותר גבוהה – אתה טוען שהיא אותו דבר – על מנת לאזן אותם פערים סוציו-אקונומיים. האם אתם לא מביאים את זה בחשבון כאשר אתם באים לקבוע את העדיפויות של ההוצאה מצד משרד החינוך?

### **סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:**

אני מנצל פה את העובדה שהייתי ראש מועצה קודם כניסתי לתפקיד, ואני מכיר את הנושא, ואני אומר: משרד החינוך משלם על-פי קריטריונים, ויש מקדמים לירושלים. ירושלים מקבלת מהאוצר תקציב מיוחד, שחלקו מיועד לחינוך.

### **עמנואל זיסמן (העבודה):**

זאת אומרת שירושלים מקבלת גם לחינוך החרדי.

### **סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:**

נכון.

### **עמנואל זיסמן (העבודה):**

לכן, תעשו בדיקה מחודשת של מה שאתם נותנים ישירות. למשל, כל התלמידים בחינוך החרדי מקבלים שלוש ארוחות ביום.

## **התעללות מילולית של מורים בתלמידיהם**

חבר הכנסת י' מצא שאל את שרת החינוך והתרבות ביום ב' באדר התשנ"ג (23 בפברואר 1993):

באמצעי התקשורת פורסמו לאחרונה ידיעות בדבר התעללות של מורים בתלמידיהם. מתוכן הידיעות עולה, כי התלונות המופנות כלפי המורים מדברות, בין היתר, על התעללות מילולית, הכוללת העלבות, קללות וביטויים קשים שאותם משלחים המורים בתלמידיהם.

על-פי המתפרסם בעיתונים, לא ננקטים כנגד מורים אלו אמצעים משמעותיים.

ברצוני לשאול:

1. מה הם ממדי התופעה המצוינת לעיל, על-פי אומדן משרדך?
2. האם יש מגמת עלייה בתופעה של העלבת התלמידים, כפי שמצטייר באמצעי התקשורת?
3. כיצד יפעל משרד החינוך למנוע הישנות מקרים של העלבת תלמידים?
4. אילו אמצעים נוקט משרד החינוך כלפי מורים העוברים בתלמידיהם?

### **תשובת סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

השאלות מתבססות על-ידיעות שפורסמו באמצעי התקשורת. מאחר שלא צורפו הידיעות, אנו מניחים שמדובר בידיעה אחת בלבד לגבי אותו מורה, שפורסמה לראשונה ב-5 בפברואר 1993, ולאחר מכן ב-10 בפברואר 1993.

התשובה על כל השאלות: זו הפעם הראשונה שנושא כנ"ל מובא לידיעתנו, ולכן אין כאן תופעה, למיטב ידיעתנו.

כל מקרה של פגיעת מורה בתלמיד מטופל משמעתית בכפוף להוראות חוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג-1963, כשמדובר במורה עובד מדינה.

המורה נשוא הכתבה אינו עובד מדינה, אלא מורה זמני, במוסד בבעלות פרטית, ועל כן אין צעדים אלה רלבנטיים לגביו.

## גני-ילדים במגזר הערבי

חברת הכנסת נ' חזן שאלה את שרת החינוך והתרבות ביום ב' באדר התשנ"ג (23 בפברואר 1993):

מדוח מבקר המדינה עולה, כי רק 25% מהילדים הערבים בגיל שלוש ו-53% מהילדים בגיל ארבע מבקרים בגני טרום-חובה, לעומת 96% מהילדים היהודים באותן קבוצות גיל.

עוד צוין, כי היקף הפיקוח על גני-ילדים במגזר הערבי אינו מאפשר החלת חוק הפיקוח משנת 1969. רוב המסגרות הקיימות פועלות ללא רשיון וללא פיקוח פדגוגי ומינהלי, וזאת בניגוד למצב במגזר היהודי.

ברצוני לשאול:

1. האם יקציב המשרד לרשות ארגונים ערביים תקציבי פיתוח לבניית גני-ילדים ולקניית ציוד?
2. האם יגדיל המשרד את תקן המפקחות על החינוך לגיל הרך, מהמשרה-וחצי הקיימת לחמש משרות, כפי שמומלץ בדוח מבקרת המדינה?
3. האם המשרד משתף פעולה עם המכונים להכשרה מקצועית הפועלים במגזר הערבי לצורך גיבוש תוכניות הכשרה שיזכו להכרת משרד החינוך?
4. כיצד בודק המשרד דרכים להגברת מעורבותן של הרשויות המקומיות הערביות בפיתוח מעונות יום וגני-ילדים?

## סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

1. בתוכניות העבודה לפיתוח ולבינוי של מוסדות חינוך במגזר הערבי כלולות פרוגרמות וכלולים גם תקציבים לבניית גני-ילדים לגילאי חובה, כמקובל לגבי כל מגזרי החינוך במערכת החינוך; מדי שנה בשנה כלולים גם גני-ילדים לגילאי חובה בתוכנית התקציבית של מערכת החינוך, לרבות המגזר הערבי.

לצערנו, אין בתקציבנו, זה כמה שנים, הקצאה לבניית גני-ילדים גילאי טרום-חובה, גילאי שלוש-ארבע, בכל מגזרי החינוך, דבר אשר ייתכן שיבוא על פתרוננו כאשר יחוקקו החוקים המתאימים לתחום זה. בעבר התקבלו תרומות מיהדות התפוצות להקמת גני-ילדים טרום-חובה באמצעות "קרן החינוך" עבור היישובים היהודיים, ולצערנו גם מקור חשוב זה יבש בשנים האחרונות.

2. בכוונת המשרד להגדיל את היקף הפיקוח על החינוך לגיל הרך, על-פי המלצות דוח המבקרת, החל משנת הלימודים התשנ"ד, אם יאושרו תקני פיקוח על-ידי נציבות שירות המדינה ויימצא התקציב לכך.

3. ניתן להכשיר גננות למגזר הערבי בשתי דרכים ראשיות: א. במכללות להכשרת מורים – וזו דרך המלך – והן פתוחות לקליטת סטודנטיות העונות על דרישות הקבלה; ב. באמצעות בחינות-מילואים לגננות, העומדות בקריטריונים שהמשרד קבע.

מניסיונו, המכוונים להכשרה מקצועית הפועלים במגזר הערבי מקבלים ללימודים מועמדות ברמת קבלה נמוכה ביותר. תוכנית הלימודים אינה נבדקת ואינה מאושרת, והגננות היוצאות משם לשדה אינן עומדות בקריטריונים של משרד החינוך והתרבות.

על כן, עמדתנו היא – ללכת בדרך המלך ולא לעשות כל מיני קיצורי דרך הממלאים את השורות בעובדי הוראה באיכות נמוכה, כך שגננות טובות ומוכשרות היטב אינן יכולות למצוא עבודה במקצוע.

4. לגבי מעונות-יום – אין הנושא בתחום טיפולו של משרד החינוך והתרבות, הן לגבי המגזר היהודי והן לגבי המגזר הערבי.

אשר לגני-ילדים – הרשויות המקומיות הערביות מעורבות בצורה טובה עם יחידות המשרד בתכנון ובפיתוח של מוסדות החינוך, בהבטחות המגרשים לבניית הגנים וכן בביצוע הבנייה בפועל, הנעשית על-ידי הרשויות המקומיות.

### **היו"ר ע' מאור:**

שאלה נוספת לחברת הכנסת נעמי חזן.

### **נעמי חזן (מרצ):**

אני רוצה להודות לסגן השרה.

אדוני סגן השרה, לפני כחודשיים התפרסם מחקר מקיף בנושא מצב החינוך לגיל הרך במגזר הערבי, באמצעות "שתיל". המסמך שפורסם בעקבות המחקר הזה מעורר דאגות רציניות מאוד. הוא מצביע על פערים הולכים וגדלים, בכל מה שקשור לגיל הרך, בין המגזר היהודי למגזר הערבי.

בתשובתיך על שאלותי, אדוני סגן השרה, למעשה החרפת את הבעיה. מצד אחד הודית שהמצב הוא בכי רע, ומצד שני החמרת את הקריטריונים להפעלת גני-ילדים.

לפי מידע שהגיע לידי, הוצאו על-ידי משרד החינוך והתרבות צווי סגירה נגד גני-ילדים, במיוחד לגילאי טרום-חובה, כתוצאה מכל מיני גורמים או סיבות כביכול ביוקרטיות. במצב הזה, בהעדר נכונות להקציב תקציבים לפיתוח גני-הילדים במגזר הערבי, מה ההצדקה לסגירת אותם מפעלים חינוכיים שאכן קיימים בשטח? אם רוצים לסגור, כדאי כמובן להקציב את האמצעים הנחוצים כדי לפתח את המגזר הערבי על-פי הקריטריונים שהצבת. תודה.

### **סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:**

הדברים שאמרה חברת הכנסת בשאלתה הנוספת בוודאי מחייבים הסבר ארוך מאוד. אני אסתפק במשפט אחד.

משרד החינוך עושה מאמצים גדולים – ושרת החינוך נתנה הנחיה, עם כניסתה לתפקיד, להשוות את התנאים שבמערכת החינוך במגזר הערבי לאלה הקיימים במגזר היהודי. נוסף על כך, היא נתנה הנחיה למינהל הפיתוח לעשות פעולה כדי לצמצם את המצב הקשה השורר בתחום הבינוי במגזר הערבי, לרבות גני-ילדים.

נכון שלגבי גילאי טרום-חובה, הבעיה היא בעיה של כלל ילדי ישראל. כמו שאמרתי, בערי הפיתוח, עד לפני כמה שנים, בנו גם גני-ילדים לגילאי טרום-חובה. כתוצאה מהעלייה הגדולה, יש היום מחסור גדול מאוד בגני טרום-חובה גם בערי הפיתוח, גם בשכונות ובאזורים אחרים, כדוגמת המצב הקשה השורר במגזר הערבי.

אני מקווה שבמסגרת תקציב הבינוי החדש – והמשרד קיבל על עצמו לסגור פערים בתוך שלוש שנים – נצליח להתגבר על הבעיה הקשה. לפני שבועות מספר הציגה שרת החינוך תוכנית תלת-שנתית לגבי תקציב החינוך, ויש בה התייחסות גם לבינוי. בשבוע הבא ניפגש עם ראש הממשלה, ושרת החינוך תציג לפניו את המצוקה המיוחדת של מערכת החינוך, ושל מערכת החינוך במגזר הערבי במיוחד, משום שזאת אחת המשימות שהממשלה הנוכחית לקחה על עצמה. אנחנו רואים בזה שליחות, כדי שב-1996 נוכל לבוא ולציין מה עשינו, ולא נאמר ב-1996 מה שאמרנו ערב הבחירות 1992, שתי המפלגות המרכזיות שמרכיבות היום את הקואליציה.

### **מקום לימודיהם של ילדי המושבים והקיבוצים רמת-הגולן**

חבר הכנסת מ' שטרית שאל את שרת החינוך והתרבות ביום ב' באדר התשנ"ג (23 בפברואר 1993):

בקצירין שברמת-הגולן יש בית-ספר תיכון מקיף עם מאות תלמידים. למרות זאת, ילדי הקיבוצים ברמה לומדים בבית-ספר אזורי, ורבים אף נאלצים לנסוע למרחקים ארוכים לצורך כך.



כדי לחסוך בהוצאות וליצור אינטגרציה, ברצוני לשאול:

1. מדוע לא ילמדו ילדי הקיבוצים והמושבים בקצרין?

2. האם ישנה משרדך מצב זה?

### **תשובת סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. ילדי הקיבוצים והמושבים בצפון רמת-הגולן לומדים בחינוך העל-יסודי בבית-הספר האזורי בדפנה, שבתחומי המועצה האזורית גליל-עליון. ילדי הקיבוצים והמושבים בדרום רמת-הגולן לומדים בבית-הספר האזורי בבית-ירח, שבתחומי המועצה האזורית עמק-הירדן. בשני המקרים, מרחקי הנסיעה אינם גדולים ממרחק הנסיעה לקצרין, ואין בזה משמעות מעשית כלשהי. בכל מקרה, על התלמידים להשתמש בהסעות ולמרחקים דומים, ואפילו פחותים.

2. עם זאת, יש לציין, כי הקיבוצים אכן מעוניינים בחינוך קיבוצי לתלמידיהם, והם מעדיפים בתי-ספר אזוריים העונים על תפיסותיהם.

אף שמשרד החינוך והתרבות רואה בחיוב את שילובם של תלמידי החטיבה העליונה בבית-הספר בקצרין, הרי שאין אפשרות חוקית לכפות זאת. יש לזכור, כי מדובר בתלמידי החטיבה העליונה, שכן חטיבת הביניים בקצרין מתוכננת, בכל מקרה, לקליטת ילדי העיר קצרין בלבד.

### **מורים בלתי-מקצועיים במערכת החינוך**

חברת הכנסת ע' מאור שאלה את שרת החינוך והתרבות ביום ב' באדר התשנ"ג (23 בפברואר 1993):

לפי נתונים שהתפרסמו ב"על המשמר" (הכתבה המצורפת), אחוז המורים הבלתי מקצועיים במערכת החינוך גדל, והתחזית לעתיד מורה על גידול צפוי נוסף.

ברצוני לשאול:

1. האם הנתונים של משרד החינוך מצביעים על הגידול הנוכחי והצפוי באחוז המורים הבלתי-מקצועיים?

2. אם הנתונים נכונים, מה יעשה משרדך כדי למנוע את הגידול ולצמצמו בתוכנית רב-שנתית?

### **סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:**

1. הגידול במספר עובדי ההוראה הבלתי-מוסמכים בשנתיים האחרונות נובע מהגדלת שעות הפעילות בגני-הילדים והכללת הגננות בהסדר הכללי שנקבע עם ארגוני המורים, המאפשר לעובד הוראה לרכז את משרתו בחמישה ימי עבודה – בהתאם לכך נוצר הצורך להבטיח גננת משלימה בכל גני-הילדים בארץ ליום הפעילות השישי – וכן מההיקף היוצא דופן של העלייה וקליטת העולים בריכוזים גדולים באזורים מסוימים.

2. המשרד נערך לטפל בבעיה זו בדרכים הבאות: נוצרו מגעים במועד מוקדם של השנה עם תלמידי המחזור המסיים במוסדות להכשרת עובדי הוראה, כדי לכוונם למקומות שבהם קיים ביקוש גדול; מקבלי מלגות והלוואות מותנות יופנו למקומות שבהם נחשף מחסור; יווסת מספר עובדי הוראה שיצאו לשנת שבתון בהתחשב בצורכי המערכת; בתוכנית רב-שנתית, יותאמו מכסות הקליטה במוסדות להכשרת עובדי הוראה על-פי הצרכים שנחשפו. האטת קצב העלייה בשנה האחרונה תקל על המשרד להתגבר על הבעיה.

מן הראוי גם לציין בהקשר זה את המגמה המסתמנת בכיוון ההפוך, דהיינו עלייה עקבית במהלך השנים האחרונות במספרם של המורים בעלי תואר אקדמי – ראשון, שני ושלישי. בשנה האחרונה גדל מספר בעלי תארים כנ"ל בהיקף של 580 עובדי הוראה במסגרת החינוך הרשמי בלבד.

### **בורות בקרב סטודנטים להוראה**

חברת הכנסת נ' בלומנטל שאלה את שרת החינוך והתרבות ביום ט' באדר התשנ"ג (2 במרס 1993):

לפי הפרסומים על מחקרו של ד"ר יאיר אורון, סטודנטיות להוראה וכן מורים בשנת ההשתלמות שלהם מגלים בורות קשה בכל הקשור למציאות היהודית ב-200 השנים האחרונות, ובמיוחד בנושאים של זהות ישראלית, ציונות ויהדות.

ברצוני לשאול:

1. האם נתוני הדוח ומסקנותיו מקובלים על משרדך?

2. מה עושה משרד החינוך כדי לתקן את הדרוש תיקון?

3. האם ישנה משרד החינוך את עמדתו בנושא מעורבותן של בנות שנת השירות הלאומי בבתי-הספר על מנת להעשיר את התלמידים דווקא בנושאים הנ"ל – ציונות, זהות ויהדות?

### **סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:**

2-1. פרסומי העיתונאים אינם מבוססים על המחקר עצמו, שפורסם רק בשבוע שעבר, אלא רק על דבריו של ד"ר אורון במסיבת העיתונאים.

מתמצית הדברים ניתן ללמוד, כי אין הבעיה נעוצה במכללות להכשרת עובדי הוראה אלא בתוכניות הלימודים לאורך כל מערכת החינוך.

הבעיה שד"ר אורון מעלה אכן מדאיגה, ויש לטפל בה בצורה רצינית, וזוהי בדיוק המטרה שהוצגה בפני ועדת-שנהר, שהתמנתה עוד בימי השר לשעבר זבולון המר. הוועדה מגבשת בימים אלה את ממצאיה והמלצותיה, וכאשר תגישן, ידון בהם משרד החינוך, במגמה לשפר את תוכניות הלימודים בתחום תולדות עם ישראל, היהדות והציונות.

3. בנות השירות הלאומי מועסקות בעיקר במסגרת בתי-ספר ממלכתיים-דתיים. אנו חושבים, שהעשרה בתחומי יהדות, ציונות וזהות צריך שתיעשה על-ידי עובדי החינוך ברמות השונות, ולא על-ידי בנות השירות הלאומי, החסרות הכשרה פדגוגית ראויה.

### **היו"ר ע' מאור:**

תודה רבה. שאלה נוספת לחברת הכנסת נעמי בלומנטל.

### **נעמי בלומנטל (הליכוד):**

אני מבקשת לחזור לעניין בנות השירות הלאומי. רק השבוע התבשרנו על שביתה שלהן בגלל עיכוב בהעברת כספים עבורן. כל מי שמכיר את תרומתן של בנות אלה למערכת החינוכית יודע שהיא תרומה חשובה ביותר. אני, כמוך בוודאי, סגן השר, וסגנית יושב-ראש הכנסת אולי היינו רוצים שיותר בנות תשרתנה בצה"ל, אבל בכל זאת יש בנות שהולכות לשירות הלאומי.

רציתי לשאול, האם המשרד ער לתרומתן הברוכה, והאם נעשה די כדי להפיק מתרומתן את המירב, כוונתי מכישוריהן, מיכולתן ועוד, ובמה זה בא לידי ביטוי?

### **סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:**

קודם כול, אנחנו במשרד החינוך מעריכים מאוד את הפעולה החשובה של בנות השירות הלאומי.

במסגרת מדיניות המשרד ליצור השוואה בין כוח ההוראה שניתן על-ידי הצבא באמצעות חיילות, העלינו את מספרן מ-900 חיילות ל-1,500, והורדנו מ-2,050 ל-1,500 את מספר בנות השירות הלאומי. כך שהיום יהיו 1,500 בנות שירות לאומי ו-1,500 חיילות. המספר הכולל יהיה זהה למספר שהיה לפני הקיצוץ, ויעמוד על כ-3,000.

גם הקיצוץ הזה לא נעשה מייד, משום שאי-אפשר לבוא ולומר לבנות השירות הלאומי, שנמצאות במסגרת: מחר תפסקנה לעבוד.

### **יצחק לוי (מפד"ל):**

האם הכוונה היא, שמשרד החינוך יורה לסרב לבנות שרוצות לשרת שירות לאומי ויגיד להן: לא, כי אין תקנים?

### **סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:**

לא, לא, אנחנו – – –

### **יצחק לוי (מפד"ל):**

כי אנחנו רוצים לחנך את הבנות שלנו לעשות שירות לאומי, ושלא ילכו לעשות דברים אחרים לפני שיתרמו, ואתה אומר: אנחנו מקצצים כדי להשוות. מדיניות ההשוואה היא נכונה, אבל התוצאה מכך תהיה שתבואנה בנות לשרת שירות לאומי – –

### **היו"ר ע' מאור:**

חבר הכנסת לוי, הנושא הובן.

### **יצחק לוי (מפד"ל):**

– – והמשרד יגיד: אנחנו לא יכולים, מכיוון שאין לנו תקנים.

### **סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:**

השאלה במקומה, וטוב שהיא נשאלה, משום שהעניין יצר בימים האחרונים הרגשה כאילו יש כוונה לפגוע בבנות השירות הלאומי.

אנחנו עושים זאת בתיאום עם דב, שעוסק בנושאים האלה. בסוף השבוע שעבר ישבנו אתו. כתוצאה משינוי בתוך המערכת של בתי-הספר הממלכתיים-דתיים, וכתוצאה מהעלייה הגדולה שהיתה מאז ספטמבר 1989, מתברר שמערכת החינוך לא תיפגע וגם הבנות לא תיפגענה. הייעוד שלהן במערכת החינוך יימשך ולא תהיה שום דחייה, לא מצד משרד החינוך, וודאי שלא נפגע בשום בת שרוצה לעסוק בחינוך. השינויים נעשים בתיאום. ישבנו עם אנשי החינוך הממלכתי-דתי, עם מתי דגן, וצריך לציין שלא מעט חיילות מתגייסות מאותה מסגרת ומאותו פוטנציאל שמגיע לשירות הלאומי. אלא שבשנים האחרונות קרה מה שקרה, ואנחנו עושים את זה תוך תיאום. אין כאן שום כוונה לפגוע, אלא זה נעשה מתוך רצון לווסת את המערכת, ואנחנו מכינים דיונים עם אותם אנשים שעוסקים בזה. לא תהיה שום פגיעה, ודאי שלא פגיעה מכוונת.

### **שיטת הקצאת שעות הלימוד בבתי-הספר**

חבר הכנסת א' דיין שאל את שרת החינוך והתרבות ביום ט' באדר התשנ"ג (2 במרס 1993):

פורסם כי משרד החינוך מתכוון לשנות את שיטת הקצאת שעות הלימוד בבתי-הספר מהקצאה על-פי כיתות להקצאה על-פי מספר התלמידים בכיתות. עם יישום ההחלטה יועברו 15,000 שעות מהחינוך הממלכתי-דתי לחינוך הממלכתי ולמגזרים אחרים.

ברצוני לשאול:

1. האם נכונות הידיעות האמורות?

2. מה הן הסיבות שהביאו להחלטה זו?

3. האם, כדי לתקן את העיוות במגזר הממלכתי ובמגזרים האחרים, אין מקום לתוספת שעות מיוחדות, וזאת כדי למנוע נזק לאוכלוסייה, שברובה היא חלשה, הלומדת בסקטור הדתי?

### **תשובת סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לכל השאלות:

משרד החינוך והתרבות בודק אלטרנטיבות שונות לחלוקת שעות הלימוד במערכת. החלוקה חייבת להיות טובה יותר מבחינה חינוכית, צודקת ושוויונית יותר, וכמו כן יעילה מבחינה כלכלית.

במסגרת זו נבדקים מודלים שונים.

לקראת שנת הלימודים התשנ"ד הוחלט על הפעלת תקן שעות לתלמיד בחטיבת הביניים, המקביל לתקן השעות המופעל בחטיבה עליונה בבית-הספר העל-יסודי ובגני-הילדים. תוכנית זו היא צודקת יותר, טובה יותר מבחינה חינוכית ויעילה יותר מבחינה כלכלית.

יש לנו מודל סופי בחטיבת הביניים וחלוקת שעות מדויקת בין המגזרים השונים. אנו חושבים שיש משום ברכה חינוכית בשיטת ההקצבה האחידה לבית-הספר העל-יסודי השש-שנתי. המודל הובא לדיון בוועדת החינוך והתרבות של הכנסת.

15,000 השעות שהיו צריכות לעבור מן המגזר הממלכתי-דתי למגזרים אחרים עלו במודל הראשון, שנבדק בחינוך היסודי ובחטיבות הביניים ולא אומץ על-ידי משרד החינוך והתרבות.

אני מציע לחבר הכנסת אלי דיין לעיין בתשובתה המורחבת והמקפת של שרת החינוך והתרבות על הצעה לסדר-היום בנדון של חבר הכנסת שאול יהלום מיום 1 במרס 1993.

### **עלויות השמירה בבתי-ספר בנהרייה**

חברת הכנסת א' סלמוביץ שאלה את שרת החינוך והתרבות ביום ט' באדר התשנ"ג (2 במרס 1993):

התפרסם לאחרונה, כי במסגרת הסדר עם משרד החינוך הופחתו בקריית-שמונה עלויות השמירה המוטלות על הורי התלמידים והרשות המקומית, בעוד נהרייה, שהיא עיר עימות, הסובלת מאותן בעיות שיש לקריית-שמונה, אינה זוכה להקלות כלל.

מצ"ב תצלום קטע מהעיתון "הד הצפון" מיום שישי, 12 בפברואר 1993.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעות המפורטות לעיל נכונות?

2. האין נהרייה כעיר עימות זכאית להקלות זהות לאלה שזוכה להן עיר עימות אחרת כדוגמת קריית-שמונה?

3. האם ייענה משרדך בחיוב לפניית ראש העיר נהרייה, מר ז'ק סבג, להשוואת עלויות השמירה, המוטלות על ההורים והרשות המקומית בנהרייה, לאלו של קריית-שמונה? אם כן – החל מمتי ייכנס לתקופו הסדר זה עם משרד החינוך?

### **סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:**

1. הידיעה בעיתון "הד הצפון" נכונה בחלקה הראשון, ואינה נכונה באופן מוחלט בחלקה השני.

קריית-שמונה הגישה בקשה לוועדה מיוחדת לקביעת נורמת גבייה ברשויות המקומיות, וזכתה להנחה כמו יתר 21 רשויות דומות לה. עיריית נהרייה לא עשתה כן.

2. נהרייה זכאית היתה להגיש בקשה מנומקת להנחות. הוועדה, אם היתה מקבלת דרישה כזאת, היתה בוחנת אותה ומחליטה בהתאם. כל רשות המגישה בקשה להנחה מטופלת בקריטריונים שנקבעו מראש – כל רשות תקבל גובה הנחה בהתאם.

3. תוקפו של הסדר ועדת ההנחות המשותף לגורמים שונים החל כבר ב-13 באוגוסט 1992.

אני רוצה להוסיף, שעם כניסתי לתפקיד סגן השר היתה החלטה על הקמת הוועדה הזאת, ותוקפו של ההסדר הסתיים ב-30 בספטמבר 1992. בחריגים דנו במועד מאוחר יותר.

### **היו"ר ע' מאור:**

תודה. שאלה נוספת לחברת הכנסת אסתר סלמוביץ.

### **אסתר סלמוביץ (צומת):**

גברתי היושבת-ראש, אדוני סגן השרה, האם אינך חושב שעל משרד החינוך לקבוע קריטריונים לקביעת עלויות שמירה אחידות בכל יישובי קו העימות, בלי להגיש על כך בקשות מיוחדות? תודה רבה.

### **סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:**

לשאלה הנוספת של חברת הכנסת אסתר סלמוביץ: אנחנו התייחסנו לכל יישוב. היישובים קיבלו את ההנחות בהתאם, לא רק בקו עימות. אנחנו לא קובעים קריטריון אחיד לכל יישובי קו העימות. אני יכול להביא דוגמה: המועצה האזורית גליל-עליון, הנמצאת בקו העימות, לא קיבלה הנחה, אף כי הגישה בקשה. לעומת זה, קריית-שמונה הגישה בקשה וקיבלה הנחה. המועצה המקומית מטולה הגישה בקשה ולא קיבלה הנחה, ולעומת זה קצרין הגישה בקשה וכן קיבלה הנחה. השיקולים הם על סמך הגשת הנתונים, המצב הכלכלי, ולא רק המיקום.

אני מכיר את נהרייה מקרוב, ואיני רוצה להתייחס לשאלה. כאשר תהיה פנייה, לקראת שנת הלימודים התשנ"ד, נתייחס לשאלה לגופה.

### **התערבות בהליכים של ועדת התלונות**

חבר הכנסת צ' הנגבי שאל את שרת החינוך והתרבות ביום י"ד באדר התשנ"ג (7 במרס 1993):

במוסף "הארץ" מיום 5 בפברואר 1993 פורסם תחקיר שממנו עולה, כי כבוד השרה התערבה בהליכים של ועדת התלונות שבמשרד הבריאות לטובת חברה אישית שלה – שמה מצורף בנספח – שכנגדה הוגשה תלונה על ניצול כספי של מטופלת וגילוי מידע סודי עליה. כמו-כן פורטו בכתבה נתונים נוספים, המעלים חשד לביצוע עבירות ונהלים פגומים בפעילות גורמים במשרד הבריאות.

ברצוני לשאול:

1. האם אכן נכונה הידיעה שפורטה בתחקיר דלעיל, שלפיה פנית לשר הבריאות חיים רמון כדי שיתערב, לטובת חברתך, בהליכים שנוהלו כנגדה בוועדת התלונות של משרד הבריאות?

2. מה היא משמעותה של התערבות זו?

### **תשובת סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה שלילית.

2. פנייתה של שרת החינוך והתרבות לשר הבריאות חיים רמון כללה רק בקשה אחת – שהשר יראה את מכתבו של עורך-הדין מרינסקי, המייצג אותה פסיכולוגית, ויפעל בהתאם לשיקול דעתו.

הקונפליקט בין המטפלת למטופלת, מהותו וכל גלגולו לא ידועים לשרת החינוך, וזה גם הטעם לכך שהיא לא נפגשה לשיחה עם המטופלת, שביקשה לשוחח אתה בעניין.



## בורות בקרב סטודנטים להוראה

חבר הכנסת ש' הלפרט שאל את שרת החינוך והתרבות ביום י"ד באדר התשנ"ג (7 במרס 1993):

בעיתון "ידיעות אחרונות" מיום ב' באדר התשנ"ג (23 בפברואר 1993) פורסם מחקר של ד"ר יאיר אורון, מרצה ליהדות בסמינר הקיבוצים, ולפיו "שנה בורות זועקת לשמים אצל מורים ואצל סטודנטים הלומדים בסמינרים למורים בכל הקשור לידע ביהדות ובציונות ב-200 השנים האחרונות – – – אנו ממשיכים לגדל את הדור הצעיר תוך ניתוק מוחלט מהמורשת היהודית לדורותיה. התלמיד לא ידע בהמשך חייו בצבא לתת תשובה לשאלות קיומיות, כגון למה אנו נלחמים על חיינו במדינת ישראל". לדבריו, קיים ליקוי בסיסי בתפיסתו של הצעיר הישראלי את עצמו כחלק מהעם היהודי.

ברצוני לשאול:

1. האם נערך דיון במשרד החינוך בעקבות הממצאים של מחקר זה?

2. האם בדעת משרד החינוך להפיץ לאלתר חומר לימוד שיאפשר למורים ולסטודנטים להוראה מידע בסיסי ביהדות?

3. מה יעשה משרד החינוך בשנים הקרובות כדי להרחיב את הידע של המורים והסטודנטים להוראה ביהדות?

חבר הכנסת י' שפי שאל את שרת החינוך והתרבות ביום י"ד באדר התשנ"ג (7 במרס 1993):

ד"ר יאיר אורון, מרצה לחינוך, ערך מחקר על יחס הסמינריסטים ליהדות ולציונות ומצא כי בורותם של הסטודנטים בסמינרים רבה.

ברצוני לשאול:

1. האם ממצאי הסקר מקובלים על משרד החינוך?

2. האם נערכו דיון או בדיקה במשרד החינוך לגבי הסקר הנ"ל?

3. כיצד מגיעים למצב שבו מחנכי הדור הבא הם בורים גמורים בנושאי היהדות והצינונות?

4. כיצד יפעל משרד החינוך בבעיה זו?

**סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:**

שאלותיהם של חברי הכנסת הלפרט ושפי זהות לשאילתא של חברת הכנסת נעמי בלומנטל. התשובה היא אותה תשובה שעניתי לה.

**שמואל הלפרט (יהדות התורה):**

לא הקשבתי לתשובה.

**סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:**

אם לא הקשבת, אני מוכן – – –

**היו"ר ע' מאור:**

לא, אני מצטערת.

**סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:**

זה לא מקובל?

**היו"ר ע' מאור:**

לא. התשובה תועבר לפרוטוקול.

**סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:**

אבל זכותו לקבל תשובה, הוא באולם.

## שמואל הלפרט (יהדות התורה):

אני נכנסתי לאולם בזמן כדי לקבל תשובה על השאלתא שלי. איזה מין נוהג זה?

## היו"ר ע' מאור:

בסדר, סליחה. בבקשה, אדוני סגן השרה.

## סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

2-1. פרסומי העיתונאים אינם מבוססים על המחקר עצמו, שפורסם רק בשבוע שעבר, אלא רק על דבריו של ד"ר אורון במסיבת העיתונאים.

מתמצית הדברים ניתן ללמוד, כי אין הבעיה נעוצה במכללות להכשרת עובדי הוראה, אלא בתוכניות הלימודים לאורך כל מערכת החינוך.

הבעיה שמעלה ד"ר אורון אכן מדאיגה, ויש לטפל בה בצורה רצינית, וזוהי בדיוק המטרה שהוצגה בפני ועדת-שנהר, שהתמנתה עוד בימי השר לשעבר, זבולון המר. הוועדה מגבשת בימים אלה את ממצאיה והמלצותיה, וכאשר תגישן ידון בהם משרד החינוך והתרבות, במגמה לשפר את תוכניות הלימודים בתחום תולדות עם ישראל, היהדות והציונות.

3. בנות השירות הלאומי מועסקות בעיקר במסגרת בתי-ספר ממלכתיים-דתיים. אנו חושבים שהעשרה בתחומי יהדות, ציונות וזהות צריך שתיעשה על-ידי עובדי החינוך ברמות השונות, ולא על-ידי בנות השירות הלאומי, החסרות הכשרה פדגוגית ראויה.

## היו"ר ע' מאור:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת שמואל הלפרט.

## שמואל הלפרט (יהדות התורה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני סגן השר, אתה אמרת שהמגמה היא לשפר את הידיעות ביהדות. אני רוצה לשאול, איך אתה מסביר את הרצון להרחיב ולשפר את הידיעות ביהדות עם הקיצוץ של 75% שחל השנה בשעות תל"י – תגבור לימודי יהדות – ובסל הלימודים?

## **היו"ר ע' מאור:**

תודה. בבקשה סגן השר.

## **סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:**

משרד החינוך והתרבות עושה מאמצים גדולים כדי לא לפגוע בשום דבר, ודאי שלא בלימוד בכל מה שקשור ליהדות. גם לגבי הקיצוצים האלה אני כבר אמרתי לפני כמה שבועות מעל במת הכנסת, שהנושא הזה נבדק שנית, ושרת החינוך והתרבות ביקשה ממנכ"ל משרד החינוך והתרבות לבחון את העניין, לתגבר ולעשות. היא ביקשה לעשות כמה שינויים, שיש בהם כדי להגביר, ולא לפגוע – צריך מדי כמה שנים לחשוב ולראות אם תוכנית לימודים שנקבעה לפני 20 שנה מתאימה לשנת 1993.

אני מקווה שבתוך כמה ימים, יותר נכון, למען הדיוק, לאחר חופשת הפסח, נחזור מהפגרה, ותקבל תשובה, גם עם מועדי התחלה והגברה, על כל השאלות ששאלת.

## **היו"ר ע' מאור:**

תודה רבה.

## **הצעת חוק למימון מבצע שלום הגליל (תיקון מס' 2), התשנ"ג-1993**

### **(קריאה שנייה וקריאה שלישית)**

## **היו"ר ע' מאור:**

אנחנו עוברים להצעת חוק למימון מבצע שלום הגליל (תיקון מס' 2), התשנ"ג-1993, קריאה שנייה וקריאה שלישית. אני מזמינה את יושב-ראש ועדת הכספים, חבר הכנסת גדליה גל, להציג את הצעת החוק.

## **גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):**

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בשם ועדת הכספים אני מתכבד להביא לקריאה שנייה ולקריאה שלישית את החוק למימון מבצע שלום הגליל (תיקון מס' 2), התשנ"ג-1993.

כזכור, מטרתו של החוק לאפשר לכל בעל מלווה שירצה בכך לקבל את פירעון המלווה או יתרתו בתשלום אחד.

ועדת הכספים הביאה בחוק רק שינוי מהותי אחד לעניין זה, והוא שקביעת שיעורי הניכוי לפירעון המוקדם הזה תהיה טעונה אישורה של ועדת הכספים.

הוראה אחרת שוועדת הכספים שילבה בחוק היא החלפת סעיף 21 לחוק העיקרי כדי לקבוע, שאם המועד הנקוב בחוק לביצוע פדיון חל ביום מנוחה, בלשון החוק: 'יום שאינו יום עסקים בנקאי, יידחה המועד ליום העסקים הבנקאי הראשון שלאחריו, ולא יוקדם, כדברי החוק כיום, ליום שלפניו.'

גברתי היושבת-ראש, יש כמה הסתייגויות לחוק, ולמנמקים אבקש לענות לפי הצורך, אם יהיה מקום לכך. תודה רבה.

### **היו"ר ע' מאור:**

תודה רבה. ההסתייגות הראשונה היא של חבר הכנסת דן תיכון; איננו.

ההסתייגות השנייה, לפני סעיף 1, של חבר הכנסת חיים אורון. בבקשה.

### **חיים אורון (מרצ):**

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, למרות חוק – – –

### **שאול יהלום (מפד"ל):**

הרי הוא רוצה לשנות בהסתייגות את השם, אז גם פה – – –

### **חיים אורון (מרצ):**

אבל לא את המין.

### **היו"ר ע' מאור:**

הוא כבר אחרי השם.

### **תמר גוז'נסקי (חד"ש):**

לא בשעה תשע בערב.

### **חיים אורון (מרצ):**

אני תומך בהצעת החוק לגופה, ומודה שחשבתי שיצא לי לדבר אחרי חבר הכנסת דן תיכון, שמסיבות שעד עכשיו לא ברורות לי הביע התנגדות לחוק, שלמיטב הבנתי איננו פוגע – – –

### **עמנואל זיסמן (העבודה):**

היה דיון והוא הסביר שהוא נגד – – –

### **חיים אורון (מרצ):**

אני גם קראתי בעיתונים שמחלקים, ואני רוצה להגיד לחברי הכנסת, שאומנם לי באופן אישי אין איגרות כאלה, אבל אני לא מכיר מישהו שמחלקים לו משהו שלא מגיע לו, ובעיקר שבדיוני ועדת הכספים הובהר חד-משמעית, שההסדר הקיים אין בו עלות ממשית נוספת, ויש פה החלפת מלווה מסוג אחד במלווה מסוג אחר. יכול להיות שבשוליים יש פה הוצאה נוספת לא גדולה, וחיסכון לאזרחים, בעיקר לרובם הגדול, של 1,200,000. מחזיקי האיגרות הללו, שיש להם עד שיעור של 500-600 שקלים, יקבלו אותם בארבעה תשלומים, מתוך זה 15-20 שקלים ישלמו לבנק בגין כל פעולה בנקאית; בעצם כבר לא נשאר שום דבר. היה כאן צירוף של שני הדברים יחד, ואני חושב שזה רעיון נכון.

ההסתייגות שלי קשורה בשם החוק. אני חושב שאחד העיוותים המתרחשים בתרבות הישראלית הוא השימוש בשפה שאינה מגדירה נכונה את תוכן המושגים המסתתרים מאחוריה.

בשעה הזאת אינני רוצה להאריך. אני חושב שהמלחמה שמופיעה בחוק כ"מבצע שלום הגליל" נקראת בפי העם ובהיסטוריה כמלחמת לבנון, והיות שאנחנו כאן עוסקים באחד השרידים האחרונים של המלחמה הזאת, שכולה נולדה בחטא וגרמה למצוקות נוראיות, אני פשוט מציע להחליף את שם החוק ואת שם המלווה. המלווה ייקרא: מלווה מלחמת לבנון, כשמו כן הוא. הוא יוגדר כמטרתו, ולא תבוא שום מנוחה למי שנפגע מהמלחמה הזאת, אבל לפחות הכנסת תביע דעתה על המבצע הזה.

### **היו"ר ע' מאור:**

תודה רבה. הסתייגות נוספת לפני סעיף 1 לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי. בבקשה. חברת הכנסת גוז'נסקי, יש לך שתי הסתייגויות. את יכולה לאחד אותן ולהציג את שתיהן.

#### **תמר גוז'נסקי (חד"ש):**

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, בהמשך לדברי קודמי, גם אני מציעה לשנות את שמו של החוק מחוק מימון מבצע שלום הגליל לחוק מימון מלחמת לבנון המיותרת, 1982. אני רוצה לומר, שהמלחמות והמחיר שהן גובות מחייבים לקרוא להן בשמן האמיתי, ולא להסתתר מאחורי השם המעוות הזה, שניתן בימי שלוט ממשלת הליכוד, שרצתה להוליך שולל את הציבור כולו, ולכן אין שום סיבה ששם החוק – –

#### **היו"ר ע' מאור:**

חברי הכנסת והשרים, בבקשה. ברשותכם.

#### **תמר גוז'נסקי (חד"ש):**

– – יישאר כפי שהיה רשום בעבר.

#### **היו"ר ע' מאור:**

חבר הכנסת זיסמן.

#### **תמר גוז'נסקי (חד"ש):**

אני רוצה להתייחס לגופו של החוק, להתייחס לסעיף 2 ולרעיון החוק. כפי שהוסבר, הרעיון המרכזי של החוק הוא, שניתן יהיה לאפשר לאזרחים שמחזיקים באותן איגרות מלווה, והם צריכים לקבל את פדיון האיגרות האלה החל משנת המס הנוכחית, לקבל את הפדיון במקום בארבעה תשלומים – בשני תשלומים, אבל מאחר שההצעה היא בעצם, שמי שמודיע על כך יקבל את התשלום הראשון כעבור שנתיים ואת התשלום השני כעבור ארבע שנים, זאת אומרת שהמדינה, במקום לשלם יותר מוקדם, תשלם בעצם יותר מאוחר.

לכן אני מציעה, שאם מדובר על מועד פדיון המלווה הזה, במקום שנאמר 1995 ייאמר 1994, והמועד האחרון לא יהיה 1997 אלא 1995. אם אומנם כוונת האוצר היתה אומנם להקדים את פדיון איגרות המלווה הזה, הרי המסקנה המתבקשת היא לקבל את התאריכים האלה ולא את התאריכים שהציע האוצר. לכן אני מציעה את השינויים המונחים לפניכם. תודה.

## **היו"ר ע' מאור:**

תודה רבה. לסעיף 1 יש הסתייגות מחבר הכנסת מאיר שטרית; הוא איננו. יש הסתייגות לחבר הכנסת דן תיכון; הוא איננו.

יושב-ראש ועדת הכספים, חבר הכנסת גדליה גל, ישיב על ההסתייגויות.

## **גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):**

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, לא אמרתי בדברי הפתיחה מה שאני רוצה לומר עכשיו, משום שהנחתי שאצטרך להגיב על דברי מסתייגים. שמעתי וגם קראתי בכלי התקשורת על הסתייגות מהצעת החוק הזאת, כאילו מי יודע מה מונח פה. אני רוצה להאיר רק פינה אחת.

50% מהמחזיקים במלווה הזה מקבלים בכל פדיון עד 100 שקלים. זאת אומרת, שאם לא יהיה החוק הזה, עבור כל 100 שקלים הם צריכים לבוא לבנק ולעשות את כל ההליך. ל-30% אחרים – כל פדיון הוא עד 250 שקלים, ורק ל-20% מעל זה. נדמה לי שטוב עשתה הממשלה, שבמקום לטרטר את האזרחים, שיצטרכו בכל פעם ללכת לבנק ולקבל 100 או 150 שקלים, לשלם אגרה ואינני יודע מה עוד, היא נותנת את הפדיון הזה.

מי שיראה את לוח הצרכים של הממשלה בגיוס הון מהציבור ימצא, שדווקא השנה הצורך בגיוס הון הוא הקטן ביותר לעומת השנים שיבואו, ולכן הגיוני לעשות את זה כך ולא לגרור ולסחוב את העניין ללא שום סיבה, פרט לרצון לומר עוד איזה דבר לא טוב על הממשלה. אני מברך את הממשלה על הצעת החוק. תודה רבה.

## **היו"ר ע' מאור:**

תודה רבה. אנחנו עוברים להצבעה. אני מעמידה להצבעה את ההסתייגות של חבר הכנסת דן תיכון לשם החוק.



בעד התיקון של חבר הכנסת ד' תיכון לשם החוק – 1

נגד – 19

נמנעים – אין

התיקון של חבר הכנסת ד' תיכון לשם החוק לא נתקבל.

**היו"ר ע' מאור:**

ההסתייגות הוסרה.

אני מעמידה להצבעה את שם החוק כהצעת הוועדה.

הצבעה מס' 4

בעד שם החוק, כהצעת הוועדה – 20

נגד – אין

נמנעים – אין

שם החוק, כהצעת הוועדה, נתקבל.

**היו"ר ע' מאור:**

אני מעמידה להצבעה את ההסתייגות של חבר הכנסת חיים אורון לפני סעיף 1.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה של חבר הכנסת ח' אורון לפני סעיף 1 – 7

נגד – 9

נמנעים – 2

ההצעה של חבר הכנסת ח' אורון לפני סעיף 1 לא נתקבלה.

#### **היו"ר ע' מאור:**

אני מעמידה להצבעה את ההסתייגות של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי לפני סעיף 1.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה של חברת הכנסת ת' גוז'נסקי לפני סעיף 1 – 3

נגד – 16

נמנעים – 1

ההצעה של חברת הכנסת ת' גוז'נסקי לפני סעיף 1 לא נתקבלה.

#### **היו"ר ע' מאור:**

לסעיף 1 יש שתי הסתייגויות, של חבר הכנסת מאיר שטרית ושל חבר הכנסת דן תיכון. אני מעמידה להצבעה את ההסתייגות של חבר הכנסת מאיר שטרית.

הצבעה מס' 7

בעד התיקון של חבר הכנסת מ' שטרית לסעיף 1 – 2

נגד – 14

נמנעים – אין

התיקון של חבר הכנסת מ' שטרית לסעיף 1 לא נתקבל.

## היו"ר ע' מאור:

אני מעמידה להצבעה את ההסתייגות של חבר הכנסת דן תיכון.

הצבעה מס' 8

בעד התיקון של חבר הכנסת ד' תיכון לסעיף 1 – 2

נגד – 16

נמנעים – אין

התיקון של חבר הכנסת ד' תיכון לסעיף 1 לא נתקבל.

## היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים לאישור סעיף 1 לפי הצעת הוועדה.

הצבעה מס' 9

בעד סעיף 1, כהצעת הוועדה – 18

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 1, כהצעת הוועדה, נתקבל.

## היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים להסתייגויות לסעיף 2. אני מעמידה להצבעה את ההסתייגות של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי לסעיף 2.

## הצבעה מס' 10

בעד התיקון של חברת הכנסת ת' גוז'נסקי לסעיף 2 – 2

נגד – 16

נמנעים – אין

התיקון של חברת הכנסת ת' גוז'נסקי לסעיף 2 לא נתקבל.

**היו"ר ע' מאור:**

אני מעמידה להצבעה את ההסתייגות של חבר הכנסת דן תיכון לסעיף 2.

## הצבעה מס' 11

בעד התיקון של חבר הכנסת ד' תיכון לסעיף 2 – 1

נגד – 15

נמנעים – אין

התיקון של חבר הכנסת ד' תיכון לסעיף 2 לא נתקבל.

**היו"ר ע' מאור:**

אנחנו עוברים לאישור סעיף 2 כהצעת הוועדה.

## הצבעה מס' 12

בעד סעיף 2, כהצעת הוועדה – 16

נגד – אין

נמנעים – 1

סעיף 2, כהצעת הוועדה, נתקבל.

### היו"ר ע' מאור:

סעיף 2 אושר כהצעת הוועדה.

לסעיף 3 יש הסתייגות של חבר הכנסת דן תיכון. אנחנו מצביעים.

הצבעה מס' 13

בעד התיקון של חבר הכנסת ד' תיכון לסעיף 3 – 2

נגד – 14

נמנעים – אין

התיקון של חבר הכנסת ד' תיכון לסעיף 3 לא נתקבל.

### היו"ר ע' מאור:

אני מעמידה להצבעה את סעיף 3 כהצעת הוועדה.

הצבעה מס' 14

בעד סעיף 3, כהצעת הוועדה – 13

נגד – אין

נמנעים – 1

סעיף 3, כהצעת הוועדה, נתקבל.

#### **היו"ר ע' מאור:**

סעיף 3 אושר כהצעת הוועדה.

אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שלישית על הצעת חוק למימון מבצע שלום הגליל (תיקון מס' 2),  
התשנ"ג-1993.

הצבעה מס' 15

בעד החוק – 16

נגד – אין

נמנעים – 1

חוק למימון מבצע שלום הגליל (תיקון מס' 2), התשנ"ג-1993, נתקבל.

#### **החלטה בדבר תיקון טעות בחוק החברות הממשלתיות (תיקון מס' 6) (מינויים)|01.**

#### **התשנ"ג-1993**

#### **היו"ר ע' מאור:**

אנחנו עוברים לסעיף הבא. אני מזמינה את יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, חבר הכנסת דדי  
צוקר, להביא החלטה בדבר תיקון טעות בחוק החברות הממשלתיות (תיקון מס' 6), התשנ"ג-1993.

#### **דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):**

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני אציג עכשיו את תיקון הטעות. בחוק החברות הממשלתיות  
(תיקון מס' 6) (מינויים), התשנ"ג-1993, להלן החוק, סעיף 18א החדש לחוק החברות הממשלתיות,  
התשל"ה-1975, כנוסחו בסעיף 6 לחוק, צריך להיות:

"לייצוג הולם לשני המינים", זה שם הסעיף. "18א. (א) בהרכב דירקטוריון של חברה ממשלתית יינתן ביטוי הולם לייצוגם של בני שני המינים. (ב) עד להשגת ביטוי הולם לייצוג כאמור, ימנו השרים, ככל שניתן בנסיבות העניין, דירקטורים בני המין שאינו מיוצג באופן הולם באותה עת בדירקטוריון החברה."

אני רוצה להסביר, בנוסח החוק כפי שנתקבל בכנסת נפלה טעות, מאחר שההסתייגות לסעיף 18א של חברי הכנסת חיים אורון ודדי צוקר שנתקבלה, סומנה כהסתייגות לסעיף 5, במקום לסמנה כהסתייגות לסעיף 6. מוצע לתקן את הטעות.

### **היו"ר ע' מאור:**

תודה. אנחנו עוברים להצבעה לאשר את תיקון הטעות.

הצבעה מס' 16

בעד ההחלטה – 10

נגד – אין

נמנעים – 1

ההחלטה בדבר תיקון טעות בחוק החברות הממשלתיות (תיקון מס' 6) (מינויים), התשנ"ג–1993, נתקבלה.

### **היו"ר ע' מאור:**

10 בעד, אין מתנגדים, נמנע אחד. ההחלטה בדבר תיקון טעות בחוק החברות הממשלתיות (תיקון מס' 6) (מינויים), התשנ"ג–1993, נתקבלה.

### **הצעת חוק לתיקון פקודת בתי-הסוהר (תיקון מס' 13) (שחרור מינהלי).**

**התשנ"ג–1993**

**(קריאה שנייה וקריאה שלישית)**

### **היו"ר ע' מאור:**

אנחנו עוברים לסעיף הבא, הצעת חוק לתיקון פקודת בתי-הסוהר (תיקון מס' 13) (שחרור מינהלי), התשנ"ג-1993, קריאה שנייה וקריאה שלישית. יציג – יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, חבר הכנסת דוד צוקר.

### **דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):**

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, החוק לתיקון פקודת בתי-הסוהר (תיקון מס' 13) (שחרור מינהלי) הוגש על-ידי הממשלה אל הכנסת. עניינו של החוק הוא הצפיפות הבלתי-נסבלת, הצפיפות המחפירה בבתי-הסוהר בישראל. רק לשם אינפורמציה, מידע קצר, נאמר שהשטח הממוצע לאסיר בישראל, אדוני שר האוצר, הוא מן הנמוכים במערב, 2.6 מטרים רבועים. תקן האו"ם הוא 12 מטרים לאסיר, תקן אירופי בפועל הוא בין 6 ל-10 מטרים. כך אנחנו רואים עד כמה אנחנו מחזיקים אסירים בתנאים מחפירים.

נכון, זו איננה העדיפות העליונה של חברה. איש איננו טוען זאת, אבל עדיין נדמה לי, שמי שרוצה לראות את אופיה של חברה, יטיב ויציץ אל בתי-הסוהר, ונדמה לי שהוא יתבייש אם הוא יציץ לבתי-הסוהר בישראל.

חוק השחרור המינהלי המוצע לנו היום כאן היה הוראת שעה במשך שנתיים מאז 1990. החוק הזה נועד להקל במעט, מעט מאוד, אבל עדיין להקל את הצפיפות הבלתי-נסבלת בבתי-הסוהר בישראל. בשלב הראשון, בשנתיים הראשונות היו בחוק הזה סייגים. עבירות מסוימות לא זכו לשחרור מינהלי. הפעם מציעה הממשלה שהשחרור המינהלי יחול על כל סוגי העבירות.

ההערכה היא, שהצעת החוק המובאת לפנינו היא תוספת של בערך חצי בית-סוהר, כ-230 עד 240 מקומות, כחצי בית-סוהר תוספת על תקן העבודה של שירות בתי-הסוהר. נכון, זו תוספת קלה, זו תוספת מעטה, אבל עדיין תוספת משמעותית ביותר.

במסגרת החוק הזה, על-פי סדר המצוין בהצעת החוק, אסיר ישוחרר שחרור מינהלי במועד קרוב ביותר למועד שבו הוא אמור להשתחרר ממילא. בדרך כלל זה במונחים של שבועות. אין שירות בתי-הסוהר ואין המשטרה רואים בשחרור הזה משום סכנה, אין הם רואים בזה משום פגיעה בביטחון הציבור או בסדר הציבורי. הממשלה מביאה את הצעת החוק הזאת גם לא משום איזו שהיא תיאוריה עונשית חדשה, אלא אך ורק כדי להקל במעט את הצפיפות הקשה, המבישה והמביכה בבתי-הסוהר.

הניסיון המצטבר מהפעלת החוק במשך שנתיים לימד, שלא היה בחוק כדי לפגוע בצורה כלשהי בשלום הציבור. כמו-כן, מאחר שתקופות השחרור המינהלי הן שוליות ונעדרות איזו מחשבה עונשית או שיקול עונשי, לא היה בו בחוק הזה כדי להשפיע על רמת הענישה.

לאור הניסיון המצטבר בתקופת הפעלת החוק ונוכח הצפי לגידול מצבת האסירים, סוכמו שני דברים. האחד, הפיכת הסדר השחרור להסדר של קבע במסגרת פקודת בתי-הסוהר, ודבר שני, הרחבת התחולה של החוק על אותן אוכלוסיות שלא ניתן לשחררן שחרור מינהלי במתכונת הקודמת.



ביטול הסייגים שבחוק, דהיינו התוספת השנייה, יחול גם על אוכלוסיות שבעבר לא חל עליהן החוק, וכפי שאמרתי, מדובר על תוספת של כ-230 מקומות בראייה שנתית על תקן המקומות לאסירים בבתי-הסוהר.

למי שחושש כי להפעלת השחרור המינהלי גם על אוכלוסיות של עוברי עבירות ביטחוניות קלות, בעיקר זריקת אבנים, תהיה השפעה על שלום הציבור, ניתן לומר כי מדובר בתקופות שחרור שוליות. אותם משוחררים היום משתחררים ממילא כעבור תקופות זמן קצרות ביותר, כך שההשפעה מזיקה על שלום הציבור לא תהיה.

הצעת החוק הזאת עברה והגיעה לאישור הכנסת רק לאחר שאושרה בקבינט, לאחר שהקבינט שמע חוות דעת שונות. אני מבקש את אישור הכנסת להצעת החוק.

### **עמנואל זיסמן (העבודה):**

איזו סנקציה תהיה נגד אלה – – –

### **דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):**

הסנקציה שנותרת בידי שר המשטרה היא לא לשחרר בעלי עבירות דומות בעתיד. כלומר, המושכות נשארות בידי שר המשטרה או מי שממונה מטעמו.

### **היו"ר ע' מאור:**

תודה. אנחנו עוברים להסתייגויות. הסתייגות לשם החוק של חבר הכנסת חגי מירום – הוא איננו. הסתייגות לסעיפים 1, 2 ו-4 של חברי הכנסת יצחק לוי ואלי גולדשמידט – בבקשה, חבר הכנסת יצחק לוי.

### **יצחק לוי (מפד"ל):**

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר המשטרה, החוק הזה מקובל עלי. אני חושב שהממשלה עושה נכון כשהיא עוסקת בהקלת הצפיפות בבתי-הסוהר, באפשרות לאסור אנשים שצריכים להיאסר בבתי-הסוהר, להכניס אותם לבתי-הסוהר ולא להשאיר אותם במעצר, במשטרה, שם התנאים עוד יותר חמורים. לכן, אנחנו נתמוך בחוק הזה.

אני הגשתי הסתייגויות רק למחיקת התוספת שהיתה בחוק שהוגש על-ידי הממשלה הקודמת כחוק מעבר, או חוק מוגבל בזמן, ועכשיו הוא מובא כחוק קבוע, לאחר שנוסה.

היתה תוספת שמנעה שחרור מוקדם של כמה סוגי אסירים. בתוספת הזאת – אני זוכר שהייתי אחד מאלה שביקשו את התוספת – התרכזנו בעבירות חמורות במיוחד. פעמים מדובר בתקופות לא משמעותיות, כי לפי הצעת החוק מדובר בין שבועיים ל-24 שבועות, ותודו, רבותי חברי הכנסת, ששבועיים הם תקופה לא משמעותית, אבל 24 שבועות הם תקופה משמעותית. 24 שבועות הם כחצי שנה, וזו לא תקופה כה קצרה. מובן שהכול ביחס לעונש שהאסיר קיבל. אם מדובר על 132 חודשים של מאסר, על 10 או 12 שנות מאסר, מחצית השנה היא תקופה מצומצמת. אבל ביחס לעבירה שאותו אדם עבר – חצי שנה, מבחינת הסכנה לציבור, זו בכל אופן תקופה משמעותית.

אפשר, אדוני יושב-ראש הוועדה, להגדיר את המושג "שבועות" כשבועיים או כ-24 שבועות; לא לקרוא לזה חודשים, אלא להמשיך לקרוא לזה שבועות. אבל אני חוזר לאותה תוספת. באותה תוספת שהצענו בפעם הקודמת, ושהתקבלה על-ידי הכנסת בפעם הקודמת, וזו היתה הצעת הממשלה, נכללו העבירות החמורות ביותר שיש, כגון עבירות של בגידה, עבירות של פגיעה בריבונות המדינה, עבירות של סיוע לאויב במלחמה, שירות בכוחות האויב, הסתנות למיניהן, ריגול – עבירות חמורות מאוד. אני חושב שבעבירות אלה לא צריך לתת שום הקלה.

אבל, האמת היא, שאילו התאפשר לי בוועדה לעבור על אותה תוספת, הייתי מצמצם אותה. בתוספת שאני מבקש היום מהכנסת לאשר יש עבירות, שלו אפשר היה לקיים עליהן דיון בוועדה ולעבור עליהן אחת אחת, הייתי מוכן להגיע לצמצום מסוים של התוספת. אבל כיוון שלא התאפשר לי הדבר בוועדה, וכיוון שהכוונה היתה להביא את החוק לידי גמר חקיקה במהירות, אני מעלה את כל התוספת כהסתייגות.

אני רוצה להתמקד בעבירות הביטחון, שהיום הן עבירות חמורות במיוחד, לא משום שלפני שנה, או לפני שנתיים, או לפני עשר שנים הן לא היו חמורות, אלא בשל מצב ביטחון-הפנים המיוחד שאנחנו נמצאים בו. אני רוצה לומר לך, אדוני השר, שרק היום נכנס דוקר לבית-ספר. לאחר חקירה של המשטרה התברר שמדובר באדם שישב בבית-סוהר על עבירות ביטחון אחרות ושחרר לא מזמן. ועוד הפעם הוא בא ודקר. כלומר, מדובר באותו אדם. אינני יודע אם הוא שוחרר שחרור מינהלי מוקדם, או לא – הרי עוד לא שמענו את כל הפרטים – וייתכן שלא.

#### **נואף מסאלחה (העבודה):**

אתה צריך לדעת.

#### **יצחק לוי (מפד"ל):**

אני אומר שאני לא יודע.

#### **נואף מסאלחה (העבודה):**

הוא ריצה את עונשו.

### **יצחק לוי (מפד"ל):**

אני אומר שאני לא יודע. אדוני סגן השר, אני אומר שאני לא יודע. אני רק אומר, שהיתה פה תופעה שהזכירה את העניין שאני רוצה לדבר עליו. היא הזכירה את העניין הזה בדיוק. אדם השתחרר מבית-הסוהר – נניח שהוא רוצה את כל עונשו והשתחרר בדין, ואני לא אומר שהוא השתחרר שחרור מוקדם – ושבויעים לאחר שהוא השתחרר הוא לקח סכין, ניגש לבית-הספר ודקר ילדים במטרה להרוג אותם. ברוך השם, הם רק נפצעו והנזק היה קל.

אנחנו נמצאים היום במצב שהמורל הציבורי ירוד. המורל הציבורי ירוד בגלל כל האסונות האלה. זה דבר מובן. המורל הציבורי הירוד גורם לא רק לכך שאנשים עצובים, אלא הוא גורם גם לפחד ולחשש. הפחד, החשש והמורל הציבורי הירוד מביאים לידי כך שעכשיו יש הפגנה ברחובות ירושלים, אתמול היתה הפגנה ושלשום היתה הפגנה, כאשר ההפגנות האלה, אני אומר לכם – – –

### **עמנואל זיסמן (העבודה):**

אל תשווה את ההפגנה היום למה שהיה אתמול.

### **יצחק לוי (מפד"ל):**

לא, אני רוצה להשוות בנקודה אחת.

### **עמנואל זיסמן (העבודה):**

אתמול היו הפגנות פוליטיות.

### **יצחק לוי (מפד"ל):**

לא כך, חבר הכנסת זיסמן, תשמע לי ותתקן אותי אם אני לא צודק.

### **שאול יהלום (מפד"ל):**

אבל האם היום זוהי הבשורה של הכנסת לציבור?

### **יצחק לוי (מפד"ל):**

חבר הכנסת זיסמן, תשמע אותי ותתקן אותי אם אני טועה.

**דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):**

חבר הכנסת זיסמן, מה שלא תגיד יגידו לך שהמורל נמוך, וצריך עוד יותר להוריד אותו. זה הכול.

**יצחק לוי (מפד"ל):**

לא כך. אפשר להיות דמגוג משני הצדדים, חבר הכנסת צוקר.

**דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):**

המורל – – –

**יצחק לוי (מפד"ל):**

הרי ודאי אפשר על הכול להגיד דברים, אפשר לא לעשות דבר ואפשר לא לדבר, כי כל מי שמדבר מוריד את המורל. הטוב ביותר זה לשתוק.

**דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):**

מחר יביאו תקני מזון.

**יצחק לוי (מפד"ל):**

חבר הכנסת צוקר, אני מבקש ממך לא להפריע לי.

**היו"ר י' עזרן:**

אדוני, חבר הכנסת דדי צוקר, אנחנו כבר באיחור.

**יצחק לוי (מפד"ל):**

אני רוצה רק להשלים את דברי.

### **שאול יהלום (מפד"ל):**

זו הבשורה של הכנסת? זו בושה וחרפה.

### **היו"ר י' עזרן:**

סליחה, חבר הכנסת יהלום, אתה פשוט מפריע לעמיתך.

### **עמנואל זיסמן (העבודה):**

אין מה להשוות.

### **היו"ר י' עזרן:**

רבותי, אני מבקש. חבר הכנסת זיסמן, אנא מכם. השעה כבר מאוחרת ויש סדר-יום עמוס.

### **יצחק לוי (מפד"ל):**

לכן אני אומר, חבר הכנסת זיסמן, ותתקן אותי אם אני טועה; אני לא בא להתווכח עכשיו. ההפגנות הן ודאי הפגנות פוליטיות, ללא שום ספק. לכל הפגנה יש איזו הכוונה פוליטית, כי היא באה נגד משהו. אבל תשים לב שרוב ההפגנות עכשיו – חוץ מהצעדה שהיתה בשבת, שאותה ארגנה "צומת בגולן" – הן לא על הגולן, לא על האוטונומיה ולא על החזרת שטחים, אלא על הביטחון. היום אנשים מפגינים נגד מצב הביטחון.

### **היו"ר י' עזרן:**

חבר הכנסת לוי.

### **יצחק לוי (מפד"ל):**

יש לי רבע שעה.

## **היו"ר י' עזרן:**

יש לך זמן. אני רק רוצה לתקן כאן איזה רושם מאוד קשה. ברשותכם, יכול להיות שהמארגנים מארגנים הפגנה פוליטית; אבל בשום פנים ואופן לא המפגינים, כי ראינו את הצער של הילדים והתגובות של ההורים. אני מבקש, אני חושב שחייבים להתחשב בכך.

## **עמנואל זיסמן (העבודה):**

ההערה שלך נכונה מאוד.

## **היו"ר י' עזרן:**

אם אפשר. פשוט יצא לי לראות בטלוויזיה את התגובות הכאובות-מאוד והמרגשות.

## **עמנואל זיסמן (העבודה):**

מה שאמרת זה מה שאמרתי.

## **היו"ר י' עזרן:**

המארגנים – יכול להיות. אני חושד בהם, ואני לא חושד בכשרים. אדוני, בבקשה.

## **יצחק לוי (מפד"ל):**

חבר הכנסת זיסמן, לראות ילדים נפצעים זה כאב עצום. לראות חיילים עומדים בטרמפיאדות באזור עלי-זהב ונהרגים זה כאב עצום. אני לא יודע למדוד כאבים. אני יודע שכלפי ילדים תמיד הרגשנות יותר גדולה, וזה נכון. זה נכון, הרגשנות יותר גדולה. אבל הכאב על כך שאנשים נהרגים בצומת כזה או בצומת אחר גם הוא כאב גדול. ההפגנות עכשיו, ודאי שיש להן גוון פוליטי; ללא שום ספק, יש גוון פוליטי. ודאי שבשולי הדברים רוצים להרוויח רווח פוליטי. אבל תראה את הנושא. היום כבר לא מדברים לא על נסיגה מיש"ע ולא על החזרת הגולן. מה שכואב היום לציבור זה מצב ביטחון המדינה.

חבר הכנסת צוקר יכול לבוא ולהגיד: על הכול נאמר כך; אבל הוא יודע שלא על הכול אנחנו אומרים. מה קורה כאן? מה קורה בחוק הזה? אין לנו הרבה מה לעשות נגד הטרור – כך אומרת הממשלה. ראש הממשלה אומר שהעם יגן על עצמו. זה היה, פחות או יותר, המסר של דבריו: אנחנו עם לוחם, אנחנו עם מאמין, אנחנו עם חושב, וכל אחד צריך לקחת את עצמו בידים. זה היה, פחות או יותר, המסר. הוא אמר שמגייסים עוד שוטרים, הוא אמר שמכניסים עוד כוחות, אבל הוא לא בא ואמר: אני יוצא כרגע למלחמת חורמה נגד הטרור.

### עמנואל זיסמן (העבודה):

הוא אמר במפורש.

### יצחק לוי (מפד"ל):

תסלח לי רגע. תן לי רגע להציג את הדברים.

### עמנואל זיסמן (העבודה):

למה "הוא לא אמר"? – הוא אמר. אתה אומר שהוא לא אמר. הוא אמר.

### יצחק לוי (מפד"ל):

הוא לא אמר שהוא יוצא למלחמת חורמה נגד הטרור, בהנהגת מצב חירום, בהנהגת הכרזת מלחמה, בהנהגת כל מיני דברים. הוא אמר: אני אגייס עוד שוטרים, אכניס עוד כוחות ונעשה כל מיני צעדים. כלומר, אותם צעדים רגילים שאנחנו עושים – הוא יגביר אותם. חוץ מזה, הוא בא ופנה לעם. הרבה אמצעים והרבה בשורות לא שמענו היום מראש הממשלה.

אנחנו רוצים לחזק את מורל העם. אנחנו רוצים לבוא ולהגיד לעם: אנחנו נעשה הכול, ולו הדבר הקטן ביותר, כדי שמקרים כאלה לא יקרו, כדי שלא יידקרו אנשים, כדי שלא יירצחו אנשים, כדי שאותם פושעים שעושים זאת ייענשו.

אתה שומע היום את תגובות הציבור, ואגב, עם רובן אני לא מזדהה. למשל, יש תגובות שבאות ואומרות: אדם כזה לא היה צריך לצאת חי מבית-הספר. אני מבין את התגובה, אבל אני לא מסכים לה, כי אם אנחנו נתיר את הרצועה, מי יודע לאן נגיע. אבל אני מבין את התגובה. כלומר, התגובה היום היא תגובת זעם כזאת, שבאים אנשים ואומרים: אחד שדקר, אפילו אם תפסת אותו אחרי הדקירה, בוא, תכה בו, תהרוג אותו. אני חושב שזה לא נכון. אני חושב שבמדינת חוק אסור לעשות דבר כזה.

אבל בכל אופן, אם אדם נענש על עבירה ביטחונית, היום המסר של הכנסת הוא: אנחנו נקל עליו בחצי שנה. זה המסר של הכנסת: נקל עליו בחצי שנה, נפחית את עונשו. זה מה שיוצא מהחוק הזה, אם אנחנו מוחקים את התוספת.

דיברתי עם מפקד השב"ס, לפי בקשתו של שר המשטרה. התברר לי שההבדל בין החוק עם התוספת לבין החוק בלי התוספת הוא של כ-30 מקומות.

## שר המשטרה מ' שחל:

132 מקומות.

## יצחק לוי (מפד"ל):

לי הוא לא אמר כך. נניח 132 מקומות. לו הייתם מסכימים בוועדה, כאשר ביקשתי לצמצם את התוספת, היית רואה שמדובר בצמצום הרבה יותר גדול. אבל מדובר לא בחצי בית-סוהר, אלא מדובר ברבע בית-סוהר, מדובר בחמישית בית-סוהר. הרווח הוא מסוים, הוא לא כל כך גדול. מה אנחנו באים ואומרים לציבור כרגע? אנחנו באים ואומרים לציבור: אנחנו נשחרר חצי שנה לפני המועד אנשים שדקרו. אנשים שקיבלו 10 שנות מאסר, 12 שנות מאסר, בגלל הצפיפות בבתי-הסוהר אנחנו נשחרר אותם 24 שבועות קודם המועד. ומה יקרה אם פעם אחת אסיר כזה ידקור? תמיד אפשר להגיד: הוא היה דוקר חצי שנה אחרי זה. אבל זו סיבה לבוא ולהקל עליהם? מה אני מציע?

## שאלו יהלום (מפד"ל):

לרבות סמים. בהסתייגות שלך יש גם נושא הסמים, שהוא חשוב לא פחות.

## יצחק לוי (מפד"ל):

אני מציע שני תיקונים. אני מציע שתי הסתייגויות.

## גדליה גל (העבודה):

---

## יצחק לוי (מפד"ל):

חבר הכנסת גל, בחוק הקודם הצבעתי כמו שאתה הצבעת, בכול. אני מבקש שתשיב לי כגמולי. ובכן, אני מציע כאן שני תיקונים. אני מציע תיקון אחד – להחזיר את התוספת ולהגיד שהחוק הזה יחול על כולם, חוץ מאותן עבירות חמורות שמוגדרות בתוספת. אני אומר שאני לא מזלזל במורל הציבורי. חבר הכנסת צוקר יכול להגיד עד מחר בבוקר שזו דמגוגיה. זו לא דמגוגיה. לבוא, במצב שאנחנו נמצאים היום, ולשחרר מוקדם אנשים שעברו עבירות על ביטחון המדינה – זאת אסור לנו לעשות, כי אין לנו הרבה אמצעים היום.



לעומת זאת, אני מציע הצעה נוספת, והיא להקדים את השחרור לכל השאר, כלומר בטבלה המופיעה בתוספת הראשונה. במקום שאפשר יהיה לשחרר שבועיים לפני המועד את מי שהמאסר שלו עולה על חודש ואינו עולה על חצי שנה, תשחרר אותו שלושה שבועות לפני המועד. כלומר, הקדם את השחרור המינהלי של האחרים בשבוע נוסף והשאר את התוספת הביטחונית כתוספת שלפיה אנחנו לא נשחרר. על-ידי כך נאזן, פחות או יותר, את הדברים. ממשרד המשטרה אמרו לי שיביאו לי נתונים המראים שזה לא מאזן. הם לא הביאו לי נתונים שמראים שזה לא מאזן.

### **שר המשטרה מ' שחל:**

נביא.

### **יצחק לוי (מפד"ל):**

עכשיו אתה מביא לי אותם. לא חשוב. אני אומר שההיגיון אומר, שאם זה לא מאזן לגמרי, זה מסייע. אם זה 130, זה יפתור את הבעיה חלקית. אבל, בכל מקרה, אני פונה אל הכנסת שלא לתת יד למחיקת התוספת הזאת; כלומר, להוסיף אותה לחוק כדי שלא לגרום לכך שיבואו ויגידו: במצב כל כך קשה מבחינת ביטחון פנים, באה כנסת ישראל ונתנה שחרור מינהלי לאנשים שהם מסוכנים לביטחון הפנים של מדינת ישראל. תודה.

### **היו"ר י' עזרן:**

תודה. חבר הכנסת גולדשמידט ויתר על ההסתייגויות.

אני מבקש מיושב-ראש הוועדה להשיב.

### **שר המשטרה מ' שחל:**

אדוני היושב-ראש, אני מבקש דקה.

### **היו"ר י' עזרן:**

בבקשה, אדוני השר.

### **שר המשטרה מ' שחל:**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת יצחק לוי, אני מדבר אליך. קודם כול, אני רוצה להעמיד דברים על דיוקם, ולכן קמתי לדבר. הצעת החוק המוגשת כאן, לרבות ביטול התוספת השנייה, היא הצעת חוק של הממשלה שבה הייתם שותפים. ואני אקרא לכם מה שנאמר בפברואר 1992 על-ידי שר המשטרה דאז, חבר הכנסת רוני מילוא, באישור של חבר הכנסת דן מרידור, באישור ועדת השרים שבה היו נציגים של המפלגה שלך. אי-אפשר לבוא ולהגיד – – –

### יצחק לוי (מפד"ל):

לא, להיפך, אני בעד – – –

### שר המשטרה מ' שחל:

הרי אני קמתי כדי להעמיד דברים על דיוקם. למה באתי אל הדוכן? כי אני לא רוצה שייווצר כאן מצב, שהנה "אתם" – אתה כל הזמן דיברת על "אתם"; לקחנו את החוק על בסיס הנתונים המקצועיים של שירות בתי-הסוהר והבאנו אותו. הרי זה לא נאמר סתם באוויר.

אמר שר המשטרה אז: "על כן, מתוך החלופות הדנות בביטול התוספת השנייה, או בחלקים ממנה" – זה עונה בדיוק על ההצעה שלך – "נבחרה החלופה שלאחר בחינה סטטיסטית מאפשרת השגת התועלת המרבית ורווח במקומות כליאה, ועם זאת פגיעתה באינטרס הציבור היא הקטנה יותר. דהיינו, חלופה א' שעניינה ביטול התוספת השנייה כולה". לכן אני בא אליך ואומר לך זאת.

הדבר השני – שירות בתי-הסוהר, גם בשיחה שקיימו אתך הסבירו לך כמה דברים, שלא כדאי לחזור עליהם כאן; ולא עושים את זה אוטומטי.

הדבר השלישי שצריך להביא בחשבון – האסירים הביטחוניים שאתה מדבר עליהם נמצאים במקומות שהחוק הזה לא חל עליהם. הרוב המכריע, 3,500, מוחזקים בבתי-סוהר של שירות בתי-הסוהר ביהודה, בשומרון ובעזה, ועליהם לא חל החוק. 4,000 מוחזקים במתקנים של צה"ל, עליהם החוק לא חל. מדובר כאן באלה – שמתוכם אותם אנשים שאתה מדבר עליהם – שריצו 11 שנות מאסר, ומדובר במקסימום 24 שבועות; נמצאים ארבעה כאלה, ואני אומר לך כרגע, העניין נמצא בטיפול, כפי שנמסר לך, כדי שהדבר הזה לא יהיה במסגרת הזאת. מה ההבדל? ההבדל הוא, שאנחנו יכולים להגיע ל-270 מקומות פנויים.

אני רוצה לסיים ולהגיד לך: אני לא יודע אם אתה יודע, שבשל העדר מקומות יש מקרים רבים שבהם החקירות לא מתקיימות בצורה נכונה, בגלל הבעיה שאין לנו אפשרות לחקור את החשוד; כשהוא מתחיל לדבר, ומביאים אותו בערב, עם החברים שלו, לתא של 20 איש, התוצאה היא שהחקירה הסתיימה. וכאשר באים לקחת אנשים כדי להעניש אותם, העונש הזה בא להרתיע. אני מודיע לך: במצב הנוכחי, הדבר הזה כמעט לא מתאפשר.

עכשיו, אל תזלזל ב-270 מקומות. זה בית-סוהר מלא, שכדי לבנות אותו – אם בכלל מוכנים לבנות, איש לא רוצה, שום ראש עיר שפניתי אליו אינו רוצה שבית-סוהר יהיה בתחומו. מבחינת השמירה על

הביטחון ועל האינטרסים המיידיים, הצורך לתת לשירות בתי-הסוהר אפשרות אדמיניסטרטיבית לפנות מקומות הופך להיות הכרח. תודה.

**היו"ר י' עזרן:**

תודה רבה, אדוני השר. יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, חבר הכנסת דוד צוקר, בבקשה.

**דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שתי נקודות לחבר הכנסת יצחק לוי.

**יצחק לוי (מפד"ל):**

---

**היו"ר י' עזרן:**

חבר הכנסת יצחק לוי, יושב-ראש הוועדה משתדל לשכנע אותך, ואם לא ישכנע, ההצבעה תשכנע אותך.

**דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):**

ההסתייגות של חבר הכנסת יצחק לוי, מבחינת מטרת החוק – כלומר שחרור מקומות עבור אסירים – תרומתה שולית, בלתי משמעותית, היא אינה מתקנת כמעט, היא איננה מוסיפה. יש לי נתונים כתובים מבדיקה של שירות בתי-הסוהר. אין בה כמעט כל תועלת למטרת החוק. נקודה ראשונה.

נקודה שנייה, אני ממש מבקש מחבר הכנסת יצחק לוי: אתה לא מבהיל אותי, ואתה לא מפחיד, ואי-אפשר בכל דיון על כל חוק להתייחס לטרור.

**יצחק לוי (מפד"ל):**

---

**דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):**

עכשיו אתה תקשיב לי.

**יצחק לוי (מפד"ל):**

אני לא מבהיל.

**דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):**

כל האגף הזה עושה את זה כל הזמן, וזה הגיע לי עד כאן. לא מפחד ממך, לא מפחד מההערות של חבר הכנסת יהלום. אתם יכולים להגיד מה שאתם רוצים. אי-אפשר לרתום את הוויכוח הציבורי בכל דבר – – –

**יצחק לוי (מפד"ל):**

– – –

**דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):**

אתה תקשיב לי.

**שאול יהלום (מפד"ל):**

אף אחד לא מפחד ממך.

**היו"ר י' עזרני:**

בלי עין רעה, מאיפה יש כל כך הרבה אנרגיה לחברי הכנסת בסוף היום הארוך הזה?

**דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):**

חבר הכנסת יהלום, הרי אתה יושב קונסטנט וצועק משם. תקשיב דקה אחת.

### שאלו יהלום (מפד"ל):

תחזור בך.

### דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני יכול לבקש מהאיש הזה שישב בשקט?

### היו"ר י' עזרן:

האיש הזה הוא חבר הכנסת, אדוני.

חבר הכנסת יהלום.

### שאלו יהלום (מפד"ל):

שיחזור בו.

### היו"ר י' עזרן:

אדוני, לא תאלץ אותו. ביקשת, שמענו אותך, זכותך. אם הוא לא רוצה לחזור בו, אני מצטער מאוד.

### דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני אגיד לכם באופן מאוד ברור, ואני רוצה לסיים את הדברים.

חבר הכנסת יצחק לוי, שמעתי אותך וגם לי היה קשה לקבל מה שאמרת. עכשיו תקשיב לי, גם אם יהיה לך קשה. אני לא מקבל את רתימת נושא הטרור לכל נושא ונושא שדנים בו כאן. אתם מנסים להלך אימים עלינו, כאילו מדובר בשחרור של אסירים ביטחוניים, שכל החוק עוסק בשחרור של אסירים ביטחוניים. אתה יודע שזו איננה האמת. אתה יודע שמדובר במספר מצומצם. ואל תהלכו עלינו אימים. אי-אפשר לשעבד את הדמוקרטיה הישראלית, את המשטר שלנו, רק לצרות הנוראיות הללו.

## **היו"ר י' עזרן:**

תודה, אדוני יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט. כעת אנחנו עוברים להצבעה. קודם כול ההסתייגות של חבר הכנסת מירום לשם החוק.

## **חגי מירום (העבודה):**

מוותר.

## **היו"ר י' עזרן:**

מוותר. ובכן, אנו עוברים להצבעה על שם החוק, כהצעת הוועדה. נא להצביע.

הצבעה

בעד שם החוק – 15

נגד – אין

נמנעים – אין

שם החוק נתקבל.

## **היו"ר י' עזרן:**

15 בעד, אין נגד, אין נמנעים. אני קובע ששם החוק נתקבל כהצעת הוועדה.

אנו עוברים לסעיף 1. אני מעמיד להצבעה את ההסתייגות של חבר הכנסת יצחק לוי לסעיף 1.

הצבעה

בעד התיקון של חבר הכנסת י' לוי לסעיף 1 – 5

נגד – 10

נמנעים – אין

התיקון של חבר הכנסת י' לוי לסעיף 1 לא נתקבל.

### **היו"ר י' עזרני:**

בעד ההסתייגות – 5, נגד – 10, נמנעים אין. אני קובע שההסתייגות לא נתקבלה.

אני מעמיד להצבעה את סעיף 1, כהצעת הוועדה.

הצבעה

בעד סעיף 1, כהצעת הוועדה – 10

נגד – 5

נמנעים – אין

סעיף 1, כהצעת הוועדה, נתקבל.

### **היו"ר י' עזרני:**

10 בעד, חמישה נגד, נמנעים אין. אני קובע שסעיף 1, כהצעת הוועדה, נתקבל.

אנו עוברים לסעיף 2. אני מעמיד להצבעה את ההסתייגות של חבר הכנסת יצחק לוי לסעיף 2.

הצבעה

בעד התיקון של חבר הכנסת י' לוי לסעיף 2 – 7

נגד – 10

נמנעים – אין

התיקון של חבר הכנסת י' לוי לסעיף 2 לא נתקבל.

### **היו"ר י' עזרני:**

שבעה בעד, עשרה נגד, נמנעים אין, אני קובע שההסתייגות לא נתקבלה.

אני מעמיד להצבעה את סעיף 2, כהצעת הוועדה.

הצבעה

בעד סעיף 2, כהצעת הוועדה – 10

נגד – 6

נמנעים – אין

סעיף 2, כהצעת הוועדה, נתקבל.

### **היו"ר י' עזרני:**

עשרה בעד, שישה נגד, אין נמנעים. אני קובע שסעיף 2, כהצעת הוועדה, נתקבל.

לסעיף 3 אין הסתייגויות. אנחנו מצביעים על סעיף 3, כהצעת הוועדה.

הצבעה מס' 22



בעד סעיף 3 – 15

נגד – 2

נמנעים – אין

סעיף 3 נתקבל.

### היו"ר י' עזרני:

15 בעד, שניים נגד, אין נמנעים. אני קובע שסעיף 3, כהצעת הוועדה, התקבל.

לסעיף 4 הסתייגות של חבר הכנסת יצחק לוי. מי בעד ההסתייגות? מי נגד?

הצבעה מס' 23

בעד התיקון של חבר הכנסת י' לוי לסעיף 4 – 6

נגד – 12

נמנעים – אין

התיקון של חבר הכנסת י' לוי לסעיף 4 לא נתקבל.

### היו"ר י' עזרני:

בעד – 6, נגד – 12, אין נמנעים, אני קובע שההסתייגות לא נתקבלה.

מי בעד סעיף 4 כהצעת הוועדה? הסעיף כולל תוספת. אני ממליץ גם על התוספת. רבותי, יש פה תוספת רצינית מאוד.

הצבעה מס' 24

בעד סעיף 4, כהצעת הוועדה – 11

נגד – 5

נמנעים – אין

סעיף 4, כהצעת הוועדה, כולל התוספת, נתקבל.

### היו"ר י' עזרני:

11 בעד, חמישה נגד, אין נמנעים. אני קובע שסעיף 4, כהצעת הוועדה, נתקבל.

לסעיף 5 אין הסתייגויות. אנחנו עוברים להצבעה על סעיף 5, כהצעת הוועדה.

הצבעה מס' 25

בעד סעיף 5 – 16

נגד – 2

נמנעים – אין

סעיף 5, כהצעת הוועדה, נתקבל.

### היו"ר י' עזרני:

16 בעד, שניים נגד, אין נמנעים. אני קובע שסעיף 5, כהצעת הוועדה, נתקבל.

רבותי, חברי הכנסת, כעת אנחנו מצביעים על כל החוק בקריאה שלישית. מי בעד הצעת חוק לתיקון פקודת בתי-הסוהר (מס' 13) (שחרור מינהלי), התשנ"ג-1993?

הצבעה מס' 26

בעד החוק – 12

נגד – 6

נמנעים – אין

חוק לתיקון פקודת בתי-הסוהר (מס' 13) (שחרור מינהלי),

התשנ"ג–1993, נתקבל.

### **היו"ר י' עזרן:**

12 בעד, שישה נגד, אין נמנעים. אני קובע שהחוק התקבל בקריאה שלישית, בשעה טובה.

### **הצעת חוק לעידוד המגזר העסקי (קליטת עובדים)**

**(הוראת שעה) (תיקון מס' 3), התשנ"ג–1993**

**(קריאה ראשונה)**

### **היו"ר י' עזרן:**

הנושא הבא בסדר-היום: הצעת חוק לעידוד המגזר העסקי (קליטת עובדים) (הוראת שעה) (תיקון מס' 3), התשנ"ג–1993, בקריאה ראשונה. יציג את החוק שר האוצר. בבקשה.

### **שר האוצר א' שוחט:**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בחודש יולי 1991 התקבל בכנסת חוק לעידוד המגזר העסקי (קליטת עובדים) (הוראת שעה), התשנ"א–1991, אשר מכוחו זכאי כל מעסיק במגזר העסקי, כהגדרתם בחוק, לתמריץ כספי בשיעור מסוים משכרו של כל עובד נוסף מעל ממוצע העובדים בתקופה הקודמת, שנקלט על-ידו לתקופת העסקה מינימלית רצופה של רבעון אחד.

אני יכול להוסיף, שהחוק הזה הוא יוזמתו של חבר הכנסת גדליה גל.

בשנת 1992 תוקן החוק בשני עניינים עיקריים: תוקפו של החוק ומשך תקופת התמרוץ הוארכו, וכן הוצאו ממסגרת תחולתו קבלני כוח-אדם וחברות שמירה וניקיון שעיסוקם במתן שירותי כוח-אדם אצל זולתם.

במקביל נקבע, כי מעסיקים במגזר העסקי יהיו זכאים לתמריץ בגין עובד קבלן המועסק אצלם, כאילו היה עובד שלהם.

לאחרונה החליטה הממשלה על הארכת תוקף החוק לשנתיים נוספות.

הצעת החוק המונחת לפניכם באה להאריך את תוקף החוק העיקרי על-פי החלטת הממשלה, לפתור בעיות מספר שהתעוררו בעקבות התיקון הקודם, וכן להבהיר כמה עניינים בהתבסס על הניסיון שנצבר על-ידי המוסד לביטוח לאומי תוך כדי הפעלת החוק.

כך, למשל, מוצע להגדיר תקופה קודמת חדשה ואף מתניידת, שתאפשר לכל מעסיק במגזר העסקי, אף אם לא היה קיים כלל בזמן חקיקת החוק העיקרי, לזכות בתמריץ, בתנאי שיעמוד בתנאים האחרים הקבועים בחוק.

כמו כן, מוצע להגמיש את הגדרת "עובד נוסף", כך שגם עובד שמועסק לפחות 135 שעות בחודש יזכה את מעסיקו בתמריץ, וזאת כאלטרנטיבה לדרישה הקיימת כיום בחוק, של העסקת העובד שש שעות ביום לפחות ובכל ימי העבודה בחודש.

מכיוון שהתברר כי היו מקרים מספר של ניסיונות לקבלת תמריץ במרמה, מוצע להוסיף בחוק הוראה עונשית.

אבקש מחברי הכנסת להצביע בעד הצעת החוק בקריאה ראשונה, ולהעבירה לדיון בוועדת הכלכלה לצורך הכנתה המהירה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. תודה רבה.

### **היו"ר י' עזרן:**

תודה רבה. רבותי, אנחנו עוברים לרשימת הדוברים. הרשימה נעולה. ראשון הדוברים, במסגרת שלוש דקות, חבר הכנסת מאיר שטרית – אינו נוכח; חבר הכנסת יגאל ביבי – אינו נוכח; חבר הכנסת מיכאל איתן – אינו נוכח; חבר הכנסת שאול יהלום – אינו נוכח; חבר הכנסת יוסף בא-גד – אינו נוכח; חבר הכנסת חגי מירום.

### **חגי מירום (העבודה):**

אני מוותר.

### **היו"ר י' עזרן:**

מוותר. חבר הכנסת חיים אורון – מוותר. חבר הכנסת אברהם פורז – אינו נוכח.

אנחנו עוברים להצבעה בקריאה ראשונה על הצעת החוק לעידוד המגזר העסקי, כפי שהציג אותה שר האוצר. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 27

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק לעידוד המגזר העסקי (קליטת עובדים) (הוראת שעה) (תיקון מס' 3), התשנ"ג-1993, לוועדת הכלכלה נתקבלה.

**היו"ר י' עזרן:**

שישה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים, אני קובע שהצעת החוק עוברת, כהצעת השר, לוועדת הכלכלה להכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. תודה רבה.

חבר הכנסת יהלום, הפסדת את תורך לדבר.

**הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 18), התשנ"ג-1993**

**(קריאה שנייה וקריאה שלישית)**

**היו"ר י' עזרן:**

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת לנושא הבא בסדר-היום: הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 18), התשנ"ג-1993, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. יציג את החוק יושב-ראש ועדת הכנסת, חבר הכנסת חגי מירום. בבקשה.

**חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבד להגיש את הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 18), התשנ"ג-1993, לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

חברי הכנסת, הצעת חוק זו הוגשה על-ידי חבר הכנסת חגי מירום, שזה גם אנוכי, ועניינה סיוג לכך, שמי שכיהן בממשלה בעבר, במשך השנתיים הראשונות לאחר שחדל מלכהן לא ישמש כיושב-ראש הוועדה לביקורת המדינה. כמו כן, חבר ועדה שכיהן באחת המשרות המפורטות, כגון שר, סגן שר ומנהל כללי, לא ישתתף בישיבות ובדיוני הוועדה לביקורת המדינה בעניינים הנוגעים לתחום אחריותו בתקופה שבה כיהן כאמור.

זאת הצעת חוק שהתגבשה לאחר שמבקרת המדינה המליצה – – –

### **היו"ר י' עזרני:**

זה לא מונע אותו מלהיות חבר.

### **חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):**

לא מונע.

– – – לאחר שמבקרת המדינה המליצה לחוקק את השינוי הזה, על מנת שהמבקר לא יהיה מבוקר ויהיה סדר בעניין.

אני מביא את הצעת החוק לפניכם, חברי הכנסת. יש הסתייגות אחת, של חבר הכנסת דוד מגן, לסעיף 1. אני רואה שהוא אינו נוכח כאן.

אני מבקש ממליאת הכנסת לאשר את הצעת החוק כמו שהיא בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

### **היו"ר י' עזרני:**

תודה רבה, אדוני יושב-ראש ועדת הכנסת.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. לסעיף 1 הסתייגות של חבר הכנסת דוד מגן – אינו נוכח. בכל זאת נצביע על ההסתייגות. מי בעד? מי נגד?

בעד התיקון של חבר הכנסת ד' מגן לסעיף 1 – אין

נגד – 5

נמנעים – אין

התיקון של חבר הכנסת ד' מגן לסעיף 1 לא נתקבל.

### **היו"ר י' עזרן:**

אין בעד, נגד – 5, אין נמנעים. ההסתייגות לא נתקבלה.

אנו עוברים להצבעה על סעיף 1, כהצעת הוועדה.

הצבעה מס' 29

בעד סעיף 1, כהצעת הוועדה – 4

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 1, כהצעת הוועדה, נתקבל.

### **היו"ר י' עזרן:**

ארבעה בעד. למה ארבעה? ההצבעה שלי כנראה לא נקלטה. אני מבקש להוסיף את הקול שלי. אין נמנעים, אין נגד. אני קובע שסעיף 1 התקבל כהצעת הוועדה.

לסעיף 2 אין הסתייגויות. אנחנו מצביעים על סעיף 2, כהצעת הוועדה.

הצבעה מס' 30

בעד סעיף 2 – 5

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 2 נתקבל.

### **היו"ר י' עזרן:**

חמישה בעד, אין נמנעים, אין נגד. סעיף 2 התקבל כהצעת הוועדה.

אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שלישית על הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 18), התשנ"ג–1993.

הצבעה מס' 31

בעד החוק – 5

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 18), התשנ"ג–1993, נתקבל.

### **היו"ר י' עזרן:**

חמישה בעד, אין נמנעים, אין נגד. אני קובע שהחוק התקבל בקריאה שנייה ושלישית. תודה לחבר הכנסת המציע. זה חוק חשוב מאוד.

### **הצעת ועדת הכנסת לתיקון סעיפים 93 ו-137א לתקנון הכנסת**

### **היו"ר י' עזרן:**

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, הצעת ועדת הכנסת לתיקון סעיפים 93 ו-137א לתקנון הכנסת. יביא את ההצעה יושב-ראש ועדת הכנסת.



## **חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הריני להגיש לכם הצעה לתיקון סעיפים 93 ו-137א לתקנון הכנסת.

חברי הכנסת, ביום 16 בפברואר 1993 הניחה ועדת הכנסת על שולחן הכנסת הצעה לתיקון סעיפים 93 ו-137א לתקנון הכנסת. השינוי המוצע הינו ניסוחי בלבד, והוא בא להבהיר שהכוונה במלים "ורשאי חבר הכנסת" הינה לכל אחד מחברי הכנסת.

חבר הכנסת יוסי כץ הגיש את ההצעה לתיקון התקנון, משום שבמליאה התעוררה הבעיה, ולא היה ברור מנוסח הסעיף הקיים, כאשר הממשלה רשאית לבקש השהיית הצבעה בהצעת חוק פרטית, האם חבר כנסת הרשאי להתנגד להשהיית ההצבעה הינו חבר הכנסת המציע או כל חבר כנסת אחר הנוכח במליאה.

ועדת הכנסת באה להבהיר שאלה זו בתיקון המוצע כדלקמן: תיקון סעיף 93: 1. בסעיף 93 לתקנון הכנסת, במקום "ורשאי חבר הכנסת להתנגד" יבוא "ורשאי כל אחד מחברי הכנסת להתנגד"; תיקון סעיף 137א: 2. בסעיף 137א לתקנון הכנסת, במקום "ורשאי חבר הכנסת להתנגד" יבוא "ורשאי כל אחד מחברי הכנסת להתנגד".

לתיקון המוצע לא הוגשו השגות של חברי הכנסת בתוך 14 יום, ועל-פי סעיף 152 לתקנון, אדוני היושב-ראש, הנני מביא הצעה זו לאישור הכנסת, ללא דיון. אני מודה לחבר הכנסת יוסי כץ על כי האיר את עיני הכנסת והביא לתיקון התקנון.

## **היו"ר י' עזרן:**

אתה במגרש ביתי, בלי שחקנים מתנגדים. תודה.

ובכן, רבותי, אנחנו עוברים להצבעה על ההצעה לתיקון התקנון. נצביע תחילה על תיקון סעיף 93 לתקנון הכנסת.

בעד הצעת ועדת הכנסת לתיקון סעיף 93 – 5

נגד – אין

נמנעים – אין

הצעת ועדת הכנסת לתיקון סעיף 93 לתקנון הכנסת נתקבלה.

**היו"ר י' עזרני:**

חמישה בעד, אין נמנעים, אין מתנגדים. אני קובע שהתיקון אושר.

אנחנו עוברים להצבעה על תיקון סעיף 137א לתקנון הכנסת.

הצבעה מס' 33

בעד הצעת ועדת הכנסת לתיקון סעיף 137א – 5

נגד – אין

נמנעים – אין

הצעת ועדת הכנסת לתיקון סעיף 137א לתקנון הכנסת נתקבלה.

**היו"ר י' עזרני:**

חמישה בעד, אין נמנעים, אין מתנגדים. התיקון אושר. אני קובע שהצעת ועדת הכנסת לתיקון סעיפים 93 ו-137א לתקנון הכנסת התקבלה. תודה.

**הצעת חוק דמי מחלה (תיקון מס' 2) (היעדרות בשל מחלת ילד), התשנ"ג–1993**

**(קריאה ראשונה)**

**היו"ר י' עזרני:**

אנו עוברים להצעת חוק דמי מחלה (תיקון מס' 2) (היעדרות בשל מחלת ילד), התשנ"ג–1993, קריאה ראשונה, של חבר הכנסת חגי מירום. יציג את החוק חבר הכנסת חגי מירום.

## **חגי מירום (העבודה):**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להציג לפני הכנסת בקריאה ראשונה את הצעת חוק דמי מחלה (תיקון מס' 2) (היעדרות בשל מחלת ילד), התשנ"ג–1993.

חברי הכנסת, לפי החוק הקיים, עובד אינו זכאי לימי היעדרות בשל מחלת ילדו, אלא אם כן בהתאם לתנאי העבודה הנהוגים במקום עבודתו קיימת זכות כזאת. ולא בכל מקום קיימת זכות כזאת. מוצע אפוא לאפשר לכל עובד במשק להיעדר בשל מחלה של ילד, כזכות הורית מוקנית.

חברי הכנסת, אגב הגשת הצעת החוק לקריאה טרומית הגיעו אלי הסתייגויות של חברת הכנסת יעל דיין, שהציעה להרחיב את זה ולומר – לרבות ידוע בציבור של הורה. היתה גם הסתייגות של חבר הכנסת יורם לס שהציע, נדמה לי, שידובר גם בזכות של בן שהורה שגילו מעל 70 תלוי בו ונמצא עמו, שאם הוא יהיה חולה, אפשר יהיה לזקוף זאת במסגרת ששת ימי המחלה האלה. אינני רוצה לקבוע מסמרות בעניין זה, כי לא נועצנו בממשלה. בשלב זה אני מבקש מכם, חברי הכנסת, לאשר את הצעת החוק כמות שהיא, ובעת הכנתה לקריאה שנייה ושלישית נראה אם הממשלה תהיה מוכנה להרחיב זאת גם מעבר לזה. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

## **היו"ר י' עזרן:**

תודה, אדוני המציע. רשימת הדוברים נעולה; שלוש דקות לכל נואם. חבר הכנסת חיים אורון איננו, חבר הכנסת מיכאל איתן איננו, חבר הכנסת וליד חאג' יחיא איננו, חבר הכנסת רון נחמן איננו, חבר הכנסת יצחק לוי איננו, חבר הכנסת אברהם פורז איננו, חבר הכנסת שאול יהלום איננו, חבר הכנסת רענן כהן איננו, חבר הכנסת מאיר שטרית איננו, חבר הכנסת יורם לס איננו, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי איננה, חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה איננו, חבר הכנסת יוסף בא-גד איננו, חבר הכנסת טלב אלסאנע איננו.

אנחנו עוברים להצבעה על העברת הצעת החוק לוועדה. לאיזו ועדה, אדוני המציע?

## **חגי מירום (העבודה):**

ועדת העבודה והרווחה.

## **היו"ר י' עזרן:**

אם כן, אנחנו עוברים להצבעה.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק דמי מחלה (תיקון מס' 2) (היעדרות בשל מחלת ילד),  
התשנ"ג-1993, לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

#### היו"ר י' עזרן:

שישה בעד, אין נמנעים, אין מתנגדים. אני קובע שהצעת חוק דמי מחלה (תיקון מס' 2) (היעדרות בשל מחלת ילד), התשנ"ג-1993, של חבר הכנסת חגי מירום, עוברת לוועדת העבודה והרווחה להכנתה לקריאה שנייה ושלישית. תודה רבה.

#### הצעת חוק מימון מפלגות (הוראת שעה), התשנ"ג-1993|01:02|הצעת חוק המפלגות (רישום מפלגות קיימות) (הוראת שעה), התשנ"ג-1993

#### (קריאה ראשונה)

#### היו"ר י' עזרן:

אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום, הצעת חוק מימון מפלגות (הוראת שעה), התשנ"ג-1993, קריאה ראשונה. יציג את החוק שר המשפטים.

#### שר המשפטים ד' ליבאי:

כבוד היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, חוק המפלגות ייכנס לתוקף ב-10 באפריל. השר הממונה על ביצוע החוק הוא שר המשפטים. אנחנו ערוכים במשרד המשפטים לתחילת כניסתו של החוק לתוקף. אלא שאגב עריכת ההכנות הדרושות ראינו שיש מקום לפנות אליכם ולבקש תיקון החוק בשני עניינים.

הראשון, עניינו מימון המפלגות. אם לא יוכנס התיקון המבוקש, ב-10 באפריל ייפסק לכמה זמן מימון המפלגות. כיום, את המימון מקבלת סיעה. לפי החוק החדש, את המימון צריכה לקבל מפלגה. מפלגה קמה ונוצרת רק לאחר רישומה. הליך הרישום יכול להיות ממושך ולארוך חודשים מספר: רישום, התנגדות, החלטה. יש פרוצדורה קבועה בחוק. כל זמן שרשם המפלגות לא ייתן למפלגות

המיוצגות בכנסת, או למפלגות אחרות, את התעודה המתאימה, תעודת הרישום, המפלגה אינה קרויה מפלגה.

לכן, בשים לב לכך שחוק המפלגות ייכנס לתוקף ב-10 באפריל, ושאינן אפשרות להתחיל בהליכי רישום המפלגות אלא מאותו יום ואילך, ובשל התמשכותם של הליכי הרישום על-פי לוח הזמנים הקבוע בחוק, עלול להיות פרק זמן שבו יופסק מימון הסיעות בכנסת לפי החוק הקיים, בלי שניתן יהיה להתחיל במימון המפלגות על-פי החוק החדש.

מה שאנחנו מציעים זה לאפשר את המשך מימון המפלגות לתקופה של ארבעה חודשים, שבה ניתן יהיה להשלים את רישומן של המפלגות לפי החוק החדש, כאשר נדאג למימון בתקופת המעבר, ובתום תקופת המעבר, שהוגבלה כאן עד 10 באוגוסט 1993, כ"ג באב התשנ"ג, יושלם הרישום של המפלגות המעוניינות להמשיך ולהתקיים ולקבל מימון, ועל-ידי זה יהיה המעבר לתחילת תוקפו של החוק סדיר.

### היו"ר י' עזרן:

אולי אדוני השר יישאר על עומדו ויציג גם את החוק השני? תתייחס לשני החוקים ביחד, וכמובן נצביע על שני החוקים בנפרד.

### שר המשפטים ד' ליבאי:

תודה רבה.

התיקון השני עניינו בסעיף 4(א) לחוק המפלגות, התשנ"ב-1992. סעיף 4(א) מורה כך: "בקשה לרישום מפלגה, להלן הבקשה, תוגש בידי מייסדיה לרשות". חשבו ודאי המחוקקים שעכשיו יבואו אנשים לייסד מפלגה ויתחילו הליכי הרישום בבקשה שיגישו המייסדים. זה טוב ויפה לגבי מפלגות חדשות. מה לגבי המפלגות הוותיקות והקיימות? אם מפלגת העבודה או הליכוד מבקשות להירשם על-פי החוק, הן צריכות להביא את חתימות המייסדים. לך ומצא את מייסדי הליכוד או את מייסדיה של מפלגת העבודה וכיוצא באלה. לכן אנחנו מציעים הוראת שעה, שתאפשר נוהל מיוחד למפלגות המיוצגות בכנסת הזאת.

מה נאמר? נאמר כאן, שבמקום לבקש את חתימת המייסדים, תוכלנה המפלגות המיוצגות בכנסת הזאת להירשם, על-ידי הגשת הבקשה החתומה על-ידי בא-כוח הסיעה ועל-ידי עוד ארבעה מבין עשרת המועמדים הראשונים של הסיעה לכנסת השלוש-עשרה. מאחר שכל מפלגה המיוצגת בכנסת יש לה בא-כוח, ומאחר שבחנו וכל המפלגות המיוצגות בכנסת הגישו רשימות מועמדים שבהן יותר מעשרה מועמדים, הרי שיוכלו המפלגות להירשם בהליך פשוט וברור, בלי צורך ליצא ולחפש את המייסדים, בין שהם כבר בעולם אחר ובין שהם עדיין, ויבדלו לחיים ארוכים, אתנו.

### היו"ר י' עזרן:

תודה, אדוני השר.

ובכן, הרשימות נעולות בפני חברי הכנסת שלא יספיקו לחזור מביתם כדי להירשם. אנחנו עוברים כעת לדיון משולב. אני קורא את רשימת הדוברים בנושא הצעת חוק מימון מפלגות, שהיא כבר נעולה, ולא יספיקו כמובן לחזור: חבר הכנסת בנימין טמקין – איננו. חבר הכנסת מיכאל איתן – איננו. חבר הכנסת אברהם פורז – איננו. חבר הכנסת רענן כהן – איננו. חבר הכנסת חגי מירום ויתר. חבר הכנסת רון נחמן – איננו. חבר הכנסת חיים אורון ויתר. חבר הכנסת יצחק לוי – איננו. חברת הכנסת נעמי חזן ויתרה. חבר הכנסת שאול יהלום – איננו. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי – איננה.

**דוד צוקר (מרצ):**

אתה יכול לחזור על שמו של חבר הכנסת שאול יהלום עוד הפעם?

**היו"ר י' עזרן:**

חבר הכנסת שאול יהלום נעדר.

**דוד צוקר (מרצ):**

אתה יכול לחזור על שמו עוד הפעם?

**היו"ר י' עזרן:**

מספיק כבר, אתה לא בן-גוריון, שנהנה מזה שכל פעם שאמרו לו שבגין לא נמצא.

חבר הכנסת יגאל ביבי – איננו. חבר הכנסת דוד מגן – איננו. חבר הכנסת מאיר שטרית – גם כן איננו. חבר הכנסת יוסף בא-גד נועל את הרשימה – איננו.

ובכן, רבותי, מצביעים. לאיזו ועדה תועבר הצעת החוק?

**שר המשפטים ד' ליבאי:**

לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

## הצבעה מס' 35

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 10

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק מימון מפלגות (הוראת שעה), התשנ"ג-1993,

לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

### היו"ר י' עזרני:

10 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהצעת חוק מימון מפלגות עברה בקריאה ראשונה לוועדת החוקה, חוק ומשפט, להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

אנחנו עוברים לדיון על הצעת חוק המפלגות (רישום מפלגות קיימות) (הוראת שעה), התשנ"ג-1993. רשימת הדוברים נעולה.

חבר הכנסת מאיר שטרית – גם כן איננו. חבר הכנסת יגאל ביבי, בסייעתא דשמיא איננו. חבר הכנסת מיכאל איתן – איננו. חבר הכנסת יצחק לוי – גם כן איננו. חבר הכנסת דוד מגן – איננו נוכח. חבר הכנסת שאול יהלום – נעדר. חבר הכנסת יוסף בא-גד – איננו. חבר הכנסת חגי מירום ויתר. חבר הכנסת דוד צוקר, מה מחליט? הוא מחליט שאיננו נעדר ויתר. חבר הכנסת רון נחמן – גם כן איננו. חבר הכנסת אברהם פורז זכה לפירוז – – –

### אברהם פורז (מרצ):

ישנו, אבל לא רוצה לדבר. אני מוחל לך.

### היו"ר י' עזרני:

ובכן, חבר הכנסת אברהם פורז מפרז לנו את השטח. חברת הכנסת נעמי חזן – איננה.

### נעמי חזן (מרצ):

אני נמצאת, אבל מוותרת.

**היו"ר י' עזרן:**

מוותרת, אני מצטער מאוד. חבר הכנסת חיים אורון – – –

**חיים אורון (מרצ):**

אני הולך.

**היו"ר י' עזרן:**

חבר הכנסת חיים אורון עוזב.

ובכן, רבותי, אנחנו עוברים כעת להצבעה. מי בעד הצעת חוק המפלגות (רישום מפלגות קיימות) (הוראת שעה), התשנ"ג-1993, לפי הצעת השר, בקריאה ראשונה?

הצבעה מס' 36

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 10

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק המפלגות (רישום מפלגות קיימות) (הוראת שעה),

התשנ"ג-1993, לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

**היו"ר י' עזרן:**

10 בעד, אין נמנעים, אין מתנגדים. אני קובע שהצעת חוק המפלגות (רישום מפלגות קיימות) (הוראת שעה), התשנ"ג-1993, עברה בקריאה ראשונה לוועדת החוקה, חוק ומשפט, להכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. תודה.



### חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, לפני שאתה נועל את הישיבה, בשביל הפרוטוקול: היום היתה פה כיתת ילדים מהקיבוץ שלי, והם ראו שאין הרבה אנשים. שאל אותי ילד: תגיד, מה קורה אם אין בכנסת אף אחד ויש הצבעה?

### היו"ר י' עזרן:

זאת באמת בעיה. מה אני אגיד לך? אני חושב שהיושב-ראש חייב לדאוג לכך.

ישיבת המליאה של הכנסת תתקיים, אם ירצה השם, מחר, א' בראש חודש ניסן, בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 22:09.